

T.C
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI

TÜRKİYE' DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI: DENİZLİ
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÜZERİNDE BİR İNCELEME

Bilgehan MERMER
1330214112
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Ceyda ŞATAF

ISPARTA-2016

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Tez Savunma Sınav Tutanağı 2

Öğrencinin Adı Soyadı	Bilgehan Mörner	
Anabilim Dalı	Maliye	
Tez Başlığı	Türkiye'de Sosyal Belediyecilikte Yapılandırıcı: Beşirli Büyükşehir Belediyesi Zamanında	
Yeni Tez Başlığı ¹ (Eğer değişmesi önerildi ise)	BT İncelene	
Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği hükümleri uyarınca yapılan Yüksek Lisans Tez Savunma Sınavında Jürimiz 23/06/2016 tarihinde toplanmış ve yukarıda adı geçen öğrencinin Yüksek Lisans tezi için; ☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUĞU² ile aşağıdaki kararı almıştır. ☒ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarılı bulunmuş ve tez KABUL edilmiştir. ☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarısız bulunmuş ve tezinin REDDEDİLMESİ³ kararlaştırılmıştır.		
TEZ SINAV JÜRİSİ	Adı Soyadı/Üniversitesi	İmza
Danışman	Yrd. Doç. Dr. Ceyda SATAFİSPÜ	Cy.
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Ceyda S. Nilsör NEGİZ SDÜ	Amir
Jüri Üyesi	Yrd. Doç. Dr. Elif Ayşe SAHİN İPEK İzmir Kobb Celalî un.	Ezgi
Jüri Üyesi		
Jüri Üyesi		

¹ Tez başlığının DEĞİŞTİRİLMESİ ÖNERİLDİ ise yeni tez başlığı ilgili alana yazılacaktır. Değişme yoksa çizgi (-) konacaktır.

² OY ÇOKLUĞU ile alınan karar için muhalefet gerekçesi raporu eklenmelidir.

³ Tezi REDDEDİLEN öğrenciler için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır. Tezi reddedilen öğrenci, yeni tez konusu belirler.

T.C.

SÜLEYMAN DEMİRELÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI: DENİZLİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÜZERİNDE BİRİNCELEME” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya ’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Bilgehan MERMER

23.06.2016

Bu tez Süleyman Demirel üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından 4402 YL1-15 No'lu yüksek lisans projesi ile desteklenmiştir.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TÜRKİYE’ DE SOSYAL BELEDİYESİLİK UYGULAMALARI: DENİZLİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Bilgehan MERMER

Süleyman Demirel Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Maliye Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ceyda ŞATAF

2016, 151 sayfa.

II. Dünya savaşı sonrası gelişen sosyal refah devleti anlayışı, toplumda risk teşkil eden kişi ve grupları (yaşlılar, engelliler, yoksullar) topluma kazandırmaya yönelik faaliyetleri ile ön plana çıkmıştır. Toplumun devamının sağlanması ve huzurlu bir ortam oluşabilmesi için devletler sürekli sosyal politikalar üretmek zorundadır. Bu politikaların yerelde uygulanma şekli olan sosyal belediyecilik, ise toplumun genellikle dışlanmış, yoksul ve hasta gruplarına yönelik; insanı ve genel manada toplumu merkeze alarak üretilen sosyal politikaların adıdır. Yoksul ve muhtaç olan kimselere yönelik yapılan aşı, giyecek, gıda, ilaç, kırtasiye yardımları, yakacak yardımı, öğrencilere verilen burs gibi sosyal yardım merkezli faaliyetler, sosyal belediyeciliğin başlangıcını oluşturmakta ve her geçen gün yaygınlaştığı görülmektedir. Bu çerçevede ilgili uygulamaların incelenmesi, bu kavramın gelişiminin ve sorunlarının ortaya konulması gerekmektedir.

Bu nedenle hazırlanan çalışmada sosyal belediyeciliğin teorik temellerini ortaya koymak üzere sosyal refah devletinin ortaya çıkışı, yerel yönetim kavramı açıklanmıştır ve Türkiye’de uygulanan sosyal belediyecilik faaliyetleri ve sosyal belediye harcamaları, örnek olarak Denizli Büyükşehir Belediyesi incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Refah Devleti, Sosyal Belediyecilik, Sosyal Harcama, Denizli Büyükşehir Belediyesi

ABSTRACT

SOCIAL MUNICIPALITY APPLICATIONS IN TURKEY: AN INVESTIGATION ON DENİZLİ MUNICIPALITY

Bilgehan MERMER

Süleyman Demirel University

Social Sciences Institute

Department of Public Finance

Supervisor: Asst. Prof. Ceyda ŞATAF

2016, 151 pages.

Developing social welfare state after World War II, people and groups that pose a risk society (the elderly, disabled, poor) has come to the fore with activities aimed at reintegration. Ensuring the continuation of society and the state for the formation of a peaceful environment is difficult to consistently produce social policies. Social municipality with the way the local of this policy, and society often excluded, for the poor and patients; human and community center in general terms, taking the name of social policies produced. It made for people who have poor and needy soup kitchen, clothing, food, medicine, stationery, fuel assistance, welfare-based activities such as scholar ships granted to students, to create the initial social municipality and is seen as widespread with each passing day. Determination of related application in this context, it should be disclosed and problems of development of this concept.

Therefore, the study of social municipality's social welfare state, the emergence of to demonstrate the theoretical foundations, explained the concept of local government and applied social municipal activities and social municipal expenditures in Turkey, for example, Denizli Municipality is analyzed.

Key Words: Social Welfare State, Social Municipal, Social Spending, Denizli Metropolitan Municipality

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	i
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR	ix
TABLolar DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
GRAFİKLER DİZİNİ.....	xiii
ÖNSÖZ.....	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM SOSYAL REFAH DEVLETİ

1.1. SOSYAL REFAH DEVLETİ TANIMI, AMAÇLARI ve ARAÇLARI	3
1.2. SOSYAL REFAH DEVLETİNİN AMAÇLARI.....	6
1.2.1. Doğal Eşitsizliklerin Giderilmesi ve Hayat Standartlarının Yükseltilmesi.....	7
1.2.2. Gelir Dağılımında Adalet ve Yoksullukla Mücadele	7
1.2.3. Sosyal Güvenlik ve Sosyal Dayanışma	8
1.2.4. Tam İstihdam ve İşsizlikle Mücadele.....	9
1.2.5. Ekonomik Büyüme ve Kalkınma	10
1.2.6. İdari Düzenlerin Uygulanabilirliği ve Anlaşılabilirliği	11
1.3. SOSYAL REFAH DEVLETİNİN ARAÇLARI.....	11
1.3.1. Geniş Anlamda Sosyal Politika Araçları.....	11
1.3.1.1. Ekonomik ve Sosyal Regülasyonları ve Fiyat Kontrolleri.....	12
1.3.1.2. Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT)	12
1.3.1.3. Kamu Harcamaları	13
1.3.1.4. Kamu Gelirleri.....	14
1.3.2. Dar Anlamda Sosyal Politika Araçları	14
1.3.2.1. Sosyal Sigorta.....	14
1.3.2.2. Sosyal Tazmin	15

1.3.2.3. Sosyal Yardımlar	15
1.3.2.4. Sosyal Hizmet	16
1.4. SOSYAL REFAH DEVLETİNİN TARİHSEL SÜRECİ	18
1.4.1. Sosyal Refah Devletinin Ortaya Çıkışı	18
1.4.2. Sosyal Refah Devletinde İlk Uygulamalar	20
1.4.2.1. Osmanlı'da Sosyal Refah Devletinin İlk Uygulamaları	22
1.4.3. Sosyal Refah Devletinin Altın Çağı	27
1.4.4. Sosyal Refah Devletinin Gerileme Aşaması	29
1.5. SOSYAL REFAH DEVLETİNİN YERELE YANSIMASI; SOSYAL BELEDİYESİCİLİK	30
1.5.1. Sosyal Belediyeciliğin Tanımı ve Kapsamı	31
1.5.2. Sosyal Belediyeciliğin Temel Fonksiyonları	33
1.5.2.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon	33
1.5.2.2. Sosyal Yardım ve Dayanışma	34
1.5.2.3. Mobilitize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme	35
1.5.2.4. Yatırım	35
1.5.3. Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi	35

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYESİCİLİK ANLAYIŞI ve TÜRKİYE

2.1. DÜNYADA SOSYAL BELEDİYESİCİLİK ANLAYIŞI: ÜLKE ÖRNEKLERİ	39
2.1.1. İngiltere'de Sosyal Belediyecilik	39
2.1.2. İsveç'te Sosyal Belediyecilik	43
2.1.3. Fransa'da Sosyal Belediyecilik	45
2.1.4. Almanya'da Sosyal Belediyecilik	48
2.2. TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYESİCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ ve YASAL DAYANAKLARI	49
2.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	50
2.2.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem	51
2.2.2.1. 5393 sayılı Belediye Kanunu Kapsamında Sosyal Belediyecilik	58

2.2.2.2.5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Kapsamında Sosyal Belediyecilik	60
2.2.2.3. 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Kanununda ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Sosyal Belediyecilik	61
2.3.TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYESİLİĞİN İLKELERİ	63
2.3.1. Demokratik Belediye.....	63
2.3.2. Kaynak Oluşturucu ve Üretici Belediye.....	64
2.3.3. Tüketimi Düzenleyici Belediye.....	65
2.3.4. Birlikçi Bütünleyici Belediye	65
2.4. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYESİLİK UYGULAMALARI	66
2.4.1. Yaşlılara Yönelik Uygulamalar	70
2.4.2. Engellilere Yönelik Uygulamalar.....	71
2.4.3. Çocuk ve Gençlere Yönelik Uygulamalar.....	72
2.4.4. Yoksullara Yönelik Uygulamalar.....	73
2.4.5. Kadınlara Yönelik Uygulamalar	74
2.4.6. Kültürel Faaliyetleri	75
2.4.7. Sağlık Hizmetleri.....	76
2.4.8. Spor Hizmetleri	76
2.4.9. Eğitim Hizmetleri	77
2.5. SOSYAL REFAH HARCAMALARI AÇISINDAN SOSYAL BELEDİYESİLİK	78
2.5.1. Sosyal Refah Harcamalar ve Kapsamı	78
2.5.2. Sosyal Refah Devleti Harcamalarının Yerelleşmesi Sosyal Belediye Harcamaları.....	83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYESİLİK UYGULAMALARIDENİZLİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

3.1. DENİZLİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	87
3.1.1. Coğrafi Konum.....	87

3.1.2. Tarihsel Gelişimi	87
3.1.3. Nüfus Durumu	88
3.2. DENİZLİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL BELEDİYECİLİK	
FAALİYETLERİ	89
3.2.1. Denizli Büyükşehir Belediyesi Organizasyon Şeması	90
3.2.2. Denizli Büyükşehir Belediyesi Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerini	
Yürüten Birimler.....	91
3.2.2.1. Etüt ve Proje Daire Başkanlığı	91
3.2.2.2. Kültür Turizm ve Tanıtım Daire Başkanlığı	93
3.2.2.3. Sosyal Hizmet Daire Başkanlığı	95
3.3. ALAN ARAŞTIRMASI	98
3.3.1. Araştırmanın Amacı	98
3.3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem	98
3.3.3. Verilerin Hazırlanması ve Toplanması.....	99
3.4. ARAŞTIRMANIN BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	100
3.4.1. Güvenilirlik Analizi.....	100
3.4.2. Frekans Analizi.....	101
3.4.2.1. Demografik Özelliklere İlişkin Dağılım	101
3.4.3. Farkındalık Yararlanma ve Değerlendirme Düzeyine Yönelik Bulgular.....	106
3.4.3.1. Belediyenin Sosyal Yardım Hizmetlerinin Farkındalık Dağılımı.....	106
3.4.3.2. Belediyenin Sosyal Yardım Hizmetlerinden Yararlananların	
Dağılımı	110
3.4.3.3. Belediye Hizmetlerinden Yararlananların Memnuniyet Analizi	113
3.4.4. Diğer Bulguların Değerlendirilmesi	120
SONUÇ ve DEĞERLENDİRME.....	131
KAYNAKLAR.....	137
EKLER	148
ÖZGEÇMİŞ.....	151

KISALTMALAR

AB	:	Avrupa Birliği
BÜMKO	:	Bütçe ve Mali kontrol Genel Müdürlüğü
COFOG	:	Devlet fonksiyonlarının Birleşmiş Milletler Sınıflandırması
ESSPROS	:	Avrupa Birleştirilmiş Sosyal Koruma İstatistikleri Sistemi
KİT	:	Kamu İktisadi Kuruluşları
md.	:	Madde
OECD	:	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
s.	:	Sayfa
SBS	:	Seviye Belirleme Sınavı
SSI	:	Sosyal Koruma Harcamaları
SOCXS	:	OECD Sosyal Harcamalar Veri Tabanı
STK	:	Sivil toplum kuruluşları
SYDV	:	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
TANSA	:	Tanzim Satış Mağazası
TÜDEM	:	Tüketimi Düzenleme Merkezi

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Pierson’a Göre Refah Devleti Kriterine Ulaşma Yılları	5
Tablo 2. Sosyal Refah Devletinin Dar – Geniş Anlamda Amaçları ve Araçları.....	17
Tablo 3. Çeşitli Ülkelerde Sosyal Refah Devleti Uygulamalarının Başlangıç Tarihi	26
Tablo 4. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yürütülmesi Öngörülen Hizmetler.....	33
Tablo 5. 1580 Sayılı Belediye Kanununda Belediyelerin Sosyal Görevleri	53
Tablo 6. Huzurevlerinin Sayısı, Kapasiteleri ve Bakılan Yaşlı Sayısı 2015	71
Tablo 7. Sosyal Harcamalarının ILO, OECD, AB ve BM Tarafından Sınıflandırılması..	79
Tablo 8. 2005-2015 Kamu Kesimi Sosyal Harcamaları (milyon TL) (%).....	81
Tablo 9. Belediyelerin Sosyal Harcamaları 2006-2015 (TL).....	85
Tablo 10. Büyükşehir Belediyelerinin Sosyal Harcamaları	86
Tablo 11. Denizli Belediyesi'nin Ulusal ve Uluslararası Kurumlarla İşbirlikleri Çerçevesindeki Sosyal Nitelikli Projeleri 2015	91
Tablo 12. Denizli Belediyesi İnsan Kaynakları Sayısı ve Personel Yapısı, 2014.....	93
Tablo 13. Denizli Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Faaliyetleri ve Öngörülen Maliyetler.....	94
Tablo 14. Denizli Belediyesi Sosyal Hizmet Daire Başkanlığı Faaliyetleri ve Öngörülen Maliyetler.....	96
Tablo 15. Çalışma Alanında Yer Alan Mahalle ve Büyüklükleri	98
Tablo 16. Güvenilirlik Analizi	100
Tablo 17.Sosyal Yardım Hizmetleri Farkındalığı	106
Tablo 18. Kültürel Hizmetlerin Farkındalığı.....	107
Tablo 19.Sosyal Hizmet Projeleri Farkındalığı	109
Tablo 20.Sosyal Yardımlardan Yararlanma Düzeyi	110
Tablo 21.Kültürel Hizmetlerden Yararlanma Düzeyi Yararlanma Düzeyi.....	111
Tablo 22. Sosyal Hizmet Projelerinden Yararlanma Düzeyi	112
Tablo 23.Sosyal Yardımların Memnuniyet Analizi	113
Tablo 24.Kültürel hizmetlerin Memnuniyet Analizi	114
Tablo 25. Sosyal Hizmet Projeleri Memnuniyet Analizi	115
Tablo 26.Sosyal Hizmetlerin Düzenli Faydalanılması.....	115
Tablo 27.Belediye Hizmetlerinden Nasıl Haberdar Olunduğunun Ölçülmesi.....	116

Tablo 28.Sosyal Hizmet ve yardım İçin Başvurulup Alınmayan Kurum Olup Olmadığı	116
Tablo 29.Belediye Hizmetlerinde Rahatsız Olunan Hususlar	117
Tablo 30. Sosyal Hizmet Veya Sosyal Yardım İçin İlk Başvurulan Kurum.....	117
Tablo 31. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Katılımcılar İçin Neyi İfade Ettiği	118
Tablo 32. Sosyal Hizmet ve Yardımı Veren En iyi Kurum	118
Tablo 33. Denizli'nin Büyükşehir Belediyesi Olması Sonrası Değişiklik Değerlendirilmesi.....	119
Tablo 34. Aylık Gelir ile Sosyal Hizmet ve Yardım Faaliyetlerinden Yararlananların Karşılaştırılması	120
Tablo 35.Aylık Gelir ile Kültürel Hizmetlerden Yararlananların karşılaştırılması.....	122
Tablo 36.Aylık Gelir İle Sosyal Hizmet Projelerinden Yararlananların Karşılaştırılması	123
Tablo 37.Sosyal Güvence ile Sosyal Yardım Hizmetlerinin Karşılaştırılması	125
Tablo 38.Kültürel Hizmetler ile Proje Hizmetlerinin Karşılaştırılması	127
Tablo 39.Sosyal Güvence ile Sosyal Proje Hizmetlerinin Karşılaştırılması	130

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Modern Refah Devleti Dönemleri	18
Şekil 2. 20.yy da İngiltere’de Sosyal Belediyecilik	42
Şekil 3. Türkiye’de Sosyal Hizmet Faaliyetlerinde Öne Çıkan Hedef Kitle	67
Şekil 4. Türkiye’de Belediyelerin diğer Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri.....	68

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Bağlı Bulunan Merkez Belediye Dağılımı	102
Grafik 2. Cinsiyet	103
Grafik 3. Öğrenim Durumu	104
Grafik 4. Yaş Durumu	104
Grafik 5. Medeni Durum	105
Grafik 6. Kişinin Kendisinin Meslek Durumu	105
Grafik 7. Bireysel Olarak Aylık Gelir	106
Grafik 8. Elde Edilen Gelir Türü	106

ÖNSÖZ

Bu çalışma ile birlikte lisansüstü eğitimimin ilk aşaması olan yüksek lisansın sonuna gelmiş bulunmaktayım. Büyükşehir Belediyeleri'nin sosyal belediyeçilik faaliyet ve harcamalarını Denizli Büyükşehir Belediyesi örneği ile naçizane ölçüde incelemeye çalıştım tezimde değer verdiğim pek çok insanın emeği ve katkıları bulunmaktadır.

Yüksek lisansım boyunca benimle iletişim içinde olan, disiplinli bir şekilde çalışmamı sağlayan ve her türlü sıkıntıda bana destek olan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Ceyda ŞATAF 'a katkılarından dolayı teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Bu tez çalışmamın oluşumunda ilgi ve desteklerini esirgemeyen, analiz ve bulgular kısmında en zorlandığım anlarda değerli görüş ve önerilerini sunan Doç. Dr. Nilüfer NEGİZ hocama ve tezin teorik kısmında yol göstericiliği ve değerli görüşleri için Yrd. Doç. Dr. Elif Ayşe ŞAHİN İPEK hocama teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans dönemim boyunca beni hiç yalnız bırakmayan Zehra Sueda KÜÇÜKÖNER'e ve Isparta'da ki ikinci ailem olan değerli KÜÇÜKÖNER ailesine teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın son halini almasında, şekil yönünde düzenlenmesi ve gerekli şemaların hazırlanmasında yardımlarından dolayı Yunus KAYA 'ya teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca Denizli Büyükşehir Belediyesinde yapılan alan araştırmasında büyük bir özveri ile destek olan Belediye çalışanlarına, kursiyerlere akademik çalışmaları gönülden destekleyen Mehmet Çağrı SEBZECİ Bey ve Sosyal hizmetler Daire başkanı Erdal IŞIK Bey'e desteklerinden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Bana maddi manevi desteğini veren, beni bu günlere getiren, tez sürecinde beni hiç yalnız bırakmayan aileme ömür boyu müteşekkir olduğumu belirtmek isterim.

Çalışmanın akademik çevreye faydalı olması dileği ile...

GİRİŞ

Devlete daha az sorumluluk yükleyen devlet anlayışından, çok geniş bir faaliyet alanı tanıyan devlet anlayışı olarak tanımlanan Sosyal Refah devleti: hayatı güvence altına alınmamış dezavantajlı gruplara (örneğin; hasta, yaşlı, özürlü, işsiz, yoksula) vatandaşlarına asgari bir yaşam düzeyi ve sosyal muhtaçlık derecesi belirlenerek sağlık, eğitim, konut hizmetleri sunmak ve tam istihdamı sağlamaya yönelik önlemler almak suretiyle vatandaşlara belirli bir gelir gelecek güvencesi ve olanakları sağlayan ve yurttaşlara bu bağlamda birtakım haklar tanıyan ve hakların yasalarca güvence altına alınmasını sağlayan devlettir.

II. Dünya savaşından sonra liberal devlet anlayışının kendi yapısı içinde gerçekleştirdiği sosyal refah devleti anlayışı ön plana çıkmak suretiyle, yönettiği insanlara sosyal haklar noktasında ciddi imkanlar tanımıştır. Halktan toplanan vergiler ve diğer gelirlerin 1970’li yıllardan sonra harcamalara yetmemesiyle birlikte, liberal politikalar ortaya çıkmış ve küreselleşme ile birlikte önceleri halkların sahip olduğu ve devletin kendi eliyle verdiği sosyal ve kültürel imkanlar ciddi anlamda ortadan kalkmaya başlamıştır.

1980’den sonra sosyal devlet anlayışının zayıflaması ile, gerek dünyada ve gerekse Türkiye’de insanların ihtiyaç duydukları sosyal imkanlar ve kültürel kazanımlar için sivil toplum örgütleri, sosyal sorumluluk sahibi özel girişimciler ve yerel yönetimler kapsamında belediyeler, sosyal devlet tarafından yerine getirilmesi gereken görevler noktasında sorumluluk üstlenmişlerdir.

Sosyal Refah devletinin yerele yansıması olan sosyal belediyecilik; yerel otoriteye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme yetkisi veren, kamu harcamalarını sosyal yardımları gerçekleştirmek üzere yönlendiren, sosyo-kültürel faaliyetlerin gerçekleşmesi için gerekli yatırımları yapma ve toplumsal kesimlerdeki sosyal adalet ve güvenlik kavramlarını güçlendirmeye yönelik sosyal kontrol işlevlerini yükleyen bir modeldir.

1601 yılında çıkarılan “Yoksulluk Yasalarının” uygulanması ile başladığı düşünülen sosyal belediyecilik, sosyal politika tarihinde önemli bir yere sahip olan İngiltere’de 19.yy da belediye sosyalizmi uygulamalarıyla başlamış ve 20. Yüzyıl belediyeciliğine yön vermiştir.

Sosyal belediyeler birçok sosyal alanda görevler yüklenmiş, bu görevlerinin arasında, merkezi idareye yardımcı olmak, sağlık, eğitim, çevrenin korunması, işsiz, kimsesizlere ve yardıma muhtaç ailelere yardım etmekte bulunmaktadır. Belediyeler mevcut imkânları ile yardıma muhtaç aileleri kolaylıkla tespit edebilmekte, imkânları ve ürettiği politikalar doğrultusunda, yiyecek, giyecek, yakacak, vb. yardımlarla bu ailelere destek sağlamaktadırlar.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde Sosyal Refah Devleti'nin kavramsal çerçevesi ortaya konulmuş, Refah Devleti araç ve amaç ışığında Dünya da ve Türkiye'de ki tarihsel gelişimi değerlendirilmiş ve Sosyal refah Devleti'nin yerele yansıması olan sosyal belediyeciliğin tanımı yapılmıştır.

İkinci Bölümde Dünya'da ve Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel süreci anlatılmış ve sosyal belediyeciliğin yasal dayanaklarına ilişkin bilgiler verilmiştir. Ayrıca Sosyal Refah devleti harcamaları kapsamında Sosyal belediyecilik harcamaları ortaya konulmuştur.

Üçüncü ve son bölümde ise, sosyal belediyecilik uygulamaları kapsamında Denizli Büyükşehir Belediyesi ayrıntılı olarak incelenmiş; çalışma sonuç ve önerilerle tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL REFAH DEVLETİ

Birinci bölümde “sosyal refah devleti” anlayışının literatürde ne anlama geldiği amaç ve araçları ışığında açıklanarak tarihsel süreç içerisindeki gelişimi incelenecek ve yerele yansımaları olan sosyal belediyecilik anlayışı ile ilgili bilgiler verilecektir. Bu bakımdan birinci bölüm, daha ziyade bir kavramsal sunuş niteliğinde olacaktır.

1.1. SOSYAL REFAH DEVLETİ TANIMI, AMAÇLARI ve ARAÇLARI

Türkçe literatürde “sosyal devlet” veya “refah devleti” olarak da tanımlanan “sosyal refah devleti” terimi İngilizce “welfarestate” ve “well-being”¹ sözcükleriyle ifade edilmektedir. Sosyal refah uygulamaları ilk kez İngiltere’de 1601 yılında Yoksullara Yardım Yasası ile başlamış ve bu kavram 1942 yılında yayımlanan Beveridge Raporu yoluyla resmi olarak beşikten mezara kadar bireysel refah için devletin sorumluluğunu belirtme amacıyla kullanılmaya başlanmıştır (Yılmaz, 2006: 4).

“Refah devleti” terimi, savaş zamanı Nazi Almanyası’nın otoriter devlet ile savaş sonrası müttefik devletlerin yeniden inşa edilmesi ümidini anlatan refah devletini birbirinden ayırmak için ilk kez Archbishop Temple tarafından İngiltere’de kullanılmıştır (Aktan & Özkıvrak, 2008: 16).

Refah devleti terimi ilk olarak İskandinav ülkelerinde kullanılmaya başlanmıştır. II. Dünya Savaşı’ndan sonra bugünkü anlamını kazanan refah devleti dar anlamda; sosyal transferler ve sosyal yardımlar olarak tanımlanırken, geniş anlamda devletin sağlık, eğitim, barınma, yoksulluk yardımları ve sosyal sigorta hizmetleri olarak tanımlanmaktadır (Günaydın, 2011: 21).

¹ Well-being terimi, yaşamdan duyulan kişisel memnuniyet ya da yaşam kalitesini ifade eder ve sadece maddi kaynaklara yani gelir ve mallara dayalı kişisel memnuniyeti değil, kişilerin gelir ya da satın alma gücü ile ilişkili olmayan sağlık, çocuklar, arkadaşlar, eş, aile, iş, politik, özgürlük, fiziki çevre gibi hayatın diğer yönlerinden kaynaklanan memnuniyet hislerini de kapsar (Aktan ve Özkıvrak, 2008:13). ‘İnsanın iyi durumda bulunma hâli’ olarak tercüme edilebilecek bu kavrama ‘iyi yaşam’ demeyi uygun görüyoruz.

Sosyal refah devletini tam olarak açıklayan, üzerinde tam bir uzlaşmaya varılmış kapsamlı tek bir tanım bulunmamakla birlikte sosyal refah devleti, amaçlara ve araçlara dayalı olarak açıklanmaktadır (Özdemir,2006: 26). Refah devletine ilişkin literatürdeki başlıca tanımlara bakıldığında kavramı amaç olarak ifade eden ve literatürde en çok kabul gören tanım Briggs'in tanımıdır (Topak, 2012: 55).

Refah devletini kapitalist pazar ekonomisine devlet müdahalesinin bir biçimi olarak ortaya çıktığını ileri süren İngiliz iktisatçılardan Briggs 1961 tarihli kitabında refah devletini şöyle tanımlamıştır: “Bireylere ve ailelere minimum bir düzeyde gelir garantisi sağlanması, kişilerin belirli bir sosyal riskleri(hastalık, yaşlılık, işsizlik) üstesinden gelmesinde onlara yardımcı olunması ve belirli sosyal refah hizmetleri aracılığıyla tüm vatandaşlara en iyi yaşam standardının temini alanında faaliyete bulunulmasıdır”(Özdemir, 2007: 36).

Briggs'in sosyal refah devleti tanımı özetle piyasa güçlerinin rolünü azaltan, vatandaşlara asgari gelir garantisi sağlayan ve onlara en iyi standartlara sahip olabilmek hakkı veren devlettir. Briggs'in tanımına benzer bir tanımda Wedderburn'den gelmiştir. Dorothy Wedderburn'a göre “sosyal refah devleti, herkeste minimum bir gelir sağlamak için piyasa güçlerinin işleyişini değiştirmeye ilişkin bir devlettir”(Wedderburn, 1965: 127-128).

Amaca dayalı tanım yapanların bazıları refah devletini asgari geçim düzeyini garanti altına almayı ve belirli alanlardaki ihtiyaçlara yönelik olarak minimum standartları sağlayan devlet olarak nitelendirirler. Bu tartışmaların içerisinde Flora ve Heidenheimer gibi yazarlar bunlara eğitim gibi başka hedeflerinde dahil edilmesini ve bunlara yönelik kaynak aktarılmasını dile getirmişlerdir. Gough bu tanımları daha da ileri götürerek refah devletini bireylerin ve şirketlerin özel faaliyetlerine yaşam koşullarını etkileyen devlet düzenlemelerinde bu kapsama sokulmasının gereğini ifade eder. Buradan yola çıkarak dar anlamda refah devleti temel refah hizmetlerini (sigorta, sağlık, eğitim, konut, gelir sağlama, sosyal yardımlar) yerine getirmeye yönelik devlet önlemleri olarak tanımlanabilir (Topak, 2012: 55-56).

Görüldüğü üzere Refah devleti tanımı; oldukça tartışmalıdır. Kimi yazarlar refah devletine az görev verirken; kimi yazarlarsa konuya geniş açıdan bakmıştır. Konunun bu farklı ele alınışı, ulus-devletlerin gelenek, kültürel ve ekonomik yapılarıyla yakından ilişkilidir (Gough, 1987: 895). Bu çerçevede Pierson'un :Bir devletin refah devleti olarak

değerlendirilebilmesi için sosyal harcamalarının GSYİH oranının %3 ya da %5 olması gerekmektedir. Esas itibariyle Pierson bu hususta %3'ü benimsemekte, ancak söz konusu oranın %5 olarak da ele alınabileceğini ortaya koymaktadır(Pierson, 2001: 104).

Tablo 1. Pierson'a Göre Refah Devleti Kriterine Ulaşma Yılları

Ülkeler	Refah devleti Olma Kriterleri	
	%3	%5
Belçika	1923	1933
Hollanda	1920	1934
Fransa	1921	1931
İtalya	1923	1940
Almanya	1900	1915
İrlanda	1905	1920
United Kingtom	1905	1920
Danimarka	1908	1918
Norveç	1917	1926
İsveç	1905	1921
Finlandiya	1926	1947
Avusturya	1926	1932
Yeni Zellanda	1911	1920
Kanada	1921	1931
ABD	1920	1931
İsviçre	1900	1920

Kaynak : (Pierson, 2001: 107) (<https://books.google.com.tr>) Erişim tarihi: 02.02.2016

Pierson'un çalışmasında sosyal harcamaların büyümesinin, GSYİH'nın %3 ve %5'ine ulaştığı yılları gösterir bir tablo sunulmaktadır. Tablo 1'e göre; sırasıyla Belçika 1923 ve 1933'te, Hollanda 1920 ve 1934'de, Fransa 1921 ve 1931'de, İtalya 1923 ve 1940'da, Almanya 1900 ve 1915'de, İrlanda 1905 ve 1920'de, UK 1905 ve 1920'de, Danimarka 1908 ve 1918'de, Norveç 1917 ve 1926'da, İsveç 1905 ve 1921'de Finlandiya 1926 ve 1947'de, Avusturya 1926 ve 1932'de, Avustralya 1922 ve 1932'de, Yeni Zelanda 1911 ve 1920'de, Kanada 1921 ve 1931'de, ABD 1920 ve 1931'de, İsviçre 1900 ve 1920'de refah devleti kriterlerine ulaşabilmiştir.

Türkçe literatürde ise refah devletine ilişkin geniş tanımlara yer verilmiştir. Bu bağlamda alanda en çok bilinen tanımlardan biri Coşkun Can Aktan'a aittir. Aktan'a göre

sosyal refah devleti; sosyal refahın optimizasyonu amacıyla devletin ekonomiye aktif ve kapsamlı müdahalelerde bulunmasını öngören bir devlet anlayışıdır. Diğer bir tanımında ise şu şekildedir:(Aktan & Özkıvrak, 2008: 19)

“Sosyal refah devleti nakdi faydalar sağlamak yanında sağlık ,eğitim konut hizmetleri sunmak ve tam istihdama ulaşmaya yönelik önlemler almak suretiyle vatandaşlarına belirli bir gelir, gelecek güvencesi ve temel sosyal hizmetlerden yararlanma olanağı sağlayan ve bu doğrultuda ekonomik hayatın işleyişine müdahale eden özel kesimin faaliyetlerini düzenleyerek ya da bizzat kamu iktisadi teşebbüsleri aracılığıyla faaliyette bulunarak ekonomik hayatı kontrol eden ve yönlendiren devlettir.”

Ali Nazım Sözer ise şöyle tanımlamıştır(Sözer, 1994: 6-9).

“Sosyal refah devleti bireyler arası refah farklılıklarını gidermeyi, bireylere ve ailelere mesleki eğitim, iş bulma çalışma koşullarını düzeltme, sosyal güvenlik, sakatlara yaşlılara yardım ederek bireylerin hayata başlangıç noktalarındaki eşitsizliği ortadan kaldırmayı amaçlayan, bireylere hak ve özgürlüklerinin yanı sıra çeşitli sosyal haklar sunan ve sunmuş olduğu bu sosyal hakları yasalarca güvence altına alan, birey ve toplumun gelişmesi için önünde ki engelleri kaldırarak baskı altında ki ezilmiş bireyleri ve toplulukları koruyan ve gözeten devlettir.”

Görüldüğü gibi sosyal refah devletini tanımlamalarının ana çatısı devletin ekonomiye müdahalesi ve dezavantajlı grupların korunması için yapılan kurumsal hizmetlerdir. Bütün bu tanımlardan yola çıkarak sosyal refah devletini amaç ve araçlarından hareketle en geniş anlamda şu şekilde tanımlayabiliriz. Sosyal refah devleti; sosyal eşitlik prensibinden yola çıkılarak, devletin nakdi faydaların yanında sosyal risk gruplarını gözeterek(yaşlılar, engelliler, yoksullar) ve sosyal muhtaçlık derecesi belirlenerek sağlık, eğitim, konut hizmetleri sunmak ve tam istihdamı sağlamaya yönelik önlemler almak suretiyle vatandaşlara belirli bir gelir, gelecek güvencesi ve olanakları sağlayan ve yurttaşlara bu bağlamda birtakım haklar tanıyan ve hakların yasalarca güvence altına alınmasını sağlayan devlettir.

1.2. SOSYAL REFAH DEVLETİNİN AMAÇLARI

Sosyal Refah devleti uygulamalarının anlaşılmasında en önemli unsurlardan birisi de refah devletinin amaçlarıdır. Sosyal Refah devletinin ne olduğuna dair farklı görüşler söz konusudur. Bunlardan ilki, bireylerin yasalar karşısında eşit ve özgür olduklarını

kabul etmekte; bunun ötesinde, eşitlik ve özgürlüğün bireyler açısından işlevsel bir niteliğe sahip olması için gereken imkânları da sağlamaya çalışmaktadır. İkinci anlayış refah devletini siyasi ve ekonomik sistemle ilişkilendirerek tanımlamakta sosyal entegrasyon için yerel halkla işbirliği yapmaktadır (Aktan, 2003. <http://www.canaktan.org>). Bu bağlamda sosyal refah devletinin amaçları şunlardır:

1.2.1.Doğal Eşitsizliklerin Giderilmesi ve Hayat Standartlarının Yükseltilmesi

Refah devletinin amacı, genel anlamda doğal eşitsizliklerin giderilmesi, fırsat eşitliğinin temini ve hayat standartlarının yükseltilmesidir. Barve Whynes'e göre; eşitliğin sağlanması ve öncelikli olarak hayat standartlarının yükseltilmesi eşitsizliklerin giderilmesi, belli seviyedeki yaşam standartlarının korunmasına bağlıdır. Eşitliğin sağlanması amacı, devletin vatandaşlarına eşit muamele etmesi gerektiği ilkesinin uygulamadaki bir sonucudur. Bireylerin vatandaş olarak sahip oldukları eşitlik hakları, sadece hukuksal eşitlikle sınırlı olmayıp, ekonomik açıdan da toplumda gelir düzeyi en iyi durumda olanlarla aralarındaki farkın azaltılmasını kastetmektedir. Refah devleti için bu amaç, uygulamada gelir bakımından kötü durumda olanların yaşam standartlarının desteklenmesi, toplumun farklı gelir grupları arasındaki ekonomik eşitsizliğin azaltılması ve buna bağlı olarak da toplumsal uyumun sağlanması amaçlarını da gerçekleştirebilir (Erdal, 2012: 34).

Refah devletinin eşitliği sağlamada izlediği önemli usul olarak güvenliğe ilişkin amaçların gerçekleştirilmesi kabul edilir. Refah devleti, bireylerin genel hayat standartlarını korumak ve gelir sürekliliğini güvence altına almak zorundadır. Bireyler beklenmedik bir krizde hayat standardında meydana gelecek bir düşüşe karşı ekonomik önlemler almaktadır Bu bağlamda; işsizlik yardımları ve sağlık hizmetleri, refah devletinin ekonomik güvenliği sağlama amacına hizmet eden harcama türlerindendir(Çalışkan, 2001: 64).

1.2.2. Gelir Dağılımında Adalet ve Yoksullukla Mücadele

Gelir dağılımı, gelir eşitsizlikleri ile sosyal ve ekonomik kurumlar arasında nasıl bir ilişki olduğunu, zengin ve yoksul arasındaki gelir farklılığının zaman içinde

nasıl değiştiğini, gelir eşitsizliğindeki değişikliklerin servet, sermaye birikimi ve büyüme üzerindeki etkilerini ve kaynak dağılımını ortaya koymaktadır. Gelir dağılımı politikasının asıl amacı ise; gelirin araştırılması değil, aynı zamanda milli geliri meydana getiren üretim faaliyeti içindeki sosyal ilişkilerin ve bölüşüm ilişkilerinin bilinmesidir (Kalkınma Bakanlığı, 2001: 3).

Gelir dağılımı, bir ülkede belirli bir süre içinde üretilen milli hasıla veya gelirin bireyler, gruplar veya üretim araçları arasında dağılımı olarak tanımlanabilir (Aktan & Vural, 2002: 19). Yoksulluk ise yaşamın gerektirdiği olanaklardan yoksun olma durumunu anlatmak için kullanılmaktadır. Bu yoksun olma durumu yaşam için veya yaşamı sürdürmek için gerekli olan şeylerle ilgilidir (Aktan & Vural, 2002: 1-2).

Yoksulluk kavramı gelir dağılımında adaletsizliğin sonucu olarak kabul edilmekte ve günümüzde dünyanın en büyük sorunu olmaktadır. Yoksullukla mücadelede temel hedef ise herkese insanca yaşaması için gerekli minimum gelir düzeyini sağlamaktır (Yay, 2014: 8). Bu bağlamda sosyal devlet gelir dağılımında adaleti sağlamak için kamu gelirlerini ( zellikle artan oranlı vergiler) ve kamu harcamalarını ( zellikle sosyal transferler kullanarak) toplumu oluşturan kişiler arasında zenginden fakire doğru geliri yeniden dağıtması, servet ve gelirler arasında dengesizlikleri azaltmaya çalışması milli gelirin adaletsiz dağılımı sonucunda yoksul düşen kişileri, güçsüzleri, kimsesizleri, bakıma muhtaç çocukları korumasıdır (Aktan & Özkıvrak, 2008: 45).

1.2.3. Sosyal Güvenlik ve Sosyal Dayanışma

Refah devleti, ekonomik amaçlarının yanında daha geniş bazı amaçları da gerçekleştirmekle yükümlüdür. Daha ziyade toplumsal yapıyla ilgili bu amaçlar, iki farklı şekilde ele alınabilir. İlk olarak refah devleti, kamu hizmetlerini gerçekleştirirken vatandaşlarının onurlarını korumakla ve ikinci olarak sosyal dayanışmayı sağlamakla yükümlüdür. Bunları sağlamak noktasında en önemli unsurlar sosyal güvenlik ve sosyal dayanışmanın teminidir (Erdal, 2012: 39).

Sosyal güvenlik; sosyal risklerin bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini giderme çabası olarak tanımlanabilir. Bu riskler; hastalık, sakatlık, yaşlılık, iş kazası, ölüm ve işsizlik olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla sosyal güvenlik gereksinimi evrensel bir ihtiyaçtır. Sosyal sigorta mevzuatının gelişimi 19.yüzyılın sonu ve 20.yüzyılın başlarına

rastlamaktadır. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında sosyal güvenlik sisteminin yaygınlaştığı görülmektedir (Özcan, 2009: 34).

Refah devletinin temel amaçlarından ve sosyal gelişmenin vazgeçilmez unsurlarından olan sosyal güvenliğin amacı; toplumdaki herkesi hastalık, yaşlılık, sakatlık gibi baskı risklere karşı korumak ve bireylere asgari hayat standartlarının garanti edilmesi için çabalamaktır (Egeli, 2011: 41). İnsan şahsiyetine yaraşır bir hayat temel prensibidir. Bu konuda Beveridge, "Bir ödeme yapılırken ya da bir hizmet sunulurken bireyin bu ödemenin bir hayır (sadaka) olarak değil hak edilmiş bir korumanın karşılığı olarak yapıldığını hissetmesi" gerektiği ilkesini ifade etmiştir (Çalışkan, 2001: 65).

Sosyal güvenlik ve saygınlığın sağlanmasının yanında önemli unsur olan sosyal dayanışma ise; yaşlılık, engellilik, hastalık, doğum, ölüm, işsizlik gibi risklerle karşılan insanların yaşam düzeylerini korumak ve geliştirmek için gelirin yeniden dağıtımını sağlayan araçların bütünüdür. Bir toplumun ortak eyleminin birliğini ve sürekliliğini sağlayan tutumların ve davranışların tümünü belirtmek için kullanılan bir kavramdır. Sosyal güvenlik sistemi içerisinde korumaya sosyal niteliği kazandıran ve güvence sağlamak amacıyla gelirin yeniden dağıtımını gerçekleştiren dayanışma ilişkisidir. Bu anlamda, gelir güvencesizliği ile karşı karşıya kalanların gelir güvencesizliği ile karşı karşıya kalmayanlar tarafından desteklenmesini ifade eder(Erdal, 2012: 39).

1.2.4. Tam İstihdam ve İşsizlikle Mücadele

Sosyal refah devletinin temel amaçlarından biri de kişilerin gelir elde etmelerini sağlayacak bir iş edinmeleri için gerekli koşulları sağlamak ve böylece kendi geçimlerini temin edebilecekleri bir işte çalışabilmelerini mümkün kılmaktır. Kişilerin kendilerini geçindirebilecekleri bir işte çalışmaları sosyal alandaki desteğe daha az ihtiyaç duymalarına da neden olacaktır. İnsanların özgüvenini kırmadan haysiyetini zedelemeyen hizmet sunmak sosyal refah devletinin bu alanda ki genel prensibidir. Bu bağlamda sağlıklı olan yoksul kişilere imkânlar sunmak iş sağlamak bu alanda en iyi yöntem olarak kabul edilir ve tam istihdamın sağlanması da en uygun yöntem olarak karşımıza çıkarmaktadır (Aktan & Özkıvrak, 2008: 48-49).

Günümüzde refah devletleri, emek gücünün yenilenme sürecine katkı sağlamak ve süreci iyileştirmek amacıyla çeşitli şekillerde müdahale etmektedir ve çeşitli politikalarla işsizliği önleyerek tam istihdamı sağlamayı hedeflemektedir.

1.2.5. Ekonomik Büyüme ve Kalkınma

Refah devletinin amaçları arasında öne çıkan ve önem atfedilen bir diğer unsur ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanmasıdır. Ekonomik büyüme, kıt kaynakların miktarını artırarak veya onların kalitelerini iyileştirerek üretim imkanları sınırını genişletmesi veya üretim teknolojisini değiştirerek yüksek üretim düzeyine çıkmasıdır. Ekonomi de üretim hacminde meydana gelen artış ise ekonomik kalkınma olarak ifade edilir (Aktuğ, 2010: 2).

Refah devleti için ekonomik büyüme en büyük halkadır. Bu halkada bahsi geçmesi gereken kişilerin arasında John Maynard Keynes gelir. Keynes; refah devletinin kurumsallaşmasında çok önemli bir yere sahiptir. Hızla sanayileşmeye başlayan toplumlarda, fordist üretim süreçleri toplumu ekonomik ve kültürel olarak standartlaştırmış, bu durum üretimin kitleselleşmesine ve artmasına neden olmuştur. Söz konusu üretim artışı doğal olarak tüketimin de kitlesel olması ihtiyacını tetiklemiştir (Aktel, 2003: 31). Refah devleti, Keynesyen politikalar çerçevesinde, ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanması amacıyla sermaye yatırımlarını teşvik eder, ekonomik faaliyetlerin tam istihdamı sağlayacak düzeyde gerçekleşmesi için gerekli şartları ve ortamı sağlamaya çalışır. Sağlık, eğitim, sosyal güvenlik gibi alanlara müdahale ederek ülkenin beşeri sermayesi olan ve ekonomik kalkınmada hayati bir önem taşıyan işgücünü geliştirmeye, sağlıklı ve verimli çalışması için gerekli ortamı hazırlamaya yönelik tedbirler alır (Erdal, 2012: 43).

Günümüzde gelişmiş ülkeler nitelikleri itibarıyla gelişmekte olan ülkelere kıyasla daha avantajlı durumdadırlar. Gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ve kalkınmayı gerçekleştirmek çeşitli yetersizlikler nedeniyle güçtür. Ancak bazı ülkelere olumlu sonuçlar da görülmektedir. Gelişmiş ülkelerin ise büyüme ve kalkınmayla ilgili sorunları bilimsel ve teknolojik gelişmenin yanı sıra sanayileşmeye paralel olarak aşıldıkları görülmektedir. Ülkemizde büyüme ve kalkınmayı sağlamak için ekonomiye müdahalede bulunarak üretim kapasitesi artırılması amaçlanmaktadır

(<http://www.canaktan.org> , E.T. 10.02.2016).

1.2.6. İdari Düzenlerin Uygulanabilirliği ve Anlaşılrlığı

Refah hizmetlerinin tespit edilmesinde idari açıdan en uygun bileşimlerin oluşturulması, refah devletin bir başka amacıdır. Bu amacın iki farklı yönü bulunmaktadır. Barr, bunları; “düzenlemelerin basit ve anlaşılır olması ve suiistimale kapalı olması” şeklinde ifade etmektedir. Bunun yanında sistemin uygulanmasının ucuz olması da anlaşılır olması kadar önemlidir. Sistem kurgusunun, suiistimale mümkün olduğu kadar kapalı bir yapıda olması gerekmektedir. Bu amaçların birbirinden bağımsız olmaması fakat birbirinin etkisini azaltıcı özelliklere sahip olması, sosyal refah devleti uygulamalarının her an suiistimale açık olduğunu, dinamik ve etkin bir denetim mekanizmasının en az hizmet sunumu kadar önemli olduğunu göstermektedir (Çalışkan, 2001: 68).

1.3. SOSYAL REFAH DEVLETİNİN ARAÇLARI

Sosyal refah devleti, amaçlarına ulaşmak için çeşitli sosyal politika araçlarını kullanır. Sosyal amaçlara ulaşmada kullanılan sosyal politika araçları ülkeden ülkeye ve dönemlere göre farklılıklar göstermektedir. Bu çalışma da refah devletin temel özellikleri ve amaçları dikkate alınarak sosyal politika araçları ikili bir ayrım içerisinde incelenecektir.

1.3.1. Geniş Anlamda Sosyal Politika Araçları

Devletin ekonomik hayata müdahalede kullandığı kamu politikası kapsamında yer alan tüm araçları kapsamaktadır. Bunlar ise başlıca; ekonomik ve sosyal regülasyonları ve fiyat kontrolleri, kamu iktisadi teşebbüsleri (KİT), kamu harcamaları, kamu gelirleri araçlarından oluşmaktadır (Erdal, 2012: 49).

1.3.1.1. Ekonomik ve Sosyal Regülasyonları ve Fiyat Kontrolleri

Sosyal refah devleti, ulaşmaya çalıştığı amaçları gerçekleştirmek için belirli ekonomik faaliyetleri doğrudan düzenlemeye tabi tutabilir veya mal ve faktör piyasalarında serbestçe oluşacak fiyatlara müdahale edebilir. Bu düzenleme ve müdahaleler refah devleti uygulamalarında önemli bir yer tutar (Erdal, 2012: 43).

Devletin sosyal düzenin işleyişine yönelik her türlü hukuki düzenleme ve müdahaleler regülasyon olarak adlandırılır (Aktan ve Dilek, 2012: 50).Devlet ekonomik regülasyon ve ekonomik kontrol² başlığı altında müdahaleleri ikiye ayırmıştır. Refah devletinin en önemli karakteristiği olan müdahalecilik, ekonomik kontroller, yolu ile de ortaya çıkar. Burada devlet üretim faktörlerinin piyasada oluşabilecek fiyatlarına müdahalede bulunur. Mal ve hizmet satışları fiyatları kontrolü, ücret kontrolü, kira kontrolü, faiz oranı kontrolü, döviz kuru kontrolü vb. uygulamalar ekonomik kontroller politikasının başlıca araçlarını oluşturmaktadır (Aktan, 1993: 54).

Sosyal refah devleti fiyat kontrolleri ve dolaysız kontroller yoluyla mal ve hizmet piyasalarını kontrol altında tutabilir. Bu sayede devlet regülasyon ve kontroller yoluyla, piyasalarda fiili yada anlaşma yoluyla oluşacak tekelleri kontrol altında tutabilir, sosyal refahın maksimizasyonunu sağlayabilir (Özcan, 2009: 35).

1.3.1.2. Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT)

KİT kamu girişimciliğinin bir uygulama şeklidir. Milli ekonomide sahip olduğu önem, ülkelerin ekonomik, siyasi ve sosyal yapılarına göre değişen kamu iktisadi teşebbüsleri; çeşitli nedenlere bağlı olarak mal ve hizmet üretiminde bulunmak amacıyla kurulmuş, ve dünyada birçok ülkede belirli dönemlerde büyük öneme sahip olmuştur. Özellikle II. Dünya Savaşından sonra devlet, KİT yoluyla kamusal kaynakları kullanarak piyasada mal ve hizmet üretmek üzere merkez veya yerel yönetimler tarafından denetlenen ekonomik hayatta düzenleyici ve yönlendirici bir rol üstlenmiştir (Demircan, 2008: 1-2).

² Devletin ekonomiye müdahalesi mal ve faktör piyasalarında serbestçe oluşabilecek fiyatlara müdahale etmesi şeklinde olabilir, buna “Ekonomik Kontrol” adı verilir.

Sosyal refah devletinin amaçlarına ulaşabilmesinde KİT büyük önem arz etmektedir. Devletin KİT'leri kurmasındaki amacı; özel girişime destek olmak, kaynak kullanımında etkinliği sağlamak, monopolleri kontrol etmek, dışsalılıklarda dengeyi sağlamak gibi ekonomik amaçların yanında gelir ve servet dağılımındaki eşitsizlikleri azaltmak ve istihdamı arttırmak gibi sosyal nedenlerle de kamu girişimleri kurarak ekonomiye aktif olarak müdahale etmektedir (Özcan, 2009: 39).

1.3.1.3. Kamu Harcamaları

Sosyal devletin yukarıda belirtilen amaçlara ulaşmada başvurduğu yöntemlerden biri, kamu harcamalarını kullanarak sosyal refahın artırılmasını sağlamaktır. Kamu harcamaları, kamu tüzel kişilerinin siyasi otoritelerini ve genel egemenlik haklarını kullanarak yaptıkları harcamalardır (Devrim, 1999: 105). Kamu harcamaları, devletin örgüt yapısına uygun olarak, kısmen merkezi devlet teşkilatı tarafından, kısmen yerel yönetimler tarafından, kısmen de bunlar dışında kalan kuruluşlar tarafından yapılır (Pehlivan, 2012: 66).

Gelişmiş ülkelerde Keynesyen ekonominin ve aşırı müdahaleci refah devleti görüşünün kabul edilmesi, devletin genel ekonomi politikası hedeflerini gerçekleştirmede aktif bir rol üstlenmesini de beraberinde getirmiştir. Efektif talep yetersizliğinden kaynaklanan konjonktürler istikrarsızlık durumunda devletler, kamu harcamalarını birer politika aracı olarak kullanmışlardır. Ayrıca, herkese asgari seviyede bir refah düzeyi ve sosyal güvenlik sağlama konusunda devletin üstlenmiş olduğu görevler, sosyal programlara dayalı kamu harcamalarının artmasını beraberinde getirmiştir (Muter, Çelebi, ve Sarkınç, 2006: 36)

Kamu harcamaları kapsamında literatürde maliye politikası olarak da adlandırılan bu teşebbüs yönetiminde transfer harcamalarının etkisi büyüktür. Özellikle sosyal amaçlı transfer harcamaları yoksulların ve gelir düzeyleri düşük olanların refahları üzerinde olumlu bir etkiye neden olur. Devletin belli bir gelir düzeyinin altında olanlara yaptığı ayni ve parasal yardımlar, gelir dağılımındaki eşitsizlikleri kısmen de olsa önleyebilir. Borçlanma da bu politika da izlenen yollardan biridir (Özcan, 2009: 37).

1.3.1.4. Kamu Gelirleri

Refah devleti uygulamalarını hayata geçirilebilmesi açısından en önemli unsurlardan biri kamu gelirleridir. Kamu gelirleri, devletin ve diğer kamu kuruluşlarının, kamu hizmetlerini karşılamak amacıyla, devletin egemenli gücüne dayanılarak çeşitli kaynaklardan elde ettikleri gelirlerdir. Bunlar Vergiler, Harçlar, Resimler, Şerefiyeler, Parafiskal Gelirler (Vergi Benzeri Gelirler),- Mülk ve Teşebbüs Gelirleri, Borçlanma Gelirleri, Fonlar,- Para Basmaktan Doğan Gelirler vb. sayılabilir (Erdal, 2012: 49):

Bu gelirler ile devlet, mal ve hizmetleri satın alır ve bunlarla kamusal hizmeti gerçekleştirir. Kamu geliri çoğunlukla millî gelir üzerinden elde edilirken, elde edilen bu gelirler yine kamusal hizmet amacıyla kamu giderlerine dönüşür. Kamu geliri içerisinde özellikle vergilerin en büyük paya sahip olması dolayısıyla, kamu gelirlerinin genel nitelikleri ilke olarak vergilerinkine benzer şekilde yorumlanmaktadır (Akdoğan. , 2011: 103).

1.3.2. Dar Anlamda Sosyal Politika Araçları

Dar anlamda sosyal politika araçları; sosyal sigorta, sosyal yardım, sosyal tazmin ve sosyal hizmettir.

1.3.2.1. Sosyal Sigorta

Sosyal sigortanın genel prensibi, çalışırken katkı sağlayan prim ödeyen insanların katkıları karşılığında çeşitli faydalar elde etmesi ve gelir elde etmenin kaybında; işsizlik, hastalık, sakatlık, ölüm gibi risklere karşı korunmasıdır. Sosyal sigorta devletçe dizayn edilen, özerk ve çalışanların üyeliğinin zorunlu olduğu kamu sosyal sigorta kurumlarınca sunulur (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 64).

Sosyal sigortalarda, sigorta tekniği uygulanır. Yani kişiler sosyal sigorta kurumlarının kazanımlarından özel sigortada olduğu gibi ödedikleri primin karşılığı olarak hizmetten yararlanırlar. Ancak, sosyal sigortada özel sigortanın yanında sosyal tazmin ve sosyal yardım kurumlarının nitelikleri de bulunduğu için bu karşı kazanım primin tam karşılığını teşkil etmemektedir. Şöyle ki işçi ve işverenden toplanan primler

ve bazen ayrıca devletin katkıları, yine çalışana ödenmek üzere bir fonda toplanır. Bu fon sosyal sigorta kurumu olarak adlandırılan bir kuruluşun idaresi altında bulunur (Sözer, 1994: 21).

1.3.2.2. Sosyal Tazmin

Sosyal tazmin; devletin sorumluluğunda olan faaliyet ve işletmelerden dolayı zarara uğrayanların zararlarının karşılanmasıdır. Sosyal tazmin vergi yolu ile finanse edilmektedir (Aktan, 2003 <http://www.canaktan.org>).

Sosyal tazmin vergilerle finanse edilmekte olup, ilgili düzenlemelerde öngörülen şartlar gerçekleştiğinde kişiler için hak doğurucu niteliktedir. Bu özelliği ile sosyal sigortalara yakın gözükmektedir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 67).

Ancak sosyal tazmin, sosyal yardım ile benzer özellikler taşıırken devlet faaliyeti nedeniyle zarara uğrama sonucu telafi edici nitelik taşımaktadır. Sosyal tazmine ilişkin uygulamalar kapsamında, er ve erbaşların dul ve yetimlerine, harp ve vazife malulleri ve şehitlerin dul ve yetimlerine, muhtaç asker ailelerine ve gazilere aylık bağlanması öngörülmüştür (Özcan, 2009: 61).

1.3.2.3. Sosyal Yardımlar

Sosyal yardım denildiğinde asgari düzeyde dahi kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirme imkanından mahrum bireylere, muhtaçlık tespitine ve kontrolüne dayalı olarak yapılan ve onları kendilerine yeterli duruma getirme amacı taşıyan ayni veya nakdi, sistemli veya düzensiz karşılıksız yardımlar anlaşılmaktadır (Aydın, 2008: 28). Sosyal yardımdan yararlanma ise birçok ülkede gelir testinden³ geçme şartına bağlanmıştır (Erdal, 2012: 51).

Sosyal yardımın devlet politikası olarak amacı, emekçi sınıfın ihtiyaçlarına cevap verebilmektir (Göze, 2007: 396). Bu bağlamda fakir yardıma muhtaç kişilere insan

³ Gelir testi işlemi, kişinin çeşitli göstergeler ışığında mevcut gelirinin belirlenmesidir. Herhangi bir kapsamda genel sağlık sigortalısı veya genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamında sağlık yardımlarından yararlanma hakkı bulunmayan kişiler 5510 sayılı Kanunun 60.ıncı maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında genel sağlık sigortası tescil edilmekte olup, anılan kapsamda tescil edilen bu kişilerin tescil tarihinden itibaren yerleşim yerlerinin bulunduğu yerdeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına müracaat ederek gelir testi yaptırmaları gerekmektedir.

haysiyetine yakışır şekilde yaşamayı sağlamak için çoğu kez devlet bütçesinden tek taraflı olarak yapılır sosyal yardımlar maddi karakterlidir ve vergilerle finanse edilirler. Şartları gerçekleştiğinde kişiler için hak doğurduğu ileri sürülmektedir (Zengin, Şahin ve Özcan, 2012: 134-135). Ancak sosyal yardımlarda amaç yardım görenin en kısa sürede yeniden çalışabilme, gelir sağlama ve böylelikle kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme imkânına kavuşturulmasıdır (Çiçek, 2012: 12)

1.3.2.4. Sosyal Hizmet

Sosyal hizmet, sosyal yardım, sosyal refah kavramları birbiriyle karıştırılan hatta bazen birbirlerinin yerlerine kullanılan kavramlardır. Sosyal hizmet kavramı üzerinde, uzlaşılmış ve evrensel bir tanım olmadığı Birleşmiş Milletler Raporlarında da belirtilmiştir. Sosyal hizmet, her ülkenin sosyoekonomik koşulları ve gelişmişlik derecesiyle bağlantılı olarak farklı içerik ve anlamlar ile değişik uygulama yöntemlerine sahip bulunmaktadır (Ekin, 2001: 178).

Sosyal hizmet kavramı genelde çeşitli şekil ve nedenlerle yoksunluk içinde bulunan kişilere sunulan, sosyal yardım ve refah içerikli hizmetleri kapsamaktadır. Sistemli ve programlı hizmetleri içermesi gereken sosyal hizmet, sosyal hukuk devletinin temel görevleri içinde yer alıp, sosyal ve ekonomik nedenlerle toplumsal yaşama uyum sağlayamamış, toplumsal yararı zedeleyecek problemlere sahip ve korunmaya muhtaç kişilere sunulmaktadır (Nazlı, 1993: 203).

Sosyal yardım ve tazminde olduğu gibi sosyal hizmetler kamusal gelirlerle finanse edilmektedir ve sosyal hizmet programları kâr getirici programlar olarak nitelendirilmezler. Çünkü sosyal hizmetin temel özelliği sosyal sorunların olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılmasına yönelik olmasıdır (Şenocak, 2006: 452). Bu bağlamda sosyal hizmetler, insanların kendi denetimleri dışında oluşan yoksulluk ve eşitsizlikleri ortadan kaldırmak, değişen koşullara göre ortaya çıkan sorunları çözümlmek, kişi, aile ve toplumun refahını sağlamak amacıyla yeniden düzenlenen ve ihtiyaç doğrultusunda şekillenen hizmet programlarıdır (Yıldırım, 2007: 82-83).

Sosyal hizmet, genel olarak tüm insanlığın sosyal faaliyetleriyle ilgilenmesine rağmen, özelde toplumların hassas kesimlerin ihtiyaçlarını gidermeye daha fazla yönelmiştir. Bu kesim, çocuklar, yaşlılar, yoksullar, kadınlar, fiziksel ve zihinsel

engelliler ve sosyal adaletsizlikten etkilenen tüm insanları kapsamaktadır (Duyan, 2003: 6).

Sosyal hizmetin bir özelliği de devletin gelir dağılımını düzenleme araçlarından biri olarak önem kazanmıştır. Sosyal hizmetler özellikle gelir dağılımında önemli bir göreve sahiptir. Çünkü bu yolla devlet kendi zorunlu görevlerini (barış, huzur, sağlık gibi) yerine getirilmesi için yeniden gelir dağıtıcı harcamalar yapmak durumundadır. Sağlıklı ve güçlü bir toplumun meydana getirilmesi ve yarınlara garanti altına alınması için sosyal hizmetler devletin bir kısım görevlerini üstlenmiştir (Yıldırım, 2007: 84).

Görüldüğü gibi sosyal hizmetler geniş bir uygulama alanına sahiptir ve toplumun refah seviyesinin artmasını amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde sosyal hizmetler toplumların gelişme ve değişme yolunda ki hizmet programlarını içermektedir. Bu bağlamda buraya kadar anlatılanlar Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2. Sosyal Refah Devletin Dar – Geniş Anlamda Amaçları ve Araçları

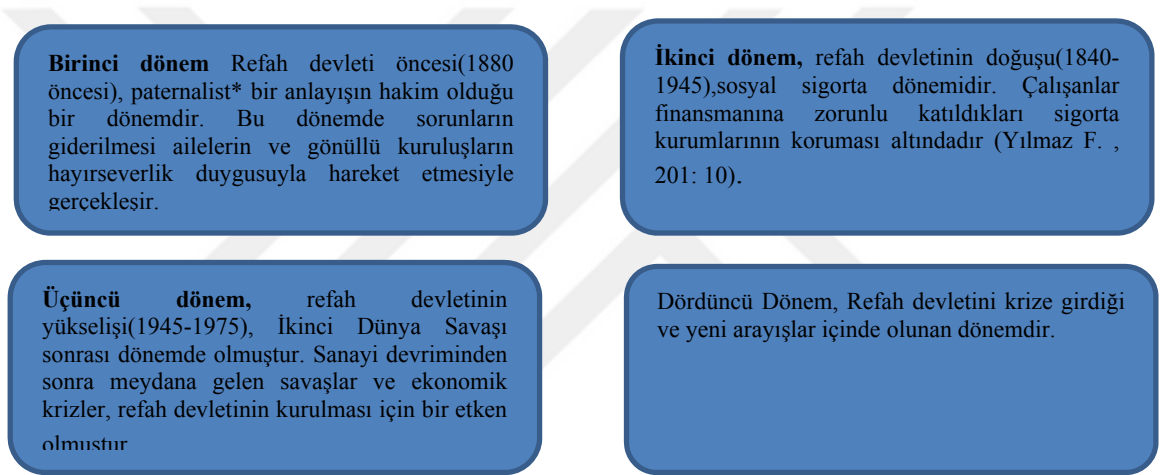
AMAÇLARI			ARAÇLARI	
			Geniş Anlamda	Dar Anlamda
Doğal	Eşitsizliklerin		Ekonomik ve Sosyal	Sosyal Sigorta
Giderilmesi	ve Hayat		Regülasyonları ve Fiyat	
Standartlarının	Yükseltilmesi		Kontrolleri	
Gelir Dağılımında	Adalet ve		Kamu İktisadi Teşebbüsleri(KİT)	Sosyal Hizmet
Yoksullukla	Mücadele			
Sosyal Güvenlik	ve Sosyal		Kamu Harcamaları	Sosyal Tazmin
Dayanışma				
Tam istihdam	ve işsizlikle		Kamu Gelirleri	Sosyal Yardımlar
Mücadele				
Ekonomik	Büyüme	ve		Sosyal Hizmet
Kalkınma				
İdeal	Düzenlerin			
Uygulanabilirliği	ve			
Anlaşılabilirliği				

Kaynak: Tablo (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 60-67, Yıldırım, 2007: 82-83)’ den esinlenerek tarafımızdan oluşturulmuştur.

1.4. SOSYAL REFAH DEVLETİNİN TARİHSEL SÜRECİ

Refah devleti, sosyal refahın en elverişli biçimde vatandaşlara sunulması amacıyla devletin ekonomiye aktif ve kapsamlı müdahalelerde bulunmasını öngören bir devlet anlayışıdır. Refah devletinin temel amacı, en geniş anlamda, piyasa ekonomisinin başarısızlıklarını ve yetersizliklerini ortadan kaldırmaktır (Aktan, 1999: 43). Modern refah devletini ortaya çıkaran gelişmelere bakıldığında, özetle dört dönemden bahsetmek mümkündür.

Şekil 1. Modern Refah Devleti Dönemleri

Kaynak: Yılmaz, OECD Ülkeleri ve Türkiye'de Sosyal Refah Devleti Bağlamında Kamu Sosyal Harcamaların Gelir Dağılımı Üzerine Etkileri, 2013: 10

*Paternalist anlayış: Paternalizm fikri, devletin vatandaşlarını korumak ve onlara yardım sağlamak rolünü üstlendiği refah ideolojisinden meydana gelmektedir. Paternalizm, ikili ilişkilerin niteliğini, daha çok astın ve üstün görev ve sorumlulukları çerçevesinde ortaya koyan bir kavramdır (Köksal, 2011: 103)

1.4.1.Sosyal Refah Devletinin Ortaya Çıkışı

Literatürde genelde sosyal devlet ile refah devleti kavramları birbirini yerine kullanılabilmektedir. Refah devletini, sosyal devletin gelişmiş ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra olgunluğa ulaşmış hali olarak tanımlamaktadır (Öztürk, 2011: 12). Sosyal refah devleti; tüm bilim dallarında olduğu gibi aslında bir önceki yapının eleştirilmesiyle ve eksikliklerini tamamlaması amacıyla ihtiyaç duyulan, beklenen bir devlet modeli olmuştur. Şöyle ki; klasik teorinin öncüsü olan Adam Smith için kişilerin bireysel

çıkarları doğrultusunda sağlayacakları bireysel faydaların toplumsal faydayı sağlayacağını belirtmektedir. Bu anlamda piyasa ekonomisinin işleyişi ile ortaya sosyal refah çıkacaktır. Fakat klasiklerin savundukları devletin ekonomiye müdahale etmemesi gereği Büyük Buhrandan sonra eleştirilmiş ve yerine yeni müdahaleci devlet anlayışı tartışılmaya başlanmıştır (Ay, 2008: 93).

Sosyal refah devletinin 20. yüzyılda liberalizm ile sosyalizm arasında bir üçüncü yol olarak ortaya çıktığını söylenebilir. Buna neden olarak 1929 Dünya Ekonomik Bunalımının ortaya çıkardığı klasik ekonominin tarafsız minimal devlet anlayışının yerine Keynes'in müdahaleci devlet anlayışının gelmesi ve Batılı ülkeler ve ABD için sosyalizmin etkisinden kurtulma çabasını ve sosyalizme yeni bir boyut kazandırılmasını örnek gösterilebilir (Özcan, 2009: 20). Bu bağlamda liberal devlet şekli değiştirilmiş ve telafi edici müdahaleci devlet yer almıştır (Sözer, 1994: 9).

Refah devleti kavramına dar bir bakış açısıyla yaklaşanlar devleti, sosyal hizmet sunan, gelir transferi gerçekleştiren ve toplu konut faaliyetinde bulunan bir kurum olarak algılamalarına karşın; Keynesyen anlamda refah devletine geniş bir perspektiften yaklaşanlar ise devletin ekonominin yönetimindeki rolü üzerine ve istihdam, ücretler gibi makroekonomik politikalara vurgu yaparak sosyal sorunlara da dahil olmuştur (Şenkal ve Saripek, 2007: 147-148).

Bugünkü anlamında refah devletinin ortaya çıkışının, İngiltere'de 1833 yılına yürürlüğe giren ve çalışma saatlerini sınırlayan ayrıca fabrikaları denetlemek için bir düzenleme oluşturan Fabrikalar Kanunu ve 1847 yılında bu kanunun devamı ile başladığını iddia edenler vardır. Ancak refah devleti anlayışının temellerinin uygulamaların niteliği açısından ilk defa Almanya'da atıldığı düşüncesi daha çok kabul gören yaklaşımdır (Erdal, 2012: 56). Sosyal refah Devleti Alman Katolik Kilisesi rahipleri tarafından Hristiyan sosyal öğretisinden esinlenerek ilk kez dile getirilmiştir. Özellikle Almanya'da 1850'lerde Psikopoz Wilhelm Freiherr Von Ketteler tarafından verilen vaazlarla, refah devleti kavramı geniş kitlelere yayılmıştır. Almanya ve Avusturya bu yeni Hristiyan sosyal öğretinin ilk yayıldığı ülkeler olmuştur. 1881 yılında İtalya'da Papa XIII. Leo tarafından da onaylanması ile refah devleti kavramı Avrupa'da hızla yayılmaya başlamış ve refah devleti anlamı giderek belirsizleşmiştir (Günaydın, 2011: 20).

1.4.2. Sosyal Refah Devletinde İlk Uygulamalar

İlkçağlarda, Eski Yunan ve Roma’da devlet, sadece sınırlı bir kesime yani politikacılara, komutanlara, filozof ve sanatçılara hizmet eden, onların çıkarlarını koruyan bir kurum niteliğindeydi. Bu çağın devleti sosyal refah devleti ile ilgisi olmayan sosyal sorunlara uzaktan bakan bir tutum içerisinde bulunmaktaydı. Ortaçağa gelindiğinde ise Hristiyanlığın Avrupa’da yayılması ile birlikte Hristiyan düşüncesi ekonomik ve sosyal hayatta oldukça etkili olmaya başlamıştır (Talas, 1991: 94; Aktan ve Özkıvrak, 2008: 78). Ortaçağda dini inanışlarında etkisi ile mülkiyet, ticaret, adil fiyat, adil ücret gibi konular yoğun bir biçimde tartışılmıştır. Ortaçağda çalışmaya ve karşılığı olan ücrete ayrıca önem verilmiştir. Örneğin ortaçağ düşünürleri ilkçağdakilerin aksine bedensel çalışmayı onur verici ve kutsal saymışlardır. Özel mülkiyeti benimseyen fakat aşırı zenginleşmeye karşı olunan bu dönemde servetlerini sosyal hizmetlere yönelterek kabul edilir kılmışlardır. Ortaçağ düşüncesine göre adil fiyat yaklaşımı; üretici ve tüketicinin ekonomik konjonktürden yararlanarak sömürmelerini önleme düşüncesi taşımaktadır. Bu da o dönemin sosyal refah düşüncesine yakın bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir (Talas, 1991: 95).

Batılı ülkelerde sosyal refah devleti uygulamasının ilk örneğinin 1601 yılında yoksullara yardım yasaları ile Ortaçağda bazı tedbirler alan İngiltere olduğu bilinmektedir. Ancak Ortaçağda İngiltere devletin Yoksullara Yardım Yasasına çıkarmaya iten sebepler sosyal karışıklık çıkmasına karşın endişeler ve 1348-1349 Kara ölümden sonraki yıllarda işgücü kıtlığı yaşanması ihtimaline karşın korkular olmuştur. Bununla birlikte 1351 İşçi Kanunu ve 1388 Yoksullara Yardım Yasası ile emek kesimindeki isyanlar kontrol edilmeye çalışılmıştır. Daha sonra 1576 yasa ile yoksulları işe yerleştirme anlayışı benimsenmiştir. 1601 yılında Kraliçe Elizabeth yeni bir yoksullara yardım yasası çıkarmış ve bu yasa 1576 yasası üzerine inşa edilmiş sosyal refah devletinin ilk uygulamaları olarak kabul edilmiştir⁴ (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 80).

⁴ Yasanın 2 esası vardır: Her bölgenin kendi yoksulları için sorumluluğa sahip olduğunu kabul etmişti ve farklı gruplara ayrılan yoksul insanlara farklı davranılmasını öngörmekteydi. “Güçsüz yoksullar” yani hastalar ve yaşlılar “düşkünler evinde barındırılacaktı. “Sağlıklı ve güçlü” yoksul kişiler ise ıslah evlerinde iş verilmesi gerekmekteydi. Temel prensip, çalışamayacak durumda olan yoksulların bakılması ve çalışabilecek durumda olanların ise çalıştırılmasıydı.

İngiltere’de adı geçen yoksullara yardım yasası iki asırdan fazla bir süre boyunca uygulanmıştır. Ayrıca 1795’e kadar savaştan kaynaklanan enflasyon ve yiyecek kıtlıkları işsizliği getirmiş beraberinde yoksulluğu yaygınlaştırmış ve bu konuda yerel nitelikte tedbirler alınmasına yol açmıştır (Sözer, 1997: 50). 1834 tarihinde çıkarılan bir yasa ile Yoksullara Yardım Yasası’nda bir değişiklik yapılmıştır. İngiltere batılı ülkelerde yoksullara yardım alanında öncü olduğu gibi, çalışma hayatında ilk sosyal mevzuatın çıkarıldığı ülke olmuştur. Robert Owen’ın çabaları ile 1801’den başlayarak çocukları koruyan sosyal mevzuatın oluşumu çabalarına girilmiştir (Talas, 1999: 119).

Görüldüğü üzere Ortaçağda İngiltere Yoksulluk Yasası ile filizlenen sosyal refah devleti çalışmaları ilk başta yoksulları korumak ve yaşamlarını idame etmelerini sağlamak amacıyla başlasa da geçirdiği krizler ve yapılandırmalardan başka alanlarda da yer almıştır. Ve bu alanda Fransa başta olmak üzere diğer ülkelere örnek olmuştur. İlk olarak Almanya, sanayileşme sürecine İngiltere’den daha sonra 1830-1840’lı yıllarda girmiş ve bu ülkede yoksulluk önemli bir sorun haline gelmeye başlamıştır. Almanya kısmen huzursuzluk kısmen de sosyalist harekete karşı olarak 1880’de sosyal sigorta uygulamasına geçmiştir (Sözer, 1997:3). Ayrıca Ortaçağda I. Alâeddin döneminde Anadolu Selçukluları devlet sigortasını uygulayan ilk devletti. Bu düşünce ile tüccarların malları koruma altına alındı. Zarara uğrayan tüccarların masrafları devlet tarafından karşılandı (Akpınar, 1999: 251).

Modern anlamda ilk refah devleti uygulamasına bakacak olursak ABD’de 1870’lerde iç savaş sonrası dönemde yapıldığı görülmektedir. Gelirin yeniden dağıtımının ilk kez bu kadar geniş çaplı olduğu bu sistemde, kuzey eyaletlerinde yaşayan savaş gazileri ve aileler için, emeklilik ve maluliyet yardımlarından oluşan bir sosyal güvenlik sistemi uygulanmıştır. Uygulanan bu sistemde amaç, ülkedeki yoksulluğu azaltmak değil, belirli bir bölgede yaşayan gazilerin yaşam standartlarını korumalarını sağlamaktır. Bu amaçla 1890 yılında federal bütçenin üçte biri sosyal güvenlik sistemine harcanmıştır. 20.yüzyılın başlarında Amerikan erkek nüfusunun %28’i emeklilik sistemine dahil olmuştur. Fakat hayatta kalan gazilerin azalmaya başlaması ile bu refah devleti uygulaması, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde sona ermiştir. Avrupa’da ise refah devleti uygulamaları 1880’lerde Almanya’da Bismark, Avusturya’da ise Taaffe öncülüğünde başlamıştır (Günaydın, 2011: 20).

Refah devleti terimi, 1930’larda İskandinav ülkelerinde kullanılmaya başlanmasıyla birlikte, ileri refah devleti olarak kabul edilen İsveç, gelişmiş bir ulusal bürokrasiye ve birçok ülkeye göre daha eskiye dayanan bir merkezi devlet geleneğine sahip olmuştur. İsveç’te eğitim 1842’den beri zorunlu olmuş, 20.yy başında devletin hastalık ve mesleki kaza sigortasına desteği yasalaşmış ve bu ülke zorunlu yaşlı aylık sistemini kuran ilk ülke olmuştur (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 83).

Sosyal refah devletinin ortaya çıkışı ülkelerde farklılık göstermekte ve oluşum aşamaları, nedenleri yüzyıllara göre değişmektedir. Bunun üzerine Koray, Avrupa’da refah devletinin ortaya çıkışını iki farklı görüşe dayandırmaktadır. Bunlardan ilki olan liberal yaklaşıma göre, Avrupa refah devletinin ilk uygulamaları 16. yüzyılda İngiltere’de çıkarılan Yoksulluk Yasası’na dayanmaktadır. Liberal anlayış içerisinde sosyal yardımlar toplumun ahlaki sorumluluğu olarak değerlendirilmektedir. Muhafazakâr anlayışa göre ise, sosyal yardımlar devletin sorumluluğu içerisinde kabul edilir ve her toplumda var olan cemiyet ve kilise gibi kuruluşlar vasıtasıyla yürütülen çalışmalar da bu sorumluluğun tezahürüdür. İkinci görüş olan Marksist anlayışa göre; Refah Devleti, kapitalist gelişmenin bir ürünü olarak değerlendirilir ve ortaya çıkışı sınıf kavgası ve ekonomik krizlere bağlanır; bu nedenle refah politikaları da özel mülkiyet yapısını değiştirmeden işçi sınıfını sistemle bütünleştirmek amacını taşıyan politikalar olarak değerlendirilir. Refah devleti kapitalizmin ortaya çıkışı ile ilişkilendirilmektedir. (Koray, 2007: 453).

Sosyal Refah devletinin Batılı toplumlarda geliştiği görüşüne karşın Henry Bichardson tarafından bir görüş ortaya atılmıştır. Bu görüşe göre; Hazreti Yusuf tarafından Mısır’da kurulan ve gıda stoku sağlayarak açlığa karşı tedbir almak üzere organize edilen ve sosyal refah devletinin sistemleşmesinin ilk örneği sayılan uygulama sosyal devlet anlayışının Batıya özgü bir kavram olmadığını açıklamaktadır (Çalışkan, 2001: 31).

1.4.2.1. Osmanlı’da Sosyal Refah Devletinin İlk Uygulamaları

Türkiye’de sosyal refah devletinin uygulamalarına bakıldığında Osmanlı İmparatorluğundan bu güne kadar olan süreci incelemek gerekir Osmanlı İmparatorluğu’nda doğrudan refah sağlama amacı benimsenmemiş ve bireylerin geleceklerini güvence altına almaları ile sosyal ve mesleki risklere karşı koruma

sorumluluğu üç temel toplumsal kurum tarafından yerine getirilmiş olup bunlar; aile, meslek kuruluşları ve vakıflar olmuştur (Sallan Gül, 2004: 261).

Bu üç temel kuruluşun etkin olmasına sebep olarak temel üretim biçiminin ve ekonomik yapının tarıma dayanmış olması ile İmparatorlukta savaş ekonomisinin hâkim olmasını söylenebilir. Bu doğrultuda; geleneksel aile temelli akrabalık ilişkileri, toplumsal dayanışma ve yardımlaşma; aile, meslek kuruluşları ve vakıfların toplum üzerinde etkin olmasını sağlamıştır. Özellikle geleneksel aile yapısı, dayanışma ve yardımlaşmayı üst seviyeye çıkarmış olup sosyal güvenliğin sağlanmasında belirleyici olmuştur. (Özcan, 2009: 71)

Toplumsal dayanışmada, İslam dininin etkin olduğunu söylenebilir. Özellikle zekât uygulaması ile yoksullara yardım yapılması dini bir sorumluluk olup toplumsal yardımlaşmada ön plana çıkmıştır (Sallan Gül, 2004: 261). Bununla birlikte maddi olarak varlıklı kişilerin yaptıkları yardımları açığa çıkarmama gibi düşüncelerinden kaynaklanan sebepler ile bir organizasyona gereksinim duyulmuş bu gereksinim ise insanların onurunu ve haysiyetini zedelemeyecek şekilde vakıflar tarafından karşılanmıştır. Camilerde bulunan “Sadaka Taşına” zenginler özellikle önemli gecelerde sadakalarını bırakır, fakirler gece yarısı ihtiyacı kadar olanı alırdı. Komşusu açken tok yatmamayı benimseyen Osmanlı halkında özellikle Ramazan ayında devlet önderlerinin konakları sabaha kadar açık olur, isteyen yer içer üzerine de “diş kirası” alırdı. Vakıf anlayışı sistemleşmiş, tüm devlet ve millet neredeyse vakıf devlet vakıf millet statüsü kazanmıştır. Bu bağlamda Osmanlı toplumunda devlet sosyal refah devleti ile birebir örtüşmekte ve “devlet hayat ve hayrat” devleti idi. İnsan, “hayrat ve hasenat” insanı olarak anılmaktadır. Yirmi altı binden fazla vakıf kurmaları bunun en güzel kanıtı olmuştur (Bahadıroğlu, 2012: 23-25).

Aile ve vakıfların yanında diğer önemli sosyal yardımlaşma ve dayanışma kuruluşu olarak mesleki kuruluşları örnek gösterilebilir.

Ahi Birlikleri⁵, Osmanlı İmparatorluğunda en yaygın meslek kuruluşu olarak görülmektedir. Ahi Evran tarafından oluşturulan bu ekolün amacı kâmil insan yetiştirmektir (Bahadıroğlu, 2012: 49). Ahi birlikleri özellikle Anadolu’da 13. yüzyıldan beri faaliyette bulunmakta olup tarım dışı esnaf ve zanaatkârların üye olduğu ve iş kurma,

⁵ Ahi kelimesi Arapça “kardeşim” manasına gelmektedir. Ayrıca, yiğitlik, kahramanlık ve cömertlik gibi anlamları olan Türkçe “Akı” kelimesinden geldiği de belirtilmektedir. Ahiliğin İslam’ın ilk asırlarında ortaya çıkan genç sanatkâr ve zanaatkârların bir araya gelmesiyle oluşmuş olan “fütüvvet” anlayışının bir devamı olduğuna dair görüşler de vardır (Ayrıntılı bilgi için bkzDurak ve Yücel, 2010: 152).

zor anlarında maddi destek sağlama ve cenaze masraflarını karşılama, gerekli durumlarda barınma ihtiyaçlarının karşılanması gibi sosyal yardımların üyelere sağlandığı bir kuruluş olarak karşımıza çıkmaktadır (Talas, 1992: 589-591). Bununla birlikte ahi birlikleri kurdukları yardımlaşma ve dayanışma sandıkları ile yaşlılık, hastalık ve ölüm gibi durumlarda üyelerine sosyal yardımlarda bulunmakta olup sosyal koruma sağlamışlardır.

19. yüzyılın başından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun Batıya ayak uydurmaya çalışmaya başlayıp modernleşme çabaları ile sağlık ve eğitim alanındaki düzenlemeler, sosyal refah devleti anlayışının kurumsallaşmaya başladığını göstermektedir. Bu doğrultuda karantina uygulamaları, koruyucu sağlık uygulamaları, ülke çapında devlet hastanelerinin kurulması, temel eğitimin yaygınlaştırılması düzenlemeleri gibi uygulamalarla modern anlamda sosyal refah anlayışının temelleri atılmaya başlanmıştır (Özbek, 2002: 13).

Osmanlı İmparatorluğu'nda sosyal güvenliğin kurumsallaşması konusunda ilk çalışmalar Jön Türkler öncülüğünde Tanzimat Dönemi'nde karşımıza çıkmaktadır. 1839 Tanzimat Fermanı ile hukuk ile idari anlamda ilk reformlar yapılmıştır. Tanzimat Fermanı ile birlikte padişahın egemenlik yetkisinin sınırlanması ile bireylerin temel hak ve özgürlüklerin yasal düzenlemeler ile genişletilmesi gereği dile getirilmiş olmakla birlikte bunun uygulaması hemen hayata geçirilememiştir. Ayrıca bu dönemde sosyal yardımların yapılması için çeşitli sandıklar kurulmuştur (Özcan, 2009: 72).

Bununla birlikte Tanzimat Dönemi'nde sınırlı olsa özellikle sosyal güvenlik alanında ilk çalışmalar madencilik alanında olmuştur. İşçilerin çalışma koşullarının düzenlenmesi, risklere karşı güvenceye alınması, madenciliğin ağır ve riskli çalışma şartlarının getirdiği psikolojik olumsuzlukların giderilmesi için ilk düzenleme 1865 yılında "Ereğli Madeni Hümayun Nizamnamesidir. Bundan sonraki düzenleme olarak ise "Maden Nizamnamesi" karşımıza çıkmaktadır. Bu yeni nizamname ile kapsam genişletilmiş ve işçi haklarının korunması, işçi güvenliğinin sağlanması hususunda çeşitli tedbirler alınmıştır. Ve bu dönemde ilk işçi örgütlenmesi 1871 yılında işçilere sosyal yardım ilkesiyle kurulmuş olan "Amelepver Cemiyeti"dir (Koray, 2007: 99).

II. Meşrutiyet Dönemi'nde Muhtacin Maaşı adındaki yoksullara dağıtılan aylık ile Fukaraperver Cemiyetleri adı altında ki hayır cemiyetleri sosyal yardım sistemleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte bu dönemde Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti (Kızılay) yarı resmi kurum olarak kurulmuştur. 11 Haziran 1868 tarihinde "Osmanlı

Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti" adıyla kurulan Kızılay, 1877'de "Osmanlı Hilali Ahmer Cemiyeti", 1923'de "Türkiye Hilali Ahmer Cemiyeti", 1935'te "Türkiye Kızılay Cemiyeti" ve 1947'de "Türkiye Kızılay Derneği" adını almıştır (Özbek, 2002: 53).

Bu yıllarda sosyal güvenlik alanında özel sigortacılığın başladığını ve ilk sigorta şirketinin İngilizler tarafından 1872 yılında kurulduğunu söylenebilir. Bununla birlikte ilk Türk Sigorta şirketi 1893 yılında “Osmanlı Umum Sigorta Şirketi”dir. Daha sonra milli sigorta sektörünün geliştirilmesi amacı ile “Feniks” isimli bir sigorta şirketi daha kurulmuştur. 1896 yılında Darülaceze (yoksullar evi), 1899 yılında modern bir çocuk hastanesi olan Hamidiye Etfal Hastane-i Alisi, 1902 yılında yetimlere eğitim ve barınma sağlayan Darül-Hayr-ı Ali kurumları, sosyal refah sağlamak için kurulmuştur. (Özcan, 2009: 74)

Bu bilgiler ışığında Osmanlı Devletinde ise “Darülaceze ve Darüşşafaka” uygulamalarının yanında Osmanlıda emekli (tekaüt) ve yardım (teavün) sandıkları ile Tanzimat sonrasında işçilerle ilgili sınırlı kapsamlı toplumsal politika düzenlemelerinin yer aldığı 1865 tarihli Dilaver Paşa Nizamnamesi sosyal güvenlik alanında gerçekleştirilen önemli düzenlemelerdendir. Ayrıca, 1866 tarihinde Askeri Tekaüt Sandığı ve 1881 tarihinde Sivil Memurlar Emekli Sandığı kurulmuştur. Türkiye’de ise kurumlar bazında bazı uygulamalar mevcuttur. Daha çok sosyal sigorta uygulamalarına önem ve öncelik verilmesi şeklinde bir gelişim söz konusu olup, 1936 yılında İş Kanunu, 1945 yılında ise iş kazaları, meslek hastalıkları sigortası ve analık sigortası tesis edilmiştir (SGK, 2014:10-26).

Günümüzde modern Refah devletinin ortaya çıkışı ve gelişimini, çeşitli ülkelerde temel refah programlarına giriş tarihlerini tablo 3 yardımıyla özetlenebilir. Bu tablodaki veriler, ülkelerin refah sistemleri arasında, faaliyet alanı ve model itibariyle benzerliklerini ve yıl itibariye farklılıklar olduğunu da göstermektedir.

Tablo 3. Çeşitli Ülkelerde Sosyal Refah Devleti Uygulamalarının Başlangıç Tarihi

Programın Adı	Almanya	Birleşik Krallık	İsveç	Fransa	İtalya	ABD	Kanada	Türkiye
Sosyal Sigorta Alanları								
Endüstriyel Kaza	1884	1906	1901	1946	1898	1930	1930	1936
Hastalık	1883	1911	1910	1930	1943	-	1971	-
Emekli Aylıkları	1889 ⁶	1908	1913	1910	1919	1935	1927	1950
İşsizlik Sigortası	1927	1911	1934	1967	1919	1935	1940	2002 ⁷
Aile Yardımları	1954	1945	1947	1932	1936	-	1944	1971 ⁸
Sağlık Sigortası Hizmetleri	1880	1948	1962	1945	1945	-	1972	1945

Kaynak: Ian GOUGH, Refah Devleti, (Çev. Kamil Güngör), New Palgrave Dictionary of Economics, Vol:4, 2003. S.896 Türkiye kısmı tarafımızca eklenmiştir. SGK Kurumsal Tarihçe <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/tarihce> E.T:29.10.2014

Türkiye, 1999 yılında AB'ye aday ülke statüsü kazanmasından sonra sosyal politika alanında da uyum politikalarını devreye sokmuştur. Sosyal güvenlik sisteminin etkinliği açısından 1999 yılında çıkarılan 4447 sayılı kanun ile prim oranları ve prim gün sayısının artırılmış, emeklilik yaşı yükseltilmiş; böylece gelirleri artırmaya, giderlerini azaltmaya yönelik düzenlemeler getirilmiştir. Yasanın 2000 yılında yürürlüğe giren işsizlik sigortası, yararlanma koşullarının ağırlığı ve ödeneklerin sınırlılığına rağmen olumlu bir gelişmedir (Koç, 2014: 19).

Ülkemizdeki yoksullukla mücadeleyle yönelik sosyal yardım faaliyetleri için 1986 yılında 3294 sayılı kanun ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu

⁶ Almanya 'da 1889'da dünyanın ilk sağlık sigortası programı tanıtılmıştır (Flora & Heidenheimer, 2009: 17).

⁷ Cumhuriyetin ilk yıllarında, sosyal sigortalara benzeyen fakat kişiler ve riskler açısından çok dar kapsamlı olmasına rağmen sayıca oldukça fazla olan birtakım emeklilik ve yardımlaşma sandıklarının kuruluşunu öngören kanunlar çıkarılmıştır. Bu çerçevede 1926'da İmalatı Harbiye Teavün ve Sigorta Sandığı, 1934'de Devlet Demir Yolları ve Limanlar İdaresinin Memur ve Müstahdemleri Tekaüt Sandığı, 1935'de Telgraf ve Telefon İdaresi Biriktirme ve Yardım Sandığı, 1935'de PTT Telgraf ve Telefon İdaresi Biriktirme ve Yardım Sandığı vb. kurulmuştur. Detaylı bilgi için bkz. <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/tarihce>

⁸ Burdur depreminde depremzedelere yapılan yardımlardır.

(SYDTF) oluşturulmuştur. 2004 tarih ve 5263 sayılı kanun ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Sosyal yardım ve hizmet alanındaki bütün devlet kurum ve kuruluşları 2011 tarih ve 633 sayılı KHK ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı altında birleştirilmiştir. SYDTF ile gerçekleştirilen sosyal yardım programları, merkezde bakanlığa bağlı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü ve yerel düzeyde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yürütülmektedir. Görüldüğü üzere devlet, vakıflar yoluyla bir sivil toplum kuruluşu gibi çalışmaktadır (Çam, 2013: 19).

1980'lerden bu yana Türkiye'deki sosyal refah devleti adı altında sosyal politika yaklaşımlarındaki dönüşüm şu şekilde özetlenebilir (Sosyal Politikalar Açılımları Çalışma Grubu, 2012: 8):

2001 yılında yürürlüğe giren Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile getirilen bireysel emeklilik sisteminin amacı, bireylere yaşlılıklarında ek gelir sağlamak ve ekonomiye uzun vadeli kaynak sağlamaktır.

2006 tarihinde yürürlüğe giren 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu ile Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı ve Bağ-Kur, Sosyal Güvenlik Kurumu altında birleştirilmiştir.

Avrupa Birliği'ne uyum sürecinin bir parçası olarak Türkiye, *Sosyal İçerme Belgesi* (Joint Inclusion Memorandum) hazırlamaya başlamıştır. 2011 yılında Genel Sağlık Sigortası uygulamasına geçilmiştir.

2000'li yıllardan sonra aile, sosyal çevre ve eş-dost-akrabanın sosyal koruma işlevini gördüğü bir yapıdan daha kapsayıcı ve evrensel refah devleti uygulamalarına geçiş yapıldığı söylenebilir.

1.4.3. Sosyal Refah Devletinin Altın Çağı

II. Dünya Savaşı'nın bitiminde 1970'li yılların ortalarına kadar süren yükselme aşaması, sosyal refah devletinin batılı ülkelerde tam anlamıyla kurulduğu tam istihdam ve kapsamı giderek genişleyen ve artık sosyal ve ekonomik hakların savunulduğu, sosyal refah devletinin zirveye ulaştığı bir dönemdir. Bu dönem sosyal refah devletinin altın çağı olarak da adlandırılır (Yay, 2014: 24).

I.ve II. Dünya Savaşı'ndan çekilen acılar daha iyi bir dünya da bir arada uzlaşma içinde yaşamak için zemin hazırlamıştır. Bu dönemde insanlar kendilerine daha güvenli bir yaşam sunacağına inandıkları hükümetleri iş başına getirmiştir. Öte yandan Ulusal ya da sosyal dayanışma fikri ve vatandaşlığın belirli sosyal haklar kazandırdığı düşüncesi de sosyal refah devletinin gelişiminde büyük rol oynamıştır (Özdemir, 2007: 188).

II. Dünya Savaşı sonrasında devletin temel amacı toplumun sosyal ve ekonomik gelişimini sağlamak olarak belirlenmiştir. Buna göre devlet, ülkenin tüm üretim kaynaklarının en rasyonel şekilde idaresini sağlama sorumluluğunu üstlenmiştir. Bu bağlamda çeşitli sosyal refah devleti uygulamalarına girişilmiş sosyal refahın sağlanmasına yönelik adımlar atılmıştır. (Göze, 1995: 128).

1945 sonrası dönem hızlı ve kapsamlı reform çalışmalarının gerçekleştiği yıllardır. 1930'lu yıllarda işgücünün yarısı sosyal sigorta kapsamındayken, 1970'li yılların ortalarına gelindiğinde bu oran yüzde 80'lerin üzerine çıkmıştır. Sosyal harcamalarda yıllık ortalama artış hızı 1950-1955 döneminde %0,9 oranında iken bu oran 1970-1974 döneminde yıllık %3,4 oranına çıkmıştır (Topak, 2012: 57).

Bu dönemin en önemli özelliklerinden biri hiç kuşkusuz hemen hemen bütün ülkelerde görülen ekonomik büyümedir. Ekonomik büyüme bir anlamda refah devletinin kurucu unsurlarından biri olmuştur. Bu bağlamda 1945-1975 yıllarını kapsayan refah devletinin zirve yaptığı dönem “Keynesyen Refah Devleti” olarak da anılmaktadır Bunun nedeni, devletin müdahalecilik noktasında çok üst sınırlara ulaşmasıdır. Piyasa ekonomisinin aksaklıklarını bertaraf etmek üzere son derece gelişmiş bir refah devleti söz konusudur. Toplumsal uzlaşmaya dayanan Keynesyen Refah devleti aslında Soğuk Savaş yıllarına ve kapitalist sistemin altın çağına özgü bir modern devlet biçimi olarak, Türkiye dahil birçok ülkede büyük bir toplumsal uzlaşmaya sahip olmuştur (Özbek, 2002: 30).

Keynesyen politikalarla sağlanan ekonomik büyüme, sağlık, eğitim, refah ve sosyal harcamaların artışını sağlayan kaynakların oluşmasında en önemli etkidir. Bu dönemde işsizlik %4 ler civarına çıkmış, ardından 1983 yılında %10'lar düzeyine sıçramıştır. Görüldüğü üzere bu dönem istihdam açısından da oldukça anlamlı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır (Topak, 2012: 58).

Bu dönemde işsizliğin yanı sıra sosyal harcamalarda ki artış emek ve sermayede göreceli uzlaşmanın sağlandığı görülmektedir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra tam istihdamı

hedefleyen Keynesyen ekonomik politikaların hayata geçirildiği ve otuz yıllık dönemi refah devletinin altın yılları olarak değerlendirmek mümkündür. (Aktan, 2014 (<http://www.canaktan.org/>)).

1.4.4. Sosyal Refah Devletinin Gerileme Aşaması

Sosyal refah devletleri 1970'lerin ikinci yarısından sonra ciddi baskılarla karşılaşmış ülkelerde uygulanan sosyal politikalar iyileştirmenin aksine daha da artmıştır. Ortaya çıkan krizlerle birlikte o yıllarda önem kazanan yeni teknolojilerin gelişimi, küreselleşme, AB'nin gelişmesi, sanayileşme sonrası büyüyen hizmet kesimi yaşı nüfusun toplam nüfus içindeki payının artması, kadın istihdamının artması ve genel olarak erkek istihdamını azaltması gibi etkenler, sosyal transfer harcamalarını ve sosyal hizmet programlarını arttırmış ve ülkelerin, sosyal refah devleti uygulamalarında önemli değişiklikler yapmalarına neden olmuştur (Aktan & Özkıvrak, 2008: 96-97).

1970'lerden sonraki dönemde, genelde refah devletlerinin yeniden yapılandırılması üzerinde durulmaktadır. Reformların hedefi refah devletinin ortadan kaldırılmasını gerçekleştirmek değildir. Peter Taylor-Gooby tarafından yapılan bir çalışmada, vatandaşların da refah devletlerine olan desteklerinin devam ettiğini ortaya konulmaktadır. Ancak bu destekleyici tutumları her zaman aynı istekle devam etmemiştir. Vatandaşların sosyal refah hizmetlerinin devam etmesini istemiş fakat aynı isteği hizmetlerin aynı standartlarla yürütülmesi için gerekli olan ek vergi ödemeleri ve sosyal katkı payları açısından göstermedikleri görülmektedir. Herkes sosyal refah olgusundan yararlanmak istemekte fakat kimse maliyetine katlanmamaktadır (Yılmaz 2013: 18).

1973'te ortaya çıkan petrol krizi sonrası büyüme oranlarının gerilemesi, enflasyona rağmen işsizlik sorunu olarak tanımlanan stagflasyona karşı Keynesyen politikaların yetersiz kalması ve devletlerin borç yüklerinin artması gibi nedenlerle yine Keynesyen politikalar alternatif olarak çıkan Klasik Liberal düşüncenin çağdaş bir yorumu olan Neo-liberal politikalar güç kazanmıştır. Ayrıca küreselleşme nedeniyle artan uluslararası rekabet, ülkelerin vergileri arttırarak kamu harcamalarını finanse etmelerini önlemiştir (Aksoy, 2006: 9).

Sonuç olarak bütün kriz ve geri çekilme iddialarına rağmen, refah devleti çok küçük oranda değişmiştir. Sosyal refah devletinin karşı karşıya kaldığı neo-liberal politikalara rağmen birçok refah devletinin az da olsa uygulamaya devam ediyor olması şüphesiz ki yaşlanma ve işsizliklerle refah devletine gereksinim duymalarından kaynaklanmaktadır (Koç, 2014: 14-15). Ancak devletin sınırlandırılması gerektiği sosyal harcamaların kısılmasına ilişkin görüşler ileri sürülmekte ve sosyal refah devletinin küçültülmesi üzerine tartışmalar günümüzde hala devam etmektedir.

1.5. SOSYAL REFAH DEVLETİNİN YERELE YANSIMASI; SOSYAL BELEDİYECİLİK

Serbest piyasa ekonomisinin getirdiği, insanların bireysel çıkarlarına odaklı yaşam ve ekonomik düzenlemeler nedeniyle ihtiyaç sahibi ya da “dezavantajlı” olarak nitelendirilen kesimlerin sorunları giderek artmaktadır. Bu gelişmelerle beraber devlete sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal politika konusunda sorumluluklar yükleyen sosyal refah devleti anlayışı önem kazanmaktadır. Sosyal refah devleti refah düzeyi açısından mevcut farklılıkları gidermeye çalışmakta, sosyoekonomik hayatı yönlendirecek politikalar geliştirmekte, güçsüzlere, yoksullara, yardıma muhtaç kişilere hizmet götürecek sosyal kurumları kurmaktadır (Pektaş, 2010: 9). Türkiye gibi sivil toplum kuruluşlarının çok fazla gelişmediği, devletin sosyal fonksiyonlarının azaldığı ülkelerde; işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet konusunu güçlendirmeye yönelik olarak yapılan çalışmaları yerel yönetimlerin üstlenmesi kaçınılmaz bir durum haline gelmiştir (Toprak ve Şataf, 2009: 15).

Bu bağlamda 1982 Anayasası ile sosyal ve ekonomik alanlarda amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek mali kaynakların yeterliliği ölçüsünde hizmet verebileceğinin sınırlarını çizen devlet yine bu sınırlar çerçevesinde halka en yakın birim olan belediyelere sosyal politikaları yürütme görevi vermektedir.

1.5.1. Sosyal Belediyeciliğin Tanımı ve Kapsamı

Sosyal Refah Devletinin yerele yansıması olan sosyal belediyecilik; sosyal devletin, halka sunmakla görevli olduğu sosyal politikaya belediyelerin dahil olmasıdır. Sosyal belediyecilik, sosyal devletten uzaklaşmanın aracı değil, sosyal devletin yükünü yerine getiren sosyal hak anlayışını savunan bir yaklaşımdır (Uslu, 2013: 96)

Refah belediyeciliği veya sosyal belediyecilik yaklaşımının temelleri 19. Yüzyılın sonlarında gelişen “sosyal devlet” anlayışına dayanmakta, özellikle sosyal demokrat partilerin iktidarda olduğu ülkelerde yerel yönetimlerin daha çok önemsendiği görülmektedir. Örneğin Fransa’da Saint-Nazaire belediyesi kendisini “municipalité sociale” olarak tanımlamaktadır. Bu tür hizmetler yerel yönetimler tarafından ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde sivil toplum kuruluşları ve kiliseler tarafından yapılmaktadır. ABD’de yeniden yapılanma ve sportif faaliyetler de “social municipality” kapsamında önemsenmektedir (Beki, 2008: 31).

Türkiye’de ise sosyal belediyecilik kavramı akademik ortamda üzerinde ittifak edilen bir kavram değildir. Literatürde her ne kadar “sosyal belediyecilik” olarak kullanılsa da, aslında diğer yerel yönetim birimlerinin sosyal alana dönük faaliyetleri de sosyal belediyecilik kavramının kapsamına girmektedir. Bu bağlamda literatürde “sosyal belediyecilik” kavramını ikame etmek üzere “toplumcu belediyecilik”, “toplumsal belediyecilik”, “yerel sosyal politikalar”, “yerel sosyal hizmetler”, “yerel yönetimler ve sosyal politika”, “yerel yönetimler ve sosyal hizmetler” kavramlarının kullanıldığı da görülmektedir. Fakat yerel yönetimlerin özellikle dezavantajlı toplum kesimlerine yönelen ve sosyal adaleti güçlendirmeyi hedefleyen faaliyetleri çoğunlukla “sosyal belediyecilik” kavramı çatısı altında incelenmektedir (Öz, 2010: 26).

Keleş’e göre; “sosyal” ya da daha yeni bir anlatımla, kısaca “toplumcu” belediyecilik, toplumsal refah devletinin belediyeciliği olarak tanımlanabilmektedir. Bu anlamda, sosyal belediyecilik, toplumsal amaçların öncelik aldığı, göz ardı edilmediği, toplumun çıkarlarının ön plana çıkarıldığı; bununla birlikte, üretim araçlarının mülkiyetinin, ilke olarak, yine bireylerde olduğu bir belediyecilik anlayışını temsil etmektedir (Keleş, 2009: 30-32).

Sosyal belediyecilik anlayışına değişen kamu yönetim anlayışı ve paradigmlar açısından bakılacak olunursa şöyle bir yargıya varılabilir; sosyal belediyecilik yerel

otoriteye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme yetkisi veren, kamu harcamalarını sosyal yardımları gerçekleştirmek üzere yönlendiren, sosyo-kültürel faaliyetlerin gerçekleşmesi için gerekli yatırımları yapma ve toplumsal kesimlerdeki sosyal adalet ve güvenlik kavramlarını güçlendirmeye yönelik sosyal kontrol işlevlerini yükleyen bir modeldir (Negiz, 2011: 324-326).

Literatürde sosyal belediyeçilikle ilgili en sık kullanılan tanım Yalçın Akdoğan'a aittir. Akdoğan sosyal belediyeçiliğin tanımını oldukça kapsamlı bir şekilde yapmaktadır (Akdoğan, 2002: 35):

Sosyal belediyeçilik, yerel yönetime sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; issiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mevhumunu güçlendirmeye yönelik olarak yerel yönetimlere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir.

Sosyal devletin, halka sunmakla görevli olduğu sosyal politikaya belediyelerin bağlı olup yerel düzeyde sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerini sağlama anlayışı sosyal belediyeçilik olarak kabul edilir. Sosyal belediyeçilik, belediyeyi yalnız alt yapı yapan bir kurum olarak görmüyor, belde halkının sosyal ve kültürel hayatına katkıda bulunan bu konuda görev ve sorumluluklar üstlenen bir kurum olarak görülmektedir. Sosyal belediyeçilik, hizmetlerin yararlanıcılara yakın olarak yerelden sunulmasına imkan verebilecek bir anlayıştır(Öztürk & Gül, 2012:41).

Koray ve Temiz, geniş anlamda sosyal belediyeçilik anlayışının şu hizmetleri dikkate almasını önermektedir (Koray & Temiz, 2014: 13-14) :

-Kentlerin ekonomik, sosyal, kültürel gelişimi: Alt yapı, konut politikaları, iş olanakları ve kültürel merkezler

-Sosyal refahın gelişimi: Yoksulluk ve dışlanmanın azaltılması, sosyal hizmetler, sosyal koruma, eşitlik politikaları

-Demokrasi kültürünün gelişimi: Sivil toplumun ve katılımcılığın teşviki

-Kentlerin çevresel gelişimi: Yeşil kentler oluşturulması, çevrenin korunması, sera gazları salınımının azaltılması, sürdürülebilir enerji kullanımı)

Tablo 4. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yürütülmesi Öngörülen Hizmetler

-Kimsesizlerin, evsizlerin, sokak çocuklarının ve muhtaç kadınların barınma ihtiyaçlarını karşılamak, -Öksüzlere çocuk yuvaları ve kreşler yapmak, -Yaslılara huzur evleri tesis etmek, -Sağlık merkezleri, sağlık ocakları, gezici sağlık otobüsleri, ön tanı merkezleri hizmete sokmak, -Hastaneler civarında hasta yakınları için misafirhaneler oluşturmak, -Kültür, sanat ve spor tesisleri açmak ve gençlerin, engellilerin, kadınların toplumsallaşmalarını sağlayacak merkezler açmak, -Tiyatro, sinema, kütüphane ve kültür merkezlerini mahallelere kadar yaygınlaştırmak, -Fakir, muhtaç ve yaşam mücadelesi veren kesimlere yönelik as evleri ve imarethaneler kurmak, -Özürlüler için ulaşım, eğitim ve sosyo kültürel ortamlarda kolaylık sağlayıcı tedbirler almak, -Meslek ve beceri edindirme kursları açmak, -Park-bahçeler ve piknik alanlarını yaygınlaştırmak, -Doğal dengeyi koruyan ve çevresel şartları düzenlenmiş ucuz konut alanları üretmek, -İş kuracak kadın ve gençlere yönelik rehberlik yapmak, makine ve ekipman desteği sağlamak, -Tanzim satış mağazaları ve ekmek fabrikaları kurmak, -Gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi yardımı yapmak, -Toplumsal gruplar, sivil toplum kuruluşları ve kitle örgütlerine rehberlik etmek, onlarla dayanışma ve yardımlaşmayı geliştirmek olarak gösterilebilir.

Kaynakça: (Öz, 2010:30)

1.5.2. Sosyal Belediyeciliğin Temel Fonksiyonları

Sosyal belediyecilik anayasamızda yer alan sosyal devlet kavramının yereldeki tamamlayıcısıdır. Her ne kadar yerelde sosyal belediyecilik uzun yıllar algılanamamış olsa da son dönemlerde özellikle AB’ne uyum sürecinde önemini artırmıştır. Sosyal Belediyeciliğin işlevleri 4 ana başlık altında incelenebilir

(Kaya,2016 www.sosyalhizmetuzmani.org).

1.5.2.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon

Sosyalleşme kişinin aile, okul, mesleki örgütler gibi içinde yer aldığı sosyal kurumların ve yaşadığı kültürel ortamın kendisinden beklediği şekilde davranmayı ve diğer bireylerle uyum içinde yaşamayı öğrenme sürecini ifade etmektedir. Bireylerin devletin sosyalleştirme ağının dışında kalmaları birçok soruna sebep olabilmektedir.

Belediyelerin bu alandaki işlevleri tamamlayıcı niteliktedir. Belediyeler koydukları kurallarla ve bu kurallara aykırı davranışlara uyguladıkları çeşitli yaptırımlarla bireye (hemşehriye) sosyal beklentilere uygun davranış, kural ve değerleri içselleştirmesi anlamında sosyal kontrol mekanizması olarak işlev görmektedirler (Pektaş, 2010: 14).

Sosyal kontrolün istenilen noktada gerçekleşebilmesi elbette halkın sosyalleşmesi ile alakalı bir süreçtir. Sosyalleştirme işlevi yerine getirildiği zaman, sosyal kontrol mekanizması da devreye girmiş olmaktadır. Kırcaatlı toplantıları, halk meclisleri, esnaf gezileri, afişler ve mahalle kütüphaneleri aracılığıyla belediyeler halka daha yoğun olarak mesaj verebilmektedirler (Berk, 2010: 61).

Belediyeler bu çerçevede bir çeşit sosyal eğitim işlevi görebilirler. Zaten evinin bahçesinde hayvan besleyerek, yüksek sesle müzik dinleyerek veya etrafa hoş olmayan koku ve görüntü saçarak çevreyi rahatsız eden vatandaşlarla ilgilenme yetkisi cezai anlamda belediyelere aittir. İnsanların toplum içinde nasıl davranmaları gerektiği konusunda da belediyelerin eğitici olmaları bu fonksiyonları tamamlayıcı mahiyettedir. (www.sosyalhizmetuzmani.org/ E.T. 03.02.2016).

1.5.2.2. Sosyal Yardım ve Dayanışma

Belediyeler, beldelerindeki fakir ve muhtaç insanları dernekler ve diğer sivil toplum kuruluşlarına nazaran kolaylıkla tespit edebilmektedir (Pektaş, 2010:14). Belediyeler dezavantajlı grup olarak adlandırılan kişilerin sosyo-ekonomik durumlarını izleyebilmekte, asgari yaşam sınırında olanlara gıda, odun-kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi, tekerlekli sandalye vb. yardımlarla destek olmaktadır.

Yoksul ve fakir insanlara ayni veya nakdi yardımların yapılması ve bunların belediyeler tarafından organize edilmesi, toplumda duyarlılık sahibi insanların da bu anlamda yardımlaşma ve dayanışma duygularını pekiştirmektedir. Diğer taraftan da belediye olarak bu hassasiyeti taşıyan ve maddi durumu iyi olan insanlara da imkân hazırlanmakta birlik ve beraberlik pekiştirilmektedir. Örnek olarak ramazan aylarında verilen iftar yemekleri birçok belediyede şahısların yaptığı katkı ile gerçekleşmekte, belediyeye bir yük getirmemektedir. Belediyenin burada yaptığı görev, sadece organizasyon hizmeti ile sınırlı kalmaktadır. (Beki, 2008: 40).

1.5.2.3. Mobilitize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme

Belediyeler tüketici danışma merkezi ve benzeri hizmet birimleri aracılığıyla sosyal kesimlere yönelik olarak danışmanlık hizmeti vermektedir(Berk, 2010: 61).Toplumsal kesimlere yönelik olarak danışmanlık hizmeti verme, onları belli gün ve olaylarda yönlendirme, halka sorunlarını nasıl ve hangi kurumlarla çözebilecekleri konusunda yardımcı olma gibi işlevler belediyelerce yürütülebilmektedir. Bu çalışmalarda tarihi şahsiyetler öne çıkarılmakta, dini ve milli bayramlarla ilgili etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Bu tür faaliyetler vesilesi ile insanların kültürlerinden kopmadan, tarihleri ile barışık bir şekilde yaşama ve geçmişlerini unutmama gibi hassasiyetler de verilmeye çalışılmaktadır (Beki, 2008: 14).

1.5.2.4. Yatırım

Yerel yönetimler halkın geçim sıkıntısını gidermeye yönelik olarak köklü tedbirler alamamakla birlikte, kolaylaştırıcı bir takım hizmetlere yönelebilmektedirler (Es,2007: 30). Tanzim satış mağazaları, ekmek fabrikaları, aşevleri sığınma evleri, sağlık ocakları, mahalle kütüphaneleri bunlardan sadece bazılarıdır Bu hizmetlere yönelik olarak yerel yönetimlerin yatırımlara girişmeleri bir zorunluluk olarak görünmektedir (Akdoğan, 2002: 35). Belediyeler, işsizliği tamamen yok edebilecek bir alt yapıya sahip olmadıkları halde, işsizliği azaltacak tarzda işsiz ve iş veren arasında köprü görevi görebilecek istihdam masaları kurma, yemek ihtiyaçlarını karşılayamayacak derecede mağdur olanların yaşamlarını bu anlamda kolaylaştıracak aşevleri, kültürel anlamda bilgi sahibi olabilecekleri kültür merkezleri ve bilgi evleri gibi yatırımlar yapmak suretiyle halkının bu anlamdaki sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına cevap verebilecek imkana sahiptirler (Beki, 2008: 41).

1.5.3. Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi

Sosyal belediyecilik yaklaşımın temelleri 19.yüzyılın sonlarında gelişen sosyal devlet anlayışına dayanmaktadır (Ersöz, 2006: 768).

Sanayi Devrimi'nden İkinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemde yerel yönetimlerin sosyal politika alanındaki işlevleri 20.yy başlarına kadar yoksullara yardım ölçeğinde kalmıştır. I. Dünya Savaşı ve iki savaş arası sosyal imkansızlık dönemlerinde sosyal refah devleti ile birlikte yerel yönetimlerin de sosyal alana ilişkin faaliyetleri öncesi ile kıyaslanamayacak ölçüde gelişmiştir. Refah devletinin dönüşümü ve kentleşme olgusu ile birlikte ise merkezi idareler asli görevleri dışında yer alan sosyal yardım ve sosyal hizmetler alanını tamamen yerel yönetimlere devretmeye başlamışlardır. Bu çerçevede genelde yasal çerçeveyi çizme, kentleşmenin, kalabalıklaşmanın yani belirli alanlarda nüfus olarak yoğunlaşmanın yarattığı sorunların çözülmesi ve risklerin önlenmesinde belediyeler etkin olmak durumunda kalmışlardır (Koç, 2014: 23-24).

“Sosyal Belediyecilik” kavramı tarih sahnesine ilk çıktığında kuşkusuz bugün uygulamada olan şekliyle bir benzerlik göstermemektedir. Ortaçağ Avrupası'ndan itibaren incelenecek olursa yerel yönetimler daha çok bağımsız şehir yönetimleri biçiminde ortaya çıkmıştır. Bu şehir yönetimleri günümüz üniter devletlerin yerine getirdiği önemli sosyal politikaları üstlenmiştir. Su temini, atık sistemi, yol sistemi gibi kentsel hizmetler ile kadın ve çocukların yaşam standartlarının denetimi, kamu sağlığı sistemlerinin oluşturulması, okullar, yoksullar ve yaşlılar için bakım imkanlarının geliştirilmesi gibi hizmetler yerel yönetimlerce yerine getirilmektedir (Ersöz, 2006: 764)

Yerel yönetimler, sosyal politika tarihinde önemli bir yere sahip olan 1601 yılında çıkarılan “Yoksulluk Yasalarının” uygulanmasında etkin rol oynamıştır. Bunu ilerleyen yıllarda farklı yoksulluk yasalarının yürürlüğe girmesi izlemiş ve 1860'lı ve 1870'li yıllarda ortaya çıkan yasalarda yerel yönetimlere daha fazla haklar verilmiştir. Bunun en güzel örneği olarak 1871 yılında yerel yönetimlerin Yoksulluk Yasası kurulunun görevine son verilerek yerine yerel yönetim kurulması verilebilir. Almanya'da ise 1870 tarihli Yardım Yasası'nda yoksullara yapılan yardımların yerel otoriteler tarafından yapılmasına karar verildiği bilinmektedir (Öz, 2010: 32-33).

Sanayileşme ile ortaya çıkan yoksulluk, sömürü, insanlıkla bağdaşmayan çalışma koşulları gibi olumsuz koşullar göz önünde bulundurulduğunda halkın refahını arttıracak yeni arayışlar aranmaya başlanmıştır (Yolcuoğlu, 2012: 33). Sanayi devrimi, yoğun göç hareketi hızlı bir kentleşmeyi de beraberinde getirmiştir. Öyle ki İngiltere'de 19.yy başlarında %17 olan kentli nüfus yüzyılın sonlarına %72' ye çıkmıştır. Kırla tüm bağlarını kopararak köksüzleşmiş büyük nüfus öbeklerinin hızlı bir şekilde yığıldıkları

kentlerin idaresi, büyük bir sorun haline gelmeye başlamıştır (Bayramoğlu, 2015: 27). Kitle üretimine geçilmesiyle beraber ekonomik imkanlarını kaybeden küçük zanaat hayatının usta ve kalfaları yeni ortaya çıkan fabrika sanayinin vasıflı yarı vasıflı işçisi olarak yer almıştır. Hızlı bir kentleşme ile birlikte dilencilerin hırsızların doluğu bu bölgede gündelik yaşamı nasıl sürdüğü ve işçi sınıfının sefaletini ortaya koyan Friedrich Engels durumu şöyle tasvir etmiştir:

“Üç-dört oda bir mutfak olan bu evler, Londra’nın bazı kesimleri hariç, tüm İngiltere’de bir baştan öteki uca işçi sınıfı evidir. Sokaklarda genelde kaldırım yoktur, inişli yokuşlu pis, çöp ve hayvan pisliği doludur; kanalizasyon veya atık su kanalı yoktur...”(Bayramoğlu, 2015: 28).

Bu bağlamda işçi sınıfı çalışma süreleri çocuk ve kadınların ağır şartlar altında çalışmaları gibi bir emek sömürsü ile karşı karşıya kalınmıştır. Bu dönemde ortaya çıkan sorunlar yerel yönetimlerin üstesinden gelemeyeceği kadar büyük sorunlar olduğu için devlet çalışma hayatı ile ilgili yeni düzenlemelere girmiştir. Devletin aldığı bu rol sosyal devletin temelleri atılması ile işkillendirilmiştir.

II.Dünya savaşı sonrası koşullar, savaşın yarattığı sıkıntıları ve olumsuz sonuçları gidermek için devletlerin ekonomik ve sosyal hayata sürekli ve düzenli bir şekilde müdahale etmeleri zorunluluğunu doğurmuştur. Refah devletinin ortaya çıkışı, merkezi yönetimin kamusal hizmetlerin doğrudan sağlayıcısı konumuna çıkmasına buna karşılık yerel yönetimlerin ise, merkezi yönetimin partneri olarak hizmetlere katılmasına neden olmuştur. Bu dönemde merkezle yerel ilişkisi partnerlik modeline dayanmaktadır (<http://www.canaktan.org/> E.T.10.01 2016).

1970’lerin ortalarına kadar olan otuz yıllık dönemde merkezi idareler tarafından ulusal ölçekte planlanan sosyal nitelikli kamusal hizmetlerin sunumunda yerel yönetimler temel kurumlar haline gelmiştir. Hatta bazı yazarlar bu dönemde yerel yönetimleri “yerel refah devleti “olarak nitelendirmektedir. (Efe, 2012: 32).

1973-1974 Petrol krizleri refah devletinin sorgulanmasına neden olmuştur, artan kamu açıklarının nedeni olarak sosyal refah uygulamaları gösterilmiştir. Kamu harcamalarını azaltılmaya çalışılmış ve devletin ekonomiye müdahalesini de yerini liberal politikalara bırakmıştır (Öz, 2010: 34).

1980'li yıllarla birlikte sosyal devlet anlayışının paralelinde sosyal belediyecilik anlayışı da bir revizyona uğramıştır. 1980'lere kadar yerel yönetimler eğitim, sağlık, sosyal hizmetler gibi refah hizmetlerini doğrudan üreten kurumlar olarak adlandırılırken bundan sonra refah hizmetlerini piyasadan satın alan ve bu hizmetlerin sağlanmasında güvence veren kurumlar olmuşlardır (Ersöz, 2006: 772). Bu bağlamda toplumcu belediye anlayışı 1980'li yıllarla birlikte etkisini yitirmiş ve her şeyi kara endeksleyen neoliberal yaklaşım hakimiyet kazanmıştır. Neoliberal politikalar çerçevesinde devlet asli görevlerinin dışındaki görevlerini yerel yönetimlere, özel sektöre ya da sivil toplum örgütlerine bırakmıştır (Bayramoğlu, 2015: 53).

Sosyal devlet işçi ve işveren arasında yaşanan sıkıntılara çözüm oluşturmak amacıyla ortaya çıkmış denilebilir, ancak zaman içinde bu rolü değişerek vatandaşın eğitimden, sağlığa kadar uzanan tüm ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde gelişmiştir. Yıllar içerisinde yaşanan krizler, savaşlar sosyal refah devletinin krize girmesine neden olmuş ve sosyal devletler bu durumu atlatacak için küçülme ve yerelleşmeye gitmişlerdir. Bu doğrultuda sosyal devletin yerele yansması olan belediyeler güçlendirilmiş sosyal devletin üstlendiği roller yerele bırakılmıştır. Tüm bu gelişmeler ışığında 20.yy başlarında yerel yönetimler sosyal belediyeye dönüşmüştür (Efe, 2012: 32).

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYESİLİK ANLAYIŞI ve TÜRKİYE

İkinci bölümde “sosyal belediyecilik” kavramının ne anlama geldiği tarihsel süreç içerisinde değerlendirilerek İngiltere, İsveç, Fransa ve Almanya ülkeleri örnek olarak

verilecektir. Türkiye’de ise sosyal harcamalar ışığında sosyal belediyeçilik faaliyetlerine ayrıntılı olarak değinilecektir.

2.1. DÜNYADA SOSYAL BELEDİYEÇİLİK ANLAYIŞI: ÜLKE ÖRNEKLERİ

Avrupa ülkelerinin uyguladıkları 4 farklı refah sistemleri modelleri içerisinde bir ülke seçerek incelenecektir. Bu modeller ve söz konusu ülkeler (Şenkal & Sarıipek, 2007/2: 156).

- ✓ Güney Avrupa modeli olarak da anılan ikincil ya da katılımlı refah modeli; Fransa
- ✓ Anglo-Sakson modeli olarak da bilinen Beveridge tarzı model; İngiltere
- ✓ Merkezi Avrupa, muhafazakâr ya da başarı odaklı model olarak da bilinen Bismarck tarzı model; Almanya
- ✓ Sosyal Demokrat model ya da Kurumsal model olarak ifade edilen İskandinav refah modeli; İsveç’tir.

Güney Avrupa modelinde, sosyal sorumluluklar daha çok aile temelli olarak çözümlenir. Beveridge modelinde sosyal yardımlar ya da hizmetler sadece en fazla ihtiyacı olan bireylere sunulur. Bismarck modelinde yardım ya da faydalar sadece emek piyasasında bulunan ya da bulunmuş kişilere sunulur. İskandinav refah modelinde ise, hizmetlerden herhangi bir şart aranmaksızın, istisnasız toplumdaki tüm bireyler faydalanır (Koç, 2014: 12).

2.1.1. İngiltere’de Sosyal Belediyeçilik

İlk belediye sosyalizmi deneyimi; Glasgow kenti çok söz edilmese de ilk belediyeleştirilen kenttir. 1832-1848 yılları arasında görülen kolera salgını, kentte çok hızlı bir şekilde yayılmış ve sınıfsal özelliklerine bakılmaksızın herkes için bir tehdit haline gelmiştir. 1848 yılında kentte kolera salgınından sonra, 1855 yılında su hizmeti belediyeleştirilmiştir. Su hizmeti ile başlayan belediyeçilik anlayışı 1869 yılında gaz, 1872 yılında ulaşım ve 1890 yılında elektriğin belediyeleşmesi ile devam etmiştir (Bayramoğlu, 2015: 34).

19.yy ‘da Glasgow kenti, İngiltere’nin Londra’dan sonra ikinci büyük kentidir. Servet ve sermaye yanı sıra nüfusun sefaletin yoğunlaştığı bu kentte ortak yaşam alanı inşa etmek zorunluluk halini almıştır. Kentin belediyeçilik öyküsü J.Bell ve J. Peton tarafından şöyle tarif edilmiştir (Bell & Peton, 1896: 23):

“Su tıpkı hava gibi, yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır; hava gibi herkese aittir, özel mülkiyete konu edilemez, sadece dağıtımı için, her yurttaşın kapısına kadar getirilmesi karşılığında belli bir kira söz konusu olabilir. Gaz elektrik, aydınlatma ve tramvay, farklı bir platformda yer alır. Bu hizmetler, talep eden tüm yurttaşların erişimine açıktır; hizmeti talep eden ve kullanan ödemede bulunur. Bu hizmetler öz-destek mekanizmasına sahiptirler, kar kaynağı olarak görülmezler.”

Glasgow’ da su temini iki özel şirketin elindeydi. Bu şirketlerin su temininde yetersiz kalması, su borularının yangına karşı geceleri dolu tutulmasının başarılammaması nedeniyle, toplumsal gruplarında baskısı ile Kent Konseyi, su hizmetinin belediyenin yerine getirmesi kararını almıştır (Fraser & Maver, 1996: 4).

1897’i izleyen üç yıl içinde gerçekleşen belediyeleşme listeler halinde yayınlanmıştır. Süt dağıtımı işinden belediye rehincisine; mezbahadan fırına; hastanelerden itfaiyeye kadar birçok hizmet alanı belediyeleşmesi gereken alanlar olarak kabul edilmiştir. Fabiancılar, belediyelerin sosyal politikalara yapabileceği katkıya özenle vurgu yapmışlardır (Bayramoğlu, 2015: 37).

Belediye sosyalizm akımının en çok bilinen örneklerinden biri İngiltere’de sosyal siyasal çekişmelerin yaşandığı 1870’li yıllarda Joseph Chamberlain öncülüğünde Birmingham kentinde ortaya çıkmıştır (Güler, 2013:127). Bu akıma gaz ve su sosyalizmi de denilmektedir.* Yerel düzeyde halkın refahının arttırabilmesi için yerel hizmetlerin ancak etkin bir belediye girişimciliği ile mümkün olacağını savunan bu akım Fabian akımı etkisinde kalmıştır ve siyasal yönde de ağırlığını arttırmaya başlamıştır.

Fabian sosyalistlerin entelektüel çabaları 19.yüzyılın son çeyreğinde, sosyal devlet düşüncesinin doğuşuyla sonuçlanmıştır ve sol düşüncede en etkili düşünce kaynaklarından birisi haline gelmiştir. “Belediye Sosyalizmin” in ortaya çıkıp gelişmesini sağlayan topluluk 1884 yılında bir grup aydının Fabian adını verdikleri bir dernek olarak

* Böyle adlandırılmasının nedeni; o dönemde özellikle Glasgow’da iki özel su şirketinin su tedarikinde yetersiz kalmaları bilhassa itfaiye araçlarının kullanımı için geceleri su borularının dolu tutulmasındaki yetersizlikleri, belediye meclisindeki çoğunluk tarafından belediyenin su tedariki yapması konusunda karar alınmasını sağlamıştır. Belediye sosyalizminin Böyle ifade edilmesine neden olmuştur (Köse, 2010 , s. 23).

kurulmuştur. İngiltere’de kurulan ve sosyalizmin yasal yollarla geliştirilmesini savunan Fabian derneği adını düşmanı oyalamasıyla ün yapmış Romalı konsül ve general Fabius Cnuntator’dan esinlenerek almıştır*.Fabianlarda sosyalizmin kapitalizmden ekonomik, sosyal ve ahlaki olarak daha üstün olduğunu anlatan sabırlı, dikkatli ve savunmaya dayalı metotlarla kapitalizmin ezici gücünü azaltmayı planlamışlardır (Ege, 2000: 218).

Sosyalist düşünceleri eğitilmiş kişiler arasında yaymayı düşünen Fabian topluluğu sosyalizme bir evrim değil devrim sürecinde ulaşılabileceğini savunuyordu. Sosyalist yazar ve düşünürlerin fikirlerini ve sosyalizmi tanıtmak için toplanan bu toplulukta ünlü üyelerden oluşmaktadır.(www.metinberber.com E.T.03.01.2015) . Topluluğun bir partide üstünlük sağlamak veya seçim propagandası yapmak gibi bir gayesi yoktur. Onlar için işçi hareketi meselleri üzerine tartışma ve araştırmalara önayak olmak ve bu doğrultuda kitlelere örgütlenmeyi gerçekleştirmekten ziyade hükümetin reformlar yapması konusunda etki yapabilecek seçkin ve güçlü bir azınlığın kamuoyunu etkilemesi ve eğitmesi önemlidir. Bundan dolayı yalnızca sol örgütler, sendika ve kooperatifler değil liberaller muhafazakarlar dahil İngiltere’nin tüm siyasi kurumlarıyla etkileşim içinde olmaya özen göstermişlerdir. Partileşme düşüncesi yerine sendika kurmayı teşvik etmişler ve Bağımsız İşçi Partisi ile İşçi Sendikaları Kongresinin Birleşerek İşçi Temsil Komitesini kurmaları Fabianların öncülüğü ile olmuştur (Karamustafaoğlu, 1961: 249).

Fabian topluluğun ünlü üyeleri arasından Sideney be Beatrice Webb, gibi sosyalistler yerel yönetimler ile merkezi yönetimin sunduğu hizmetleri karşılaştırarak; belediye sosyalizminin, bireysel kazançlarının yerine kamu hizmeti anlayışının temel alan görüşünü ortaya koymuşlardır. Bu durum ile merkezin yükünün hafifleyeceği ve hizmetlerin daha rasyonel görülmesini sağlayacağı düşünülmüştür (Keleş, 1994: 32).

Bu dönemde belediyelerin rolü aktifleşmeye başlamış, belediyeler tarafından, yeni kent alanlarının altyapısı kurulmuş, içme suyu uzak mesafelere iletmeye başlamış, sokakta kaldırımlar yapılmaya başlanmış, aydınlatılma yapılmış, itfaiye teşkilatları oluşturulmuş, ulaştırma sistemleri düzenlenmiştir. Öte yandan piyasa da düzenlenmiş; gaz, elektrik ve telekomünikasyon gibi kamu hizmetleri belediyelerin kontrolüne alınmış, yoksulların bakımı, çocukların okula gönderilmesi gibi işlerde belediye sorumlu

*General FABİUS Cunctator, Roma’yı Anibal idaresindeki Kartaca ordusundan kurtarmak için farklı bir metot geliştirmiştir. Bu yolla tüm Roma ordusunu Kartaca ordusuyla karşı karşıya getirerek yenmek yerine küçük küçük saldırılar düzenleyerek Roma’yı kurtarmak yoluna gitmiştir. Aynı metodu benimseyen Fabian topluluğu toplumda reform yapmanın yolunu netice vermeyecek tek bir ihtilal ile değil parlamentoyu reform yapmaya yöneltecek faaliyetler ile olduğuna inanmışlardır (Ege, 2000: 218).

tutulmuştur. Fabianlar'ın gözünde bu durum uygulamada sosyalizmin gerçekleşmesidir. Çünkü onlara göre belediyeleşme sosyalizmin ilk basamağıdır (Köse, 2010: 23-24).

Brimingham ve Glasgow'da uygulanan belediye sosyalizmi, kendi kentleri kadar, ülkelerinde ki diğer kentleri de Fabiancilik düşüncelerini de etkilemiştir Bu bağlamda Belediye sosyalizminin 19.yy da ki etkisi bir yana bırakılarak anavatanı İngiltere'de ki etkisi şöyle sıralanabilir (Bayramoğlu, 2015:40).

Şekil 2. 20.yy da İngiltere'de Sosyal Belediyecilik

Belediye sosyalizmi akımının ilk belirgin kazanımı su hizmetlerinde gerçekleşmiştir. 1847 yılında düzenleme ile bir norm halini almıştır.1871 yılında 783 kent merkezinde sadece 250 si kamu hizmeti ile yürütülürken 1914 yılına gelindiğinde kamu payı kent nüfusunun 2/3'sini kapsamıştır.

İkinci önemli adım gazın yerelleşmesidir. Gazın kamu eliyle sürdürülmesi sudan farklı olarak daha uzun bir süreye yayılmıştır.1850'den önde sadece 9 belediye de gaz kamunun kontrolünde iken 1910 yılında toplam kentli nüfusun ancak % 37'sine ulaşılabilmiştir.

Elektrik hizmetinde özel şirketlerin etki alanı 1882'de bir düzenleme ile sınırlandırılmıştır; buna göre elektrik lisansına sahip şirketler 21 yıl boyunca faaliyetlerine devam edebilecekler; akabinde hiçbir bedel ödemedi elektrik hizmetleri belediyeye devredilecektir

Ulaşım konusu da İngiltere'de 1870'deki Ulaşım sözleşmesi ile düzenlenmiştir. Bu sözleşme özel şirketlere lisans verilmesini düzenlediği gibi belediyelere de ulaşımı kamu eliyle sürdürme olanağı tanımıştır.Nitekim 1913'e gelindiğinde kamu taşımacılığı ağların % 63'ünü yolcuların ise % 80'nini kapsar.

Kaynak:(Bayramoğlu, 2015: 40-44)

İngiltere'ye benzer bir şekilde, Kuzey Avrupa ülkelerinde yerel yönetimleri için refah belediyesi kavramı kullanılmıştır. Bu kavram sosyal politikaya ne kadar önem verdiklerini de göstermektedir Budapeşte, Münih ve Lille' de ekmek fabrikaları, balık pazarları, sosyal yardım üniteleri, emlak ve sağlık hizmetleri, ekonomik girişimcilik ve halk sağlığı hizmetlerinde de etkili olmuştur (Güler, 2013: 129).

2.1.2. İsveç'te Sosyal Belediyecilik

İsveç'te yerel yönetim uygulamalarına genel olarak bakıldığında yerel yönetimlerin geniş bir özerkliğe sahip olduğu görülmektedir. Anayasa hükmündeki Yönetim Kanunu'ndaki düzenlemeye göre; belediyeler ve il meclis idareleri üstlendikleri görevleri yerinden yönetim prensibi çerçevesinde yerine getirdikleri için merkezi idare ile olan ilişkilerinde bağımsızdırlar (Ünüsân, 1999: 418).

İsveç, modern belediyeciliğin 19. Yüzyılda birikimini 20. Yüzyıl başında hayata geçirmiş bir ülke olarak belediyecilik tarihinde ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Dünyada bugün ki anlamda ilk yerel ombudsman uygulaması 1809 yılında İsveç belediyesinde başlatılmıştır (Yıldırım , 1990: 72).

Avrupa kentleri 1940'lı yılların ortalarına kadar emperyalist savaşların hedefleri olarak ağır tahribatlara uğradılar. İsveç her iki Dünya savaşına katılmamış olmanın avantajını ideal şehir yaşatma konusunda sürdürmüş ve 1947'ler de Sosyal Demokrat Parti'nin önderliği ile İsveç'te belediyenin her bir hemşerisine insanca yaşam koşulları sağlanması yönünde girişimlerde bulunmuştur (Bayramoğlu, 2015: 43). İsveç'te yerel yönetim geleneği İngiltere gibi çok güçlüdür ve hizmet alanları da çok kapsamlıdır bunun en büyük nedeni sadece yerel alt yapılarla değil, sosyal ve eğitimle ilgili ihtiyaçlara da ağırlık vermektedir. Hem katılıma imkan sağlama hem de yoksullara dönük yürütülen birçok uygulamada yerel yönetimlerin varlığı ve yetkisi İsveç toplumuna önemli avantajlar sağlamıştır (Bilgin, 2013: 359). Bu avantajların en güzel örneğini 1974 yılında çıkarılan yönetim kanunu oluşturur. Bu kanunun 1. Bölümünün 1. Maddesi şu şekildedir.“ İsveç' te kamu gücü, kaynağını tamamen halktan alır. Bu temsili anayasal ve parlamenter bir rejim ile yerel yönetimlerin otonom işleyişi ile gerçekleşir”. Bu bağlamda

özerklik yerel yönetimlere hareket kabiliyeti vermiş, sosyal uygulamalarda da önemli güç ve yetki sağlamıştır. (Öztürk , 2005: 70).

Yerel meclisler 20.yy'da etkin görevler üstlenerek yerel nitelikteki hizmetleri sağlayan ana birim olma işlevini sürdürmüştür. 1950 yılında 2.281 belediyeye sahip olan İsveç günümüzde 288'e gerilemiştir. İsveç'te yerel hükümet; belediyelerde yaklaşık 760.000, illerde ise 250.000 olmak üzere bir milyondan fazla kişiye istihdam sağlamıştır. Bu İsveç'te toplam istihdam edilen nüfusun yaklaşık %25'ini oluşturmaktadır. Ayrıca yerel yönetimlerde istihdam edilen nüfusun %80'ini bayanlar oluşturmaktadır. İllerde sağlık personeli önemli bir oranda iken belediyelerde ise eğitim ve bakım hizmetlerinde çalışanlar önemli bir bölümü oluşturmaktadır Yerel birimlere hem yasalarla sosyal hizmet görevi verilmiş hem de gönüllü olarak yerel yönetimler refah sağlamada özerkliğe sahip olmuşlardır (Kesgin, 2012: 72).

Yerel yönetimlere verilen görevler şu şekildedir (Salar; 2012):

Bölgesel düzeyde il ve bölge yönetimlerinin görevleri :

- ✓ Kamu sağlığı ve tıbbi hizmetler
- ✓ Kültürel kurumlar
- ✓ Toplu taşıma hizmetleri
- ✓ Bölgesel kalkınma

Yerel düzeyde belediyelerin zorunlu görevleri;

- ✓ Ulaşım, yerel yollar, toplu taşıma
- ✓ Sosyal refah ve ekonomik gelişme
- ✓ Eğitim
- ✓ Planlama ve imar
- ✓ Acil durum ve kurtarma
- ✓ Koruyucu sağlık hizmetleri
- ✓ Çevre, atık ve su yönetimi

Bu görevler yanı sıra belediyelerin ayrıca sosyal ve kültürel aktivite, konut, enerji, sanayi ve ticaret faaliyetleri gibi hizmetlerde de gönüllü olarak yer alabilirler.

İsveç'te harcama dağılımına genel olarak bakıldığında yerel yönetim harcamalarının toplam kamu harcamalarına oranının %40 düzeyinde olduğu görülmektedir. Yerel yönetimlerin harcamaları gayri safi milli hasılanın %25'ini

oluşturmaktadır. İsveç'te sağlık, eğitim ve sosyal koruma harcamalarının çok büyük bir kısmı yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmektedir. Sağlık harcamalarının %97,3'ü eğitim harcamalarının %75,1'i sosyal korumaya yönelik harcamaların %28,5'i yerel yönetimler tarafından yapılmaktadır (Fischer, 2005: 1-3)

Sosyal belediyecilik açısından baktığımızda İsveç 1800'li yılların ortalarında büyük bir sosyal değişim geçirmiştir. Hızlı nüfus artışının yaşandığı bu dönemde, lonca sistemi ile ticaret meslek seçimi üzerindeki sınırlamalar kaldırılmıştır. 1842 yılında zorunlu ilkokul eğitime, yoksullara yardımın hükümet düzenlemeleri altında verilmesine başlanmış ve 1865 yılındaki reformla parlamento iki meclisli hale gelmiştir (Ersöz, 2004: 215). 19.yy sonunda hızlı kentleşme ile yerel yönetimlerin yeni görevler üstlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu da 20.yüzyılın başlarından itibaren yerel yönetimlerin genişleyerek gelişme çağı olarak devam etmesini sağlamıştır. Hatta iki Dünya Savaşı'ndan sonra, İsveç'te artan refah hizmetlerinin gerçekleşmesi yerel yönetimlere bırakılmıştır. Eğitim, sağlık, refah, kültür, ulaşım ve konut alanlarında hizmetleri ön plana çıkmış ve yerel yönetimlerin harcamalarında sosyal hizmetlerin payı artış göstererek %25 'ten %35 'e çıkmıştır (Kesgin, 2012: 73).

2.1.3. Fransa'da Sosyal Belediyecilik

Avrupa Birliğine üye ülkelerdeki sosyal refah devleti Modellerinden biri olan Güney Avrupa modelini benimseyen Fransa'da yerel yönetimlerin tarihsel kökeni Fransız Devrimi ve Napolyon dönemine kadar uzanmaktadır (Arın, 1994: 63). Güçlü bir merkezi yapının olmasıyla birlikte, yerel yönetimler arka planda kalmış ve merkezin yoğun denetimine tabi kılınmıştır. Bu güçlü merkeziyetçilik anlayışı yaklaşık 200 yıl kadar sürmüş ve 1970'li yıllardan sonra başlayan girişimler ile katı merkeziyetçiliğin yumuşatılması ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi amaçlanmıştır. 19. yüzyılın sonlarına doğru, siyasal ve toplumsal mücadeleler kentlerde ortaya çıkmış ve kapitalizmin yol açtığı eşitsizlikleri ve sorunları da beraberinde getirmiştir. Kasabalar kısa sürede siyasal çelişkilerin hissedildiği yerler olmaya başlamıştır. Kitlelere oy hakkı tanınmış ve bu hak ile birlikte kırsal ve sanayi proletaryasının beklentilerini ortaya koymalarına yardım etmiştir (Akçakaya, 2003: 154).

Fransa’da 1982 yılındaki yasal düzenlemeye kadar iki kademeli bir yerel yönetim yapısı mevcut idi. Bular il özel idareleri ve belediyeler (komünler) dir (Kalabalık, 2005: 811). En küçük yerleşme biriminden büyük kentsel yerleşmelere kadar her bir yerleşme birimi bir belediye olarak kurulmuştur. 1789 Fransız Devrimi dönemine kadar dayandırılan yerel yönetim sisteminde ilk başta merkezden atanan belediye başkanları ile yönetim söz konusu olmuş ve 1830 ‘lu yıllarda ilk kez yerel meclisler halkça seçilen temsilcilerden kurulmaya başlanmıştır. 1871 ve 1884 yıllarında il ve belediye yerel yönetim birlikleri özerk ilkeler çerçevesinde yeniden düzenlenmiştir (Karaer, 1990: 66).

1871 baharında işçi sınıfının ilk siyasal deneyimi kabul edilen Modern belediyecilik anlayışının kurucusu olarak Paris Komünü kabul edilir. Paris komününü belediyecilik bakımından önemli kılan husus, Paris halkının kamu hizmetlerinin gördürülmesine doğrudan yönelik olarak inisiyatif olarak kent ölçeğinde doğrudan demokrasinin uygulanabilirliğini göstermiş olmasıdır. Mülk sahibi olmayanların tarihte ilk kez yönetici sınıf haline geldiği bu olayın belediyecilik üzerinde etkileri 20.yy boyunca sürmüştür. 1970’li yıllarda boy veren kentsel hareketlerin olduğu kadar Avrupa’da kıvıll belediyelerin⁹ de referans kaynağı olarak tarihte yer almıştır (Bayramoğlu, 2015: 26).

1881 yerel seçimlerinde Fransız işçi partisinin seçimi kazanması ile birlikte belediye hizmetleri, işçi sınıfının acil ihtiyaçlarına göre örgütleniyordu: eğitim, hijyen ve tıbbi bakım, konut, yiyecek temini, elbise ve ilaç vb.dir. Bu bağlamda genel hizmetlerin sunulmadığı, genellikle maden kenti, dokuma kenti, metal işçilerin, topraksızların ve tarım işçilerinin kalabalık olduğu kasaba belediyeleriydi. Yirminci yüzyılla birlikte kasabalarda sosyalistler yönetime gelmeye başladılar. 1892 yılında yetmişin üzerinde belediye sosyalist belediye başkanları tarafından yönetilmeye başlandı ve sosyalistler belediye sosyalizmi görüşü ile etkinliğini arttırdı (Dogliani, 2002: 576).

⁹ 1918-1934 yılları arasında, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’nun 1. Dünya Savaşı ile çöküşünün ardından kurulan Avusturya Cumhuriyeti’nin başlangıcından, 1934 faşist darbesine kadar Viyana kenti, dünyada eşi benzeri gözükmemiş bir “işçi kenti” planlamasına ve yaşam biçimine sahne oldu. Darbeye kadar Avusturya-Marxist geleneğinin etkisindeki Sosyal Demokrat Parti’nin (SDP) başında olduğu Viyana Belediyesi, uygulamaya koyduğu yaratıcı finansal, kentsel ve yönetsel araçlarla Viyana dışındaki tüm Avusturya’ya hâkim olan muhafazakâr, Hristiyan ve faşist siyasî hareketlerin düşmanlığını kazandı. Sosyal demokrasinin kendi zaafılarından ve çıkmazlarından da kaynaklanan yenilgi hâsıl olduğunda, geride gerek niceliksel (kentte salt 80 bin sosyal konut, kent sınırlarında düzinelerce işçi yerleşkesi inşa edilmişti), gerekse niteliksel açıdan (önleyici sağlık politikalarından seküler-katılımcı eğitim stratejisine, sanat kurumlarının demokratikleştirilmesinden kapsayıcı işçi haklarına kadar) bambaşka bir şehir olarak kaldı. <http://www.netgazetesi.net/> E.T. 10.02.2015

Fransa’da belediye sosyalizmi, oldukça küçük bir hareket olarak doğmuş ama özellikle Üçüncü ve Dördüncü Cumhuriyet dönemlerinde en verimli uygulamalarını hayata geçirmişlerdir. Fransa’da belediye sosyalizmini dönemlere ayırarak incelediğimiz takdirde birinci alga olarak; 1880-1918 dönemini, ikinci dalga olarak ise;1920-1930 yıllarını kabul edebiliriz. Sosyalistlerin hikayesi olarak başlayan belediye sosyalizmi 10 yıllık geçmişi ile işçi sınıfının geçmişi ile Kuzey Fransa’nın sanayi kentlerine kadar ulaşmıştır. Sosyalist belediye başkanlarının benimsediği anlayış çerçevesinde ekonomik, sosyal ve kentsel planlama politikalarını geliştirmeyi başarmışlardır. Onları diğerlerinde farklı kılan ise toplumsal sorunları başlangıç noktası olarak almalarıydı. Yoksullar için, tek başına yaşayan kadınlar, işsizler ve yaşlı insanlar için isteğe bağlı ya da zorunlu harcamalar yapılmaktaydı. Fransa da yaşanan belediye sosyalizmi insanların hayatlarını kolaylaştırmada bir çeşit refah sistemi oluşturmuştur (Bayramoğlu, 2015: 65-67).

Fransa Belediyelerinin merkezden bağımsız yürüttüğü hizmetler şu şekildedir (Karaer,1990: 68) ;

- ✓ Çocuklar için kreşler ve bakımevleri
- ✓ Şehir Planlaması
- ✓ Su toplama ve kanalizasyon
- ✓ Atık toplama ve arıtma
- ✓ Çevre koruma,
- ✓ Tiyatro, konser müze ve kütüphane
- ✓ Şehir içi ulaşım
- ✓ Ticaret sanayi
- ✓ Turizm
- ✓ Su tedariki
- ✓ Ekonomik teşvik.

Fransa’da sosyal belediyecilik uygulamaları, belediyecilik akımının henüz yolunda olduğu zamanlardan itibaren Jean Lebas gibi başarılı belediye başkanlarının uygulamalarıyla bilimsel ve rasyonel bir işleyişe kavuştu. Okullar, sanatoryumlar, yüzme

havuzları, çocuklar için sağlık hizmetleri, tatil kampları açık hava okulları ile örnek olmayı başarmıştır (Bayramoğlu, 2015: 68).

2.1.4. Almanya’da Sosyal Belediyecilik

Alman Federal Cumhuriyeti hem küresel sistemde hem de Avrupa’da tarihiyle, yönetim ve siyasal yapısıyla kendine özgü nitelikleri ile önemli bir yere sahiptir. İngiltere ve Fransa’ya göre oldukça geç başlayan ulusallaşma süreci Almanya siyasal sisteminin de geç kurumsallaşmasına neden olmaktadır. Prensliklerin kontrol ettiği Almanya 1871 yılında Prens Bismark’ın Alman Birliği’nin kurulmasına öncülük etmesi ile birlikte değişmeye başlamıştır (Çukurçayır, 2013: 51).

Almanya’da yerel yönetim sistemlerinin temel taşları federal sistem, yerel yönetimlerin özerkliği ve güçler ayrılığı ilkelerinden oluşmaktadır. Yerel yönetimlerin özerk olması, yerel yönetimlerin Almanya’nın temel tamamlayıcı unsurlarından ve günlük yaşamın en önemli aktörlerinden biri olması anlamına da gelmektedir (Yalçındağ:, 2003: 33).

Almanya’da yerel yerel yönetimler iki kümede örgütlenmiştir; belediyeler ve ilçe yönetimleri, bazı eyaletlerde ara basamak olarak il yönetimleri ve birliklerde yerel yönetim sisteminin bir parçası olarak öngörölmüştür. Üç adet kent devleti (Berlin, Bremen, Hambur) vardır ve bunlar da yerel yönetim sisteminin bir parçasıdır. İlçe belediyeleri cadde ve sokak düzenlemeleri gibi konularda yetkili olmakla birlikte küçük belediyelerin yürütemediği hizmetlerde de takviye sağlarlar (Mengi, 1997:97-98).

Almanya’da yerel yönetimler gerçek anlamda demokrasinin okulu olarak kabul edilmekte ve belediyeleşme hareketleri de bu yönde gelişme göstermektedir. Kentte yaşayanların onayı olmadan kent ile alakalı önemli kararlar alınmayacağı Stuttgart 21 kampanyasında da görölmektedir. Ayrıca planlama forumları, planlama çemberleri, gelecek atölyeleri, yerel gündem 21 uygulamaları toplumsal amaçların güdüldüğü, halkın katılım sağladığı kentsel uygulamalara örnek gösterilebilir (Çukurçayır, 2013: 52).

Almaya ‘da sosyal belediyecilik kapsamında belediyeleşmenin en çok göröldüğü sektör enerji sektörüdür. 2007- 2012 yılı arasında 63 yeni yerel kamu işletmesi kurulmuş, 190’nın üzerinde elektrik dağıtım ağı belediyeleştirilmiştir. Almanya’da enerji

dağıtımının büyük çoğunluğu özel şirketlerin değil belediyelerin elindedir. Bu durum o yörede yaşayan halkın daha adilce bu hizmetlerden yararlanmasını sağlamaktadır. Almanya’da aynı şekilde su sektöründe en büyük kamu- özel ortaklığı 2013 yılında sona erdirilmiştir (Bayramoğlu, 2015:122). Berlin’de suyun kim tarafından idare edileceği tartışma konusu olmuş ve idare hukuku çerçevesinde olması için referandum düzenlenmiş bunun sonucunda 666 bin 235 Berlinli suyun özel hukuk değil kamu hukuku ilkelerine göre sunulması kararını almıştır. (<http://europeanwater.org/> 2016). Bu durum demokrasi ve kent hakları açısından önem arz etmekle birlikte yukarı da geçen “Almanya’da kentte yaşayanların onayı olmadan önemli kararlar alınmaz” sözünü de doğrulamaktadır.

Almanya’da belediyeler; atık yönetimi, konut ve kamu taşımacılığı gibi alanlarda kamu hizmetlerini belediye eliyle sunmaktadırlar. Bu bağlı olarak belediyelerin görevleri ise zorunlu ve isteğe bağlı olarak 2’ye ayrılabilir (Çukurçayır, 2013: 66).

- ✓ Zorunlu görevler: Cadde ve sokak temizliği, imar planlama, yatırım planlama, kreşler, yaşlı bakım alanları, ekonomiye destek, kardeş şehir ilişkileri,
- ✓ İsteğe bağlı olanlar: Yeşil alan çalışmaları, müzeler, yüzme havuzları, tiyatro gençlik merkezleri, kütüphaneler, yaşlı bakım alanlarıdır.

2.2. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ ve YASAL DAYANAKLARI

Türkiye’de yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik uygulamalarının kısmen kurumsallaşmaya ve yaygınlık kazanmaya başlaması 1970’li yıllara rastlamaktadır. Bundan dolayı sosyal belediyeciliği “cumhuriyet öncesi dönem” ve cumhuriyet sonrası dönem” olarak incelemek mümkündür.

2.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Türkiye de modern anlamda yerel yönetimlerin ortaya çıkışı Tanzimat dönemine rastlamaktadır (Ünal, 2011: 241). Kırım Savaşı'nın¹⁰ ortaya çıkardığı durumlarla ilk yasal girişimde bulunulmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat'tan önceki dönemde belediye idaresi kadı tarafından yönetilmekteydi. Kadı hem hâkim, hem mülki amir hem de belediye başkanıydı. Ancak kadının görevi şehre beledi hizmet getirmekten çok hizmetleri yaptırmak ve bunun için yerel halkı örgütlemek gibi bir fonksiyona sahipti. Bu çerçevede kentsel hizmetler, vakıflar, esnafın ve mahallenin avarız sandıkları veya devletin resmi görevlileri tarafından yerine getirilmekteydi. Padişahlar, vezirler ve bireylerin kent ve kasabalardaki vakıf yoluyla yaptırdıkları hastaneler, çeşmeler, hanlar, köprüler, aşevleri ve imarethaneler dönemin imar ve sosyal yardım hizmetlerini yerine getiriyordu (Öz, 2010: 36).

Kentlerin büyümesi hizmetlere yetişemem gibi durumlarından dolayı vakıflara ilgiler azalmış ve sosyal yardım alanında yaşanan en önemli olgu vakıflar çerçevesinde işleyen refah sisteminin işlevini kaybetmiş olmasıdır. Tanzimatla birlikte vakıfların görevleri de devlet eliyle yürütülmeye başlanmıştır (Özbek, 2006: 31).

Vakıflar yerleşim birimlerinde, hastane, medrese, han, hamam, çeşme, köprü gibi eğitim, kültür, sağlık ve sosyal yardım tesisleri inşa ederken birer meslek kuruluşu olan loncalar da çarşı ve pazarların düzen, temizlik ve aydınlatma gereksinimlerini temin etmekteydiler. Şehremini, şehir naibi, voyvoda, ayan, şehir kethüdası, köy kethüdası ve çöplük su başı gibi memurlar da bazı belediye hizmetlerini yerine getirilerdi. Büyük kentlerde bu görevleri ayan, voyvoda veya şehir kethüda, küçük yerleşim birimlerinde de köy kethüda, yerine getirmekteydi. Vergilerin toplanması, askerlik işlerinin yürütülmesi gibi geniş yelpazede birçok işe bakan şehir merkezi hükümetin memurları arasındaki bağlantıyı sağlamaktaydılar. Şehir kethüda işlevleri göz önüne alındığında belde halkını temsil etmeleri sebebiyle bu açıdan bir bakıma “belediye reisi” olarak değerlendirilmekteydi (Efe, 2012: 45).

¹⁰ 1854 Kırım Savaşı'nda Osmanlı Devleti, Rusya'ya karşı Avrupa devletleri ile ittifak kurmuştu. Bu sebeple İstanbul'a çok sayıda Avrupalı subay ve asker gelmişti. İktisadi sıkıntılar ve savaşların getirdiği mali yükler, Osmanlı şehirlerinin alt yapısına ve düzenine de kaçınılmaz olarak yansımaktaydı. Temizlik, aydınlatma, kaldırım ve kanalizasyon gibi temel belediye hizmetleri yetersizdi. İstanbul'daki Avrupalılar bu hizmetlerin iyileştirilmesi için bir belediye örgütüne gerek olduğunu tavsiye etmeye başlamışlardır (Eryılmaz, 1997).

Osmanlı belediye idareleri, toplum için gerekli olduğu halde, sosyal yardım ve hizmet alanındaki isteklere cevap verememişlerdir. Önceleri sosyal yardım ve hizmetleri yerine getiren vakıfların faaliyetlerinin cumhuriyet döneminde azaldığı görülmektedir ve Osmanlı yöneticileri ve halkın ileri gelenleri bu konuda tutarlı planlar üretememişlerdir. Bulunmuş ve kimsesiz çocukların himayesi bile Babıali'ye yüklenen bir görev haline gelmiş ve bu dönemde yetimhane ve bakımevi gibi tesisler kurulamamıştır (Ortaylı, 2014: 216-218).

2.2.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

Günümüzde yerel yönetim denildiğinde, kamu tüzel kişiliğine ve seçimle işbaşına gelen karar organlarına sahip kuruluşlar anlaşılmaktadır. Batı'da bu niteliklere sahip yerel yönetimler, 1789 Fransız Devrimi'nden sonra kurulmaya başlarken, Türkiye'de çağdaş anlamda yerel yönetim uygulamaları, Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarında kurulmaya başlanmış, yerel yönetimlerle ilgili temel kanunlar bu dönemde kabul edilmiştir (Efe, 2012: 45).

Cumhuriyet döneminde belediyenin öncülüğünü Ankara yapmıştır ancak ilk yıllardan itibaren belediyecilik ve imarla ilgili önemli problemlerle karşılaşmıştır. Bütün bu sorunlara çözüm ararken, Cumhuriyet dönemine ait belediyecilik görüşü ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet döneminde belediyelerle ilgili en önemli adım 26 Şubat 1924 tarih ve 423 sayılı "Belediye Vergi ve Resimler Kanunu" ile atılmıştır. Yine aynı yıl 16 Şubat 1924'de 417 sayılı "Ankara Şehremaneti Kanunu" çıkartılmıştır. Bu kanun ile Ankara Şehremini hükümet tarafından atanacak ve şehir dört üyesi bulunan bir "Cemiyet-i Umumiye-i Belediye" tarafından yönetilecekti. Daha sonraki yıllarda belediye ile ilgili en önemli düzenleme 3 Nisan 1930 tarih ve 1580 sayılı "Belediye Kanunu" dur. Bu kanun 53 sene yürürlükte kalan "Vilayet Belediye Kanunu", "Der-saadet Belediye Kanunu" ve "Ankara Şehremaneti Kanunu" nu, 1 Eylül 1930 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırmıştır. Bu kanunun hazırlanmasında beş esas ilke göz önünde bulundurulmuştur. Bu ilkeler aşağıda sıralanmıştır (Çağdaş, 2011: 397):

- ✓ Belediyeler arası eşitlik.
- ✓ Belediyelerin icraatlarında serbest bırakılmaları

- ✓ Belediyeler üzerinde güçlü bir merkezi yönetim denetimi.
- ✓ Tek dereceli seçim ve halkın etkin denetiminin sağlanması.
- ✓ Belediyelerin hizmet alanının genişletilmesidir.

1930'lu yıllar, belediyelerin kamu hizmetlerinin sunabilmesi için gereken mali ve kurumsal altyapının oluşturulduğu yıllardır. 1580 sayılı Belediye kanunu, belediyelere sosyal politika konusunda pek çok görev sorumluluklar yüklemiştir. Fakat bu talepler belediyelerin isteği doğrultusunda değil, devletin bu görevleri onlara yüklemesi ile sonucu oluşmuştur. 1580 sayılı kanunda belediyelerin sosyal görevleri şu şekildedir (<http://www.resmigazete.gov.tr/> 2014) ;

Tablo 5. 1580 Sayılı Belediye Kanununda Belediyelerin Sosyal Görevleri

- Dilencileri dilenmekten men edecek tedbirler almak (f. 17)
- Yetimhane, eczane, doğum evleri ile tesisat, teşkilat ve mahalleri Sağlık Bakanlığı'nca tayin ve tasdik edilmek şartıyla akıl hastaneleri açmak ve işletmek (f. 45)
- Muhtaçlar için yardım sandıkları tesis ve idare etmek (f. 71)
- Bırakılmış ve bulunmuş çocukları, delileri, sokakta bayılanları, kazaya ve afete uğrayanları koruyup gözetmek (f.18)
- Yersiz, yurtsuz olanlara iş bulmak, bunlardan garip olup çalışmayanları memleketine göndermek, kimsesiz kadın ve çocukları korumak (f. 48)
- Her türlü yapılar ve çevrenin, yolların, park, bahçe ve rekreasyon alanlarının, sosyal ve kültürel hizmet alanları ile ulaşım araçlarının özürülülerin kullanımına ve ulaşılabilirliğine uygun olarak yapılmasını sağlamak ve denetlemek (f. 78)
- Hafta Tatili Kanunundan istifade etmek isteyenlere izin vermek (f. 20)
- Fakirlere parasız veya ucuz ilaç vermek, ücretli ücretsiz muayenehane, dispanser açmak, fakirler için ücretsiz doğum yardımını temin etmek üzere ebe istihdam etmek (f. 57)
- İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak genç ve yetişkin özürülüler için bölgenin işgücü piyasasına uygun mesleklerde, meslek ve beceri kazandırma kursları, iş eğitim merkezleri ve yaşam evleri açmak (f. 80),
- Fakir ailelerin ikiz çocuklarına, öksüz, fakir, kimsesiz çocuklara para, hekim, ilaç, yeme, içme, giyinme, barınma, tahsil, terbiye yardımı etmek, fakir hastalara ücretsiz bakmak, ilaç vermek, fakir cenazelerini ücretsiz kaldırmak, işsiz ve bakacak kimsesi olmayanlara bakmak (f. 34)
- Fakirler için yatı evleri yapmak ve idare etmek (f.69)
- Özürülüler için, ulaşım ile sosyal ve kültürel amaçlı hizmetlerden ücret almamak veya indirimli tarife uygulamak, belediyelere ait ve belediyeler tarafından işletilen veya kiraya verilen büfeler, otoparklar gibi işyerlerinin özürülüler tarafından işletilmesi konusunda kolaylık sağlamaktır.

Kaynak:5393 sayılı kanundan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında yerel yönetim birimleri, tamamen merkezin uzantıları kapsamında oluşturulmuştur. 1930 tarihli 1580 sayılı Kanun ile yerel kamusal hizmetlerin görülmesi görevi verilerek kentlerin içinde bulunduğu kötü ve yıkık durumdan çıkarılması amaçlanmıştır. Diğer yandan belediye meclislerinde siyasi konuların yasaklanmasında olduğu gibi yereldeki bazı geleneksel güç sahiplerinin, Cumhuriyet reformlarını tehlikeye sokacak şekilde siyasal olarak güçlenmelerinin ve ulusal siyasette söz sahibi olmalarının engellenmesi amaçlanmıştır. Bu dönem, Murat Güler tarafından yerel devletçilik olarak tanımlamaktadır (Çam, 2013: 101).

1933 yılından itibaren belediyelerin içme suyu yatırımlarını gerçekleştirmelerine yardımcı olmak amacıyla 230 sayılı yasa ile belediyeler için ilk mali yardı kuruluşu olan Belediyeler Bankası oluşturulmuştur. 1935 yılında nüfusu on bini aşan belediyelerin içme sularının İçişleri Bakanlığı'na yaptırılabilmesi amacıyla belediye imar heyeti kurulması belediyeçiliğin kamu hizmeti mali kurumsal altyapısının oluştuğu gerçeğine olarak örnek verilebilir (Bayramoğlu, 2015:148).

1930-1950 dönemi, sınırlı bir şehirleşme ve toplumsal değişimin gözlemlendiği aynı zamanda hiyerarşik-bürokratik bir belediyeçilik anlayışının egemen olduğu bir zaman olarak ifade edilir (Yıldırım, 1990:25).

Türkiye'de 1950'li yıllarda hızlanan kentleşme süreci ile birlikte kentlerin nüfusu artmış, belediyelerin öncelikleri sosyal politikalardan daha çok, temel altyapı hizmetlerinin karşılanmasına yönelmiştir (Pektaş, 2010:12).

1960'lı yıllarda hızlı bir tempoya bürünmüş olan şehirleşme süreci kentleri ve yönetimlerini önemli sorunlarla karşı karşıya bırakmıştır. Planlı ekonomiye geçilmesi ve Keynesyen Politikaların benimsenmesiyle birlikte karar alma süreçleri ve kaynakları merkezileştirme eğilimine girilmiş, belediye gelirleri daralmıştır (Çam, 2013:101). 1961 Anayasası'nın yerel yönetimlere getirdiği demokratik ve özerk mali yapı ve yönetsel çerçeveye rağmen, gerekli yasal ve kurumsal düzenlemeler yapılamadığı için hızla artan kentsel sorunlar karşısında yerel yönetimler gerekli yetki, kaynak ve kurumlardan yoksun bir konuma düşmüşlerdir (Yıldırım, 1990: 25).

1960'lara kadar belediye başkanları atamayla geldiği için merkezi yönetimi; belediye meclisleri seçimle işbaşına geldiği için yereldeki güçlü grubu temsil etmektedir. Şengül, bu durumu 1970'lere kadar geçen sürede merkez-çevre ikileşim açısından merkezi düzeyde büyük sermayenin çıkarlarını temsil eden, yerel düzeyde yerel eşraf ve küçük girişimcilerden oluşan ve yerel çıkarları temsil eden ikili bir yapı olduğunu belirtmektedir. Bu bir anlamda çalışan sınıfların temsil edilmemeleri sonucunu doğurmuştur. 1970'lerin *kentsel solculuk* hareketi, göçmen nüfusun karşılaştığı eşitsizlere işaret edip, sosyal adalete vurgu yapan bir akım olarak ortaya çıkmıştır 1960'lı yılların ikinci yarısından sonra Türkiye'de sosyalist siyasal hareketlerin gelişmeye başlamasıyla belediyeçilik kavramı da bununla birlikte değişim göstermiştir. Özellikle sosyal demokrat belediyelerin kurulması ile sosyal belediyeçilik anlayışı yayılmaya başlamıştır (Çam, 2013: 105).

1945’ lerde gelişen toplumcu belediyeçilik (sosyal belediyeçilik) Türkiye’de ilk kez 1973 yılı ile kapsamlı bir şekilde ortaya çıkmıştır. Yerel yönetim ve demokrasi ilişkisi en gerçekçi ve sağlam bir şekilde bu yıllarda kurulmuş ve benimsenmiştir. Belediyeçilik anlayışı, ilk olarak Marmara (İzmit ve İstanbul ağırlıklı) ve Ankara yerel yönetim çevrelerinin çabalarıyla filizlenmeye başlamıştır. Bu anlayış, genel olarak yerel yönetime ve özellikle belediyelere temelde bir sivil toplum kuruluşu olarak yaklaşmaktadır. Yeni belediyeçilik anlayışı ile birlikte, klasik yerel beledi hizmetlerin yanında, kentlerde giderek artan sorun olarak kendini duyuran konut, çevre, tüketiciyi koruma, toplu taşıma, halk eğitimi-mesleki eğitim, tarihi çevreye-kültürel mirasa sahip çıkma, gençlik ve kültür hizmetleri gibi Türkiye belediyeçiliği için yeni olan alanlar, yerel hizmetler arasında görülmeye başlamıştır (Efe, 2012: 46-47). Ancak yerel yönetimlerin mali kaynak olarak merkezi yönetime bağlı olmaları bu yönetimleri güçsüz kılmıştır. Mali ilişkilerin her zaman yazılı kurala bağlı olmaması nedeniyle yerel yönetimlerin merkezi yönetimlere yakınlığı, aynı partiden olması belirleyici olmuştur (Kesgin, 2012: 124).

Toplumcu belediyelerin bu dönemde kente bakışları “*çevreden merkeze belediyeçilik*” sloganında ifadesini bulur. Bu slogan kentin merkezi ile çeperleri arasındaki mesafeyi vurgulamakla kalmaz; aynı zamanda bu ayrışma içinde açıkça kendini çeperden yana konumlandırır. Bu bağlamda yeni belediyeçilik programının, en önemli katkılarından biri, kent yoksullarının henüz ortaya çıkmamış taleplerine cevap veren uygulamaları hayata geçirmesidir. Bunun dolaysız sonucu, uygulamaların talepleri ortaya çıkarması, beslemesi ve meşrulaştırmasıdır (Batuman , 2010: 229).

1977-1980 yılları arasında sosyal demokrat anlayışından sonra toplumcu belediyeçiliğe Paris komünü’ nü andıran bir devrim niteliğinde olan Fatsa deneyimi¹¹ örnek olarak gösterilebilir. Halkın yönetime katılımını sağlayan katılımcı belediyeçiliğe örnek ve devrimci bir belediyeçilik modelidir (Bayramoğlu, 2015: 163).

Türkiye’de her darbe döneminde olduğu gibi 12 Eylül darbesi de siyasal toplumsal alanda köklü değişimler yaşanmıştır.1984 ‘ün ilk aylarından itibaren çıkarılan bazı kanunlarla Türkiye’ de normal belediye sisteminin yanında Büyükşehir Belediyeleri ve

¹¹ Toplumcu belediye deneyiminin Türkiye’de ulaştığı en ileri aşama, Fatsa Deneyimi 1979 yılında belediye başkanının hayatını kaybetmesi ve yerine Fikri Sönmez’in belediye başkanlığına gelmesi ile başlamıştır. Bu dönemde gerçekleştirilen belediye yönetimi; belediye faaliyetlerine halk katılımı, halk ve belediye arasında dayanışma ve belediyelerin kendi aralarındaki yardımlaşma bakımından ülkemiz için öncü bir model olmuştur .
<http://www.halkizbiz.com/yasam/fatsada-devrimci-halkci-belediyeçilik-deneyimi-h2254.html> E.T.08.03.2016

İlçe Belediyeleri sisteminin yer alması kararlaştırılmıştır. Büyükşehirlerin kurulması ile ikili yönetim ikili yönetim kademelenmesine gidilmiştir. Bürokratik hiyerarşik yapı ile bu dönemde belediyeler merkezileştirildiler (Kesgin, 2012: 127-128).

1980'den itibaren tüm dünyada yaşanan dönüşüme paralel olarak kamusal hizmetlerin bizzat kamu tarafından yürütülmesi gerektiği düşüncesinden vazgeçilmiş, ulaşım ve temizlik hizmetleri başta olmak üzere birçok hizmet özel sektör eliyle gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Çöp toplama ve depolama gibi kimi belediyeçilik hizmetleri özelleştirilmeye başlanmış, belediye giderlerinin finansmanında iç borçlanmaya ek olarak dış borçlanmaya yönelenmiş ve ihalecilik yöntemiyle hizmetlerin özel sektörden satın alınmasına başlanmıştır. 1980 sonrası yaşanan yüksek enflasyon, işsizlik gibi ekonomik sorunlarla yoksulluğu derinleşen vatandaşlara belediyeler, mali yetersizliklerine ve net kanuni bir zorunlulukları olmamasına rağmen sosyal yardımlara yönelmiştir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin mali açıdan ve yetki açısından güçlendirilmesine paralel olarak merkezden aktarılan kaynaklar ile belediyeler daha önce yalnızca merkezi hükümetin yapabileceği bazı makro hacimli hizmetleri yapabilir olmuştur (Öz, 2010: 43).

1990'lı yıllardan sonra 1980'li yıllarda başlayan zihniyet ve algının değişmesi ile birlikte desantralizasyona ve yerelleşmeye paralel olarak yerel yönetimler büyük ve önemli hizmetler yapmaya devam ettiler. Bu yıllardan itibaren geçmiş döneme göre nispeten gelirleri artan bazı belediyeler, eğitim ve kültür düzeyi değişen ve kentsel ve sosyal hizmet talebi büyüyen nüfusa karşı sosyal yardım ve hizmetlerini arttırmak durumunda kalmıştır. Geçmiş dönemden fakir, kimsesiz, özürlü ve yaşlı kimselere aşevlerinde sıcak yemek, yiyecek, giyecek verilmesi biçiminde devralınan sosyal yardımlar, 1990'lı yıllardan sonra hem tür, nitelik ve kapsam olarak artmış ve hem de ayrı ayrı belediye kurumları tarafından sağlanır hale gelmiştir. Özürlüler merkezi, huzurevi, kadın ve çocuk sığınma ev ve merkezleri, hastane, poliklinik ve sağlık merkezlerinin kurulması ve kapsamlı meslek ve beceri kazandırma kurslarının düzenlenmesi birçok Büyükşehir Belediyesinin temel hizmetleri arasına girmiştir. Bazı büyükşehir belediyeleri tarafından sağlanan bu hizmetler, giderek yaygınlaşmaktadır (Ersöz, 2005: 145).

20.yy yaşanan toplumsal ve idari dönüşümün yasal düzeyde karşılık bulduğu dönemlerdir. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Parti Programında yerel yönetimler,

demokrasinin katılım ve işbirliği yönünü gerçekleştirecek temel birimler olarak kabul edilmektedir. Yerel yönetimlerdeki en önemli sorun, demokrasinin derinlikten yoksun yapısı olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, yerel yönetimlerinin yeterli mali güce kavuşturulacağı ve sivil toplum kuruluşlarının yerel karar alma süreçlerine katılımlarının sağlanacağı taahhüt edilmiş; bir yerel yönetim reformunun gerçekleştirileceği belirtilmiştir (Koç, 2014: 30).

2000’li yılların başında ülkemizdeki belediyelerin fiziki ve ekonomik kalkınmaya da yöneldiği ve bu bağlamda istihdamla, meslek ve beceri eğitimi ile ilgili hizmetler üstlendiği görülmektedir. Bu durum Türkiye’de belediyecilik anlayışının kent ve kentin tüm sorunlarını kapsayan bir anlayış değişikliği içinde olduğunu göstermektedir (Ersöz, 2006: 93).

20.yy başlarında tartışılmaya başlanan Türk Kamu Yönetim Reformu, 2005 yılında 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu’nun yerine 5393sayılı Belediye Kanunu’nun, 2004 yılında tarihli 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun’un yerine 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun çıkarılması ve bununla birlikte 2012 tarihinde 6360 sayılı 14ilde Büyükşehir Belediyesi ve 27 yeni ilçe kurulması ile bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması yasalaştı 2005 yılında 1913 tarihli İl Özel İdaresi Kanunu’nun (İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkat) yerine ise 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun çıkarılması ile sonuçlanmıştır (İzci ve Turan, 2013: 119).

Türkiye’de sosyal belediyeciliğin hukuki çerçevesini çizebilmek için öncelikle 5393 sayılı belediye kanunu incelemek gerekmektedir. 2004 yılından itibaren değerlendirecek olursak 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi kanunu, 6360 Büyükşehir belediyesi kanunu incelemek gerekir. Çalışmada 6360 Büyükşehir yasası ile birlikte yaşanan köklü değişimler neticesinde il özel idareleri ve köyleri kapsam dışı bırakıp sadece belediye ve büyükşehir belediyelerini değerlendirmeye tabi tutulacaktır¹².

¹² 2012 tarihli “Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Bazın Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (6360 sayılı yeni Büyükşehir Yasası), yerel yönetim, mülki yön etim ve il yönetimi sistemlerinde önemli ve radikal değişimler getirmektedir Her şeyden önce 30 ilde il özel idareleri, belde belediyeleri, köyler, bucaklar ve yerel yönetim birlikleri bu kanunla birlikte ortadan kalkmaktadır. Büyükşehir belediyeleri, il mülki sınırlarını kapsayan bir görev ve yetki sahasına ulaşmaktadır. 2 bin altında kalan küçük nüfuslu belediyeler ise mahalleye dönüşmektedir

2.2.2.1. 5393 sayılı Belediye Kanunu Kapsamında Sosyal Belediyecilik

5393 sayılı Belediye kanunda belediyeyi “belde sakinlerinin yerel müşterek nitelikte ki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğine sahip kamu tüzel kişisini ifade eder.

5393 sayılı Kanun’un pek çok maddesinde, sosyal belediyeciliğe yasal alt yapı oluşturabilecek hükümler bulunmaktadır. Örneğin **38. maddeye göre**, belediye başkanının görevleri arasında belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak, dar gelirli, muhtaç kimsesizlere yardımda bulunmakta sayılmıştır (Ateş, 2009: 91).

Hemşehri kanunu düzenleyen **13.maddeye** göre belde sakinlerine sağladığı kararlara katılım hakkı, belediyenin yardımlarından yararlanma hakkı ile sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi sosyal belediyecilik açısından önemlidir (Kurt, 2013: 270). Bunu takiben Kanunun **14. maddesi** belediyeleri yerel düzeydeki sosyal politika ve sosyal refah hizmetlerinin yerine getirilmesinde ve sınırları içindeki vatandaşların refahının artırılmasında etkin kuruluşlar haline getirmiştir. Öyle ki, belediyelerin sosyal hizmet ve yardım, gençlik ve spor, işsizliğin önlenmesi amacıyla meslek ve beceri kazandırma, kültür ve sanat, konut ihtiyacının karşılanması gibi hizmetleri yapacakları ya da yaptıracakları düzenlenmiştir (Toprak ve Şataf, 2009: 17).

Belediye kanununa 14.md. göre büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyelerin kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açması kararı verilmiştir. Kadın sığınma evleri açma yetkisini ise Kanun kadın sığınma evlerini açma yetkisini ise büyükşehir belediyeleri ile nüfusu belirli bir sayının üzerinde olan belediyelere vermiştir. Bunun en büyük sebebi ise belediyelerin içinde bulunduğu ekonomik koşullardır. Yine 14. maddenin ikinci fıkrasında belediyeler gıda bankacılığı ile yoksul ve düşkünlere sosyal yardımlarda bulunabilecekleri belirtilmektedir. Belediyeler bunu yaparken ihtiyaç duyduğu yardım malzemeleri üç kaynaktan elde etmektedir:

- Bu kaynaklardan ilki beldedeki gönüllü kuruluşlardan ve/veya hayırsever vatandaşlardan topladığı malzemelerdir.
- İkinci kaynak ise kanunun **15. Maddesinde** yer alan “Beldede, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek

otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek” yetkisini kullanarak elde ettiği kaynaktır.

- Üçüncü kaynak ise bütçeye konacak olan ve “dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özörlölere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar” için kullanılabilecek ödeneklerdir(AKP, 2008: 193).

Kanunun belediyenin giderlerini düzenleyen **60. maddesinde**, dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özörlölere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar da belediye giderleri arasında sayılarak, belediyelerin bu tür hizmetler için dezavantajlı kesimlere kaynak ayırmaları gerektiği hususu belirtilmiştir. Kanunun **75. Maddesinde** de belirtildiği gibi belediyelerin, özörlölere dermek ve vakıflar ile onların sorunlarına yönelik konularda işbirliği yapması ve katkı sağlaması da sosyal belediyeçilik kapsamında düzenlenmiştir .

Kanunun kent konseylerini düzenleyen **76. maddesinde**, kent konseyinin kent yaşamında sosyal yardımlaşma ve dayanışma ilkesini hayata geçirmeye çalışacağı belirtilmiştir. Belediye hizmetlerine gönüllü katılımı düzenleyen **77. maddede**, sağlık, eğitim, spor, sosyal hizmet ve sosyal yardım hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksullara hizmetlerin yapılmasında, STK’ lara ve yöre halkının gönüllü katılımına yönelik programlar uygulayabilmelerinin yolunu açmaktadır. Bu sayede sosyal belediyeçilik uygulamalarında kentlerde yoksul ve düşönlere yönelik hizmetlerde sivil toplumun etkin olması amaçlanmıştır(Çelik, 2014: 11).

Göröldüğü gibi, 5393 sayılı Kanun belediyelere sosyal belediyeçilik kapsamında önemli görevleri vermiş ancak özel olarak hizmetlerin sayılmasından çok hizmet alanlarının isimlendirildiği görölmektedir. Sosyal yardım ve hizmetler başlığıyla bu alandaki uygulamaların belediyelerin zorunlu görevleri arasında sayılması bu bakımdan önemlidir.

Sosyal belediyeçilik sosyal alanlarda politika yükleme düzenleme işlevi ile birlikte dar kesimlere yapılan yardımlar sosyal refah devleti gereği yoksulluğu önlemeye yönelik bir anlayışı içerir. Ekonomik güce sahip olmayanlara yönelik olarak verilen maddi yardımlar da kişilerin kendi başlarına aşamayacakları ailevi, kişisel, sosyal engellerle ilgili sunulan hizmetler de bu anlayış çerçevesinde sunulan hizmetlerdir. Çok küçükler ve yaşlılar hariç bireylerin yardıma muhtaç olmadan hayatlarına devam edebilmelerini sağlayabilmek, sosyal hizmet anlayışının temeli olmalıdır. Özellikle

çalışmak yerine tembelliği teşvik edebilecek bir yardım sistemi, yardım alan kesimlere şüpheyi yaklaşılmamasını beraberinde getirebilecektir (Koç, 2014: 35).

2.2.2.2. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Kapsamında Sosyal Belediyecilik

2004’ de kabul edilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunun **3. maddesinin** (a) bendine göre, “Büyükşehir belediyesi,idari ve mali özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir” denilmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi kanununu pek çok maddesinde, sosyal belediyeciliğe kanuni altyapı oluşturabilecek hükümler bulunmaktadır. Kanunda, yerelde yapılması gereken sosyal gereken sosyal politikaların belediyeler tarafından gerçekleştirileceği belirtilmektedir. 5216 sayılı Kanunun **7. maddesi**, büyükşehir belediyelerine, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak sorumluluğunu vermektedir. Gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetleri ilçe belediyeleri de verebilmektedir. Bu hükümler ile dezavantajlı gruplar içinde değerlendirilebilecek ev hanımları, işsizler, engelliler, belediyenin yapacağı etkinliklere katılarak bir meslek veya beceri kazanabilmektedir. Bunun sonucunda bir yandan gelir getirici faaliyetlerde çalışabilirler; diğer yandan katılacağı kurslar sayesinde toplumla sosyalleşebilmektedirler.

Büyükşehir belediye başkanlarına kanunun **18. Maddesinin** m bendinde önemli görevler düşmektedir; “ bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak özürllüler ile faaliyetlere destek olmak üzere özürllü merkezleri oluşturmak” gibi hususlarda faaliyetlerde genel yetki vermektedir. Ekonomik alanda da dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler için yapılan yardımlarda belediye harcamaları olarak bütçeye işlenmektedir (Ateş, 2009: 92).

5216 sayılı Büyükşehir Belediye kanunu 5393 sayılı kanuna ek olarak özürllülere yönelik önemli düzenlemeler getirmiştir. 2006 yılında yürürlüğe giren Büyükşehir Belediyeleri “Özürllü Hizmet Birimleri Yönetmeliği”, “Özürllü Hizmet Birimleri”nin görevlerini netleştirmiştir. Bu birimlerin görevleri arasında, büyükşehir belediyesi

sınırları içerisinde yaşayan engellilerin, toplum hayatına katılımını kolaylaştırmak ve toplumsal fırsatlardan engelli olmayan diğer bireyler gibi eşit faydalanmalarını sağlamak; büyükşehir belediyelerinde engelli veritabanı oluşturma, engelli ailelerin bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, bakım, sosyal ve mesleki iyileştirme hizmetleri vermek bulunmaktadır.

Yönetim kademelerimiz içerisinde kent yönetimi için oldukça büyük öneme sahip olan Büyükşehir belediyeleri, sosyal hizmetlere yönelik görev ve sorumlulukları dâhilinde ele alındığında sosyal politika alanında oldukça öneme sahip olduğu ve bunun da yasal zeminin oluşturulmaya çalışıldığı ifade edebilir.

2.2.2.3. 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Kanununda ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Sosyal Belediyecilik

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 06/12/2012 tarih ve 28489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Kanunun bazı maddeleri yayımı tarihinde diğer maddeleri ise 30 Mart 2014 tarihinde yapılacak yerel yönetimler genel seçimi ile birlikte yürürlüğe girmiştir (TBB, 2014: 4).

Yeni kanunda çocuk ve kadınlar için konukevlerinde de önemli değişiklikler yapılmıştır. 5393 sayılı Kanunda nüfusu 50.000’in üzerindeki belediyelerin sığınma evi açabilecekleri düzenlenmiş olmasına rağmen, hükmün uygulanması belediyelerin takdirine bırakılmıştır. 6360 sayılı Kanunla; büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000 üzerindeki belediyelerin kadınlar ve çocuklar için konuk evi açmak zorunda oldukları düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile nüfusu 100.000 üzerindeki belediyelerin kadınlar ve çocuklar için konukevi açmaları zorunluluk haline getirilmiştir. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerine göre kadınlar ve çocuklar için konuk evleri açabileceklerdir (TBB, 2014: 11).

6360 sayılı Kanunla 5393 sayılı Kanunun **75’inci maddesinin** (c) bendinde belediyelerin ortak hizmet projesi gerçekleştirebileceği muhataplar arasında sayılan özürlü dernek ve vakıfları, bu kapsamdan çıkarılmış, bu bende ayrıca diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirilecek ortak hizmet projeleri için yerelin en büyük mülki idare

amirinin izninin alınması gerektiğine ilişkin hüküm eklenmiştir. Bu kapsamda özürli dernek ve vakıfları diğer dernek ve vakıflar arasında yer alacağından bunlarla ortak hizmet projesi gerçekleştirmek isteyen belediyeler, yerel mülki amirden izin almak suretiyle ortak hizmet projesi gerçekleştirebileceklerdir. Bu düzenlemeye göre belediyeler;

- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları,
- Kamu yararına çalışan dernekler,
- Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve
- 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile başka bir merciden izin almaksızın

ve Kanunun **75'inci maddesinde** belirtilen usule uyarak ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilecekler, buna karşılık yukarıda sayılanların dışındaki dernek ve vakıflarla yapacakları ortak hizmet projeleri için bulundukları yerin mülki idare amirinden izin alacaklardır.

Kanunda görüldüğü gibi sosyal açıdan belediyelerden yerel ekonomik gelişme ve mesleki becerileri artırma görevleriyle işsizlik sorununun çözümünde işlev sahibi olması beklenirken; diğer yandan engelli, yaşlı ve dar gelirliilere, gençlere, kadın ve çocuklara yönelik sosyal hizmet ve yardım hizmetlerini sunması beklenmektedir. Sosyal belediye, hem ekonomik hem de toplumsal hayatta etkinliği ifade etmekle birlikte sosyal refah faaliyetleri ile sosyal adalet, sosyal içermeye ve yoksulluğu önlemeye yönelik bir yönetim anlayışıdır. (Koç, 2014: 34).

Sonuç olarak büyükşehir belediyesi olmanın idari, mali, siyasal, sosyo-kültürel ve psikolojik etkileri olacaktır. Mevcut haliyle belediye ve mücavir alan sınırları dışındaki yerleşim birimlerinde yerel hizmetler il özel idaresi ve köy muhtarlıkları tarafından yürütülmektedir. Bu hizmetlerin yürütülmesinde merkezi idarenin taşra teşkilatı da çeşitli görevler üstlenmiştir. Ancak yeni düzenlemede bu hizmetlerin sunumunda büyükşehir belediyesi birinci derecede sorumlu olacaktır. Bu bağlamda büyükşehir belediyelerinin mevcut görev tanımlarının genişlemesi, sosyal sorumluluklarının artması da yadsınamaz bir gerçektir (İzci ve Turan, 2013: 149).

2.3.TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN İLKELERİ

Türkiye’de “toplumcu belediyeçilik” adının ve programın ilk olarak İzmit ve Ankara Belediyeleri tarafından yapıldığı bilinmektedir. İlhan Tekeli, toplumcu belediyeçiliği 4 başlık altında formüle etmiştir. şöyle ki: demokratik belediye, üretici belediye ve kaynak oluşturunca belediye, tüketimi düzenleyici belediye, birlikçi ve bütünleyici belediyedir

2.3.1. Demokratik Belediye

Toplumcu belediyeçilik ilkelerinden biri olan demokrasi ve katılımın temeli Paris komünü ve belediye sosyalizmi ile atılmış, bu ilke ile birlikte doğrudan demokrasi gerçekleştirilmektedir. Halk çoğunluğunun isteği her şeyden önemli görüldüğünden isteklerin yine halk tarafından desteklenmesi gerektiği ileri sürülerek yerel yönetimlerin denetim yetkisinin halka ve yargıya ait olduğu, merkezi hükümetin yetkisiz denetimde bulunamayacağı kabul edilmiştir (Ankara Belediyesi Başkanlık Uzmanları, 1977: 72).

Demokrasi ve katılımı ön plana çıkaran bu ilke yerel komitelerin kurulması gerektiği üzerinde durmaktadır. Bu katılıma bir örnek olarak 1970’li yıllara baktığımızda belediyelerin kendi aralarında gerçekleştirdikleri örgütlenmelerin (Devrimci Belediyeler Birliği, Zonguldak Metropolitan Alanı Belediyeler Birliği, Türkiye Belediyeler Vakfı) yanı sıra kent halkında bir bilinç olan yerel örgütlenmeleri de görülmektedir (Bayramoğlu, 2015: 158-159).

Demokrasi ve katılımın öğrenci olaylarından genel grevlere kadar toplumdaki bunalımın çeşitli göstergelerle ve eylemlerle vurgulandığı bilinmektedir (Ankara Belediyesi Başkanlık Uzmanları, 1977: 72). 1970’li yıllarda toplumcu belediyeçiliğin düşünsel temeli olan Paris Komünü Batı’da sosyalist/komünist belediyelerin uyguladığı doğrudan katılım modelidir (Güler, 2013: 137). Öte yandan ülkemizde demokratik belediye ilkesini doğrudan demokrasi pratiği ile uygulayan Fatsa Deneyimi buna en güzel örnektir.

2.3.2. Kaynak Oluşturucu ve Üretici Belediye

1970’li yıllarda iktidarda bulunan partiler ile belediye yönetiminde bulunan partilerin farklı siyasi görüşte olmaları nedeniyle, merkezden yerele bir kaynak aktarımı bulunmamaktaydı. Bu sebeple yerelde bulunana belediye başkanları kendi kaynaklarını kendileri oluşturmayı seçmiş ve merkezden gelecek olan paraya bakmamışlardır. Bu bağlamda asfalt fabrikaları kurmuşlar asfalt yapım ihalelerine katılarak gelir sağlamışlar, kendi taşınmazlarına zam yaparak; düğün salonu otopark, halk ekmek gibi yerleri işletmişler ve buralardan kar elde etmişlerdir (Ankara Belediyesi Başkanlık Uzmanları, 1977: 88).

Yerel yönetimlerin harekete geçirilmesi ile kentlerde aktif bir yaşam kurulacağı düşüncesi ile yerel hizmetlerde tüketici belediye anlayışı terkedilmiş ve üretici belediyecilik anlayışı benimsenmiştir (Kesgin, 2012: 98). Üretici belediyecilik ilkesinin doğuşunun nedeni ise, 1580 sayılı yasanın **15. Maddesi’nin 76 fıkrasında** belediye görevlerini iki nitelik ortaya çıkarmış olmasıdır. Bunlardan birincisi; temiz ve düzenli bir beldede yaşam ikincisi ise; üretici yerel yönetimlerin tanımlanması ile ilgilidir. Cumhuriyet tarihi boyunca üç model dönemsel olarak uygulanmıştır bunlar; temizlikçi belediye anlayışı, gecekondulu belediye anlayışı ve üretici belediye anlayışıdır. Temizlikçi yerel yönetimler İçişleri Bakanlığı vesayeti altında, üretici yerel yönetimler hem İçişleri hem İmar ve İskân Bakanlıkları vesayeti altında bırakılmıştır (Güler, 2013: 139).

Üretici belediye modeli; halkın refahı ve mutluluğu için, üretken, verimli, şeffaf ve herkese ulaşan projeler üretmeyi benimseyen ve ürettiği hizmette rant elde eden ettiği rantı da tekrar halkın onayına sunan belediye anlayışıdır. Rant özel kesimin elinde alınmakta ve feodal sermayeye darbe niteliği taşımaktadır. Bu dönemde konut ve ulaşım konularına el atılmış halka ucuz konut yapıp- satmak için kent kooperatifleri kurulmuştur. Temel amaç ise sosyal adalet çerçevesinde kent halkı için temel yaşam koşullarının sağlanması ve düşük gelirli insanları konut sahibi yapmaktır. Örnek olarak İzmit Belediyesinin yapmış olduğu İzmit Yeni yerleşmeler Projesi ile Ankara Belediyesi tarafından başlatılan Batı Kent Projesi’dir (Öztürk, 2012: 86).

2.3.3. Tüketimi Düzenleyici Belediye

Tüketimi düzenleyici toplumsal belediyeçilik anlayışında amaç sadece tüketimi düzenlemek, sağlık denetimleri yapmak değildir bunlar zaten belediyelerin eskiden beri var olan görevleridir (Bayraktar ve Penpecioğlu, 2013:190). Bu ilke esasen tüketimi yeni bir sosyalleşme biçimine dönüştürme görevindedir (Bayramoğlu, 2015:160). Bu düzenlemeyi yaparken iki aracı kullanmışlardır; denetim işleri yapmak, tanzim ve satış mağazaları kurmak. Fakat belediyelerin denetim görevini yapmasını esnafların baskısı ve yasalardan kaynaklanan sorunlar engellemiştir. Küçük ve orta büyüklükte ki belediyelerde denetim biçimsel olarak bile yapılamamıştır (Güler, 2013:149).

Toplumcu belediyeçilik tüketimin düzenlenmesi çerçevesinde, denetimden ziyade kent halkına ucuz ve kaliteli toplu tüketim mallarını sunma üzerinde durmuşlardır. Bu bağlamda büyük maketlerin aşırı kar güdüsü tespit edilmiş ve küçük esnafı zor durumda bırakmayacak bir şekilde birçok tanzim satış mağazaları kurulmuştur. Bu ilke çerçevesinde uygulamalara en iyi örnek Ali Dinçer başkanlığında kurulan Tanzim Satış Mağazalarıdır. Bu mağazalar halka %20 den - %40'a varan indirimlerle mal satmaya başlamışlardır. TANSA birlikleri Ankara 'da 200 kooperatife ve kendisinin kurduğu 25 satış mağazasına mal sağlamıştır. Bu birlikler kayda değer gelişmeler gösterse de esnaflar tarafından eleştirilmiş be belediye bakkalcılık yapıyor söylemleri nedeniyle istenilen sonuca ulaşamamıştır (Öztürk, 2012: 88).

Bu ilke çerçevesinde diğer bir örnek ise Erol Köse başkanlığındaki İzmit Belediyesinde' den verilmektedir. Burada tüketimin düzenlenmesi amacıyla “halk pazarları” uygulaması çözüm olarak uygulanmış Marmara ve Boğazlar Birliği tarafından “ Birlik tüketimi düzenleme merkezi kurulmuştur. TÜDEM tüketim mallarının kent halkına ucuz sağlıklı ve belli bir süreklilik içinde sunulmasını görev bilmiştir (Güler, 2013: 151).

2.3.4. Birlikçi Bütünleyici Belediye

Bu ilke toplumcu belediyeçiliğin gelişmesi bakımından belediyeler arasındaki yardımlaşma ve dayanışmayı öngörmektedir. 1970'li yıllarda siyasi ayrım gözetmeyip güçsüz durumda olan ve hizmetlerini yerine getiremeyen belediyeleri korumak ve

işbirliği ve dayanışmayı arttırmak amacıyla belediye birlikleri kurulmuştur. Bu birliğin kurulmasında Ecevit Hükümeti tarafından 1978 yılında faaliyete geçen Yerel Yönetimler Bakanlığı etkili olmuştur. Bakanlık birliklerini üretici olma çabalarını; ekmek, arsa ve konut üretimi gibi çeşitli alanlarda desteklemiştir. Bakanlıkça hazırlanan belediyeler birliği norm tüzüğüne göre belediyeler üretici olmalı ve kentsel alanları düzenleme görevini üstlenmelidir. Özerk belediyeciliği savunan ve ilk kez çevre, tüketici ve tüketici hakları gibi kavramları ortaya atan bu anlayış o günün şartlarında diğer belediyelerden farklı olarak değerlendirilmiş ve eleştirilere maruz kalmıştır (Bayramoğlu, 2015: 161).

Birlikçi ve bütünlükçü toplumcu belediye anlayışına göre bir belediye hizmet yaparken, tıkanıp noktada diğer belediyelerden araç, gereç yardım desteği alabilmekteydi. Yani bir belediyenin inşaat sektörü hava şartları nedeniyle durduğu zaman diğer belediyelerin hava şartları müsait ise ilk belediye de bulunun araç gereçler inşaatı devam eden belediye tarafından kullanılmaktaydı. Birlikçi ve bütünlükçü anlayışı benimseyen bu belediyelerle; demokratik örgütler, sivil toplum kuruluşları, sendikalarla iş birliği yapmaktadır (Ankara Belediyesi Başkanlık Uzmanları, 1977: 262).

1978 yılından itibaren kullanılmaya başlanan yerel yönetim birlikleri, 1979 yılında merkezi iktidar değişikliği ile önemini kaybetmiş, 12 Eylül 1980'den sonra da kapanmaya başlamıştır. Bu modele Türkiye'de Marmara ve Boğazları Belediyeler birliği örnek olarak verilebilir (Güler, 2013: 139).

2.4. TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİyecİLİK UYGULAMALARI

Türkiye'de belediyeler, kendi sınırları içerisinde yaşayan birey, aile ve toplulukların üç ayrı kaynaktan gelen sorunları ile yakından ilgilenmek durumundadır. Temelde toplumsal sistemin işleyişinden ve yapısından kaynaklanan ve özellikle büyük şehirlerde acil müdahaleyi gerektirecek boyutlara ulaşan yoksulluk, işsizlik, dilencilik, suçluluk ve benzeri sorunlar; belediyelerin kendi hizmet alanları içinde meydana gelen afetlerden dolayı zarar gören birey ve ailelerin karşılaştıkları sorunlar; ve insanın doğasından gelen ve çevresel koşulların da etkisiyle somutlaşan çocuk, yaşlı ve engellilerin karşılaştıkları sorunlardır. Günümüzde belediyelerin sosyal belediyecilik

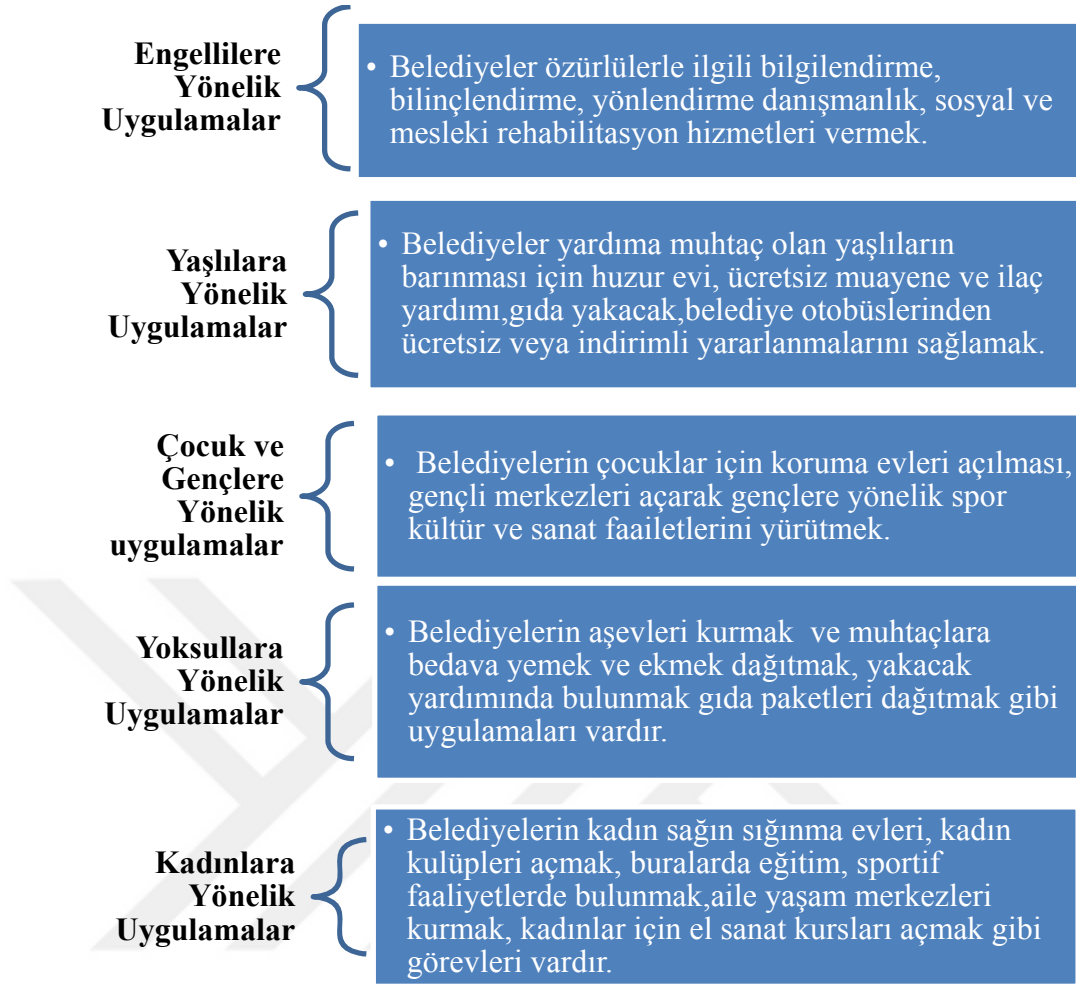
olarak adlandırdıkları uygulamalar, bu üç kaynaktan gelen sorunların çözümüne ilişkin çabaları kapsamaktadır (Ateş, 2009: 92).

Belediyeler daha iyi hizmet verebilmek o yörede yaşayan insanların envanterini çıkarmalı ve bir sosyal doku haritası hazırlamalıdır. Fiziki ve sosyal yatırımların yapılmasında yol gösterici olacak bu çalışmalar sonucunda şehirdeki nüfusun gelir, yani, sağlık ve kültür bilgileri toplanmış olacaktır. Kamuoyu araştırmaları, anketler, sayımlar, diğer istatistiki yöntemler sayesinde kent insanının eğilimlerini belirlemek mümkün olacaktır. Kültürel, sosyal ve ekonomik hizmetlerin sunumunda bu veriler kullanılacak ve gerçek ihtiyaç sahiplerinin de tespiti kolaylaşacaktır. Belediye hizmetlerinin ölçülmesi de u çalışmalarla mümkün olacaktır. Çocuklar, gençler, kadınlar, yaşlılar, engelliler, risk grupları belediyenin sosyal hizmet alanlarını oluşturmaktadır (Özden, 2013: 97).

Modern gelişmelere bağlı olarak belediyelere yüklenen görevler de farklılık göstermiştir. Bernstein'e göre belediyeçilik sosyalizmde belediyeler; yerel sağlık sigortasının kurulması ve denetlenmesi, sakatlık sigortasının kurulması, iş bulma kurumları ve iş mahkemelerinin kurulmasında aktif rol almalıdır ve işçilerinin haklarının korunması sosyal demokrasinin sağlanması için yerele önemli görevler düştüğünü savunmuştur (Bernstein, 2011: 204)

Belediyeler bölgeler arası farklılıklarla birlikte birçok hedef ve kitleye yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinde bulunmakta; bu faaliyetler de genel olarak öne çıkan hedef kitleler şu başlıklar altında sınıflandırılır (Çicek, 2012:104).

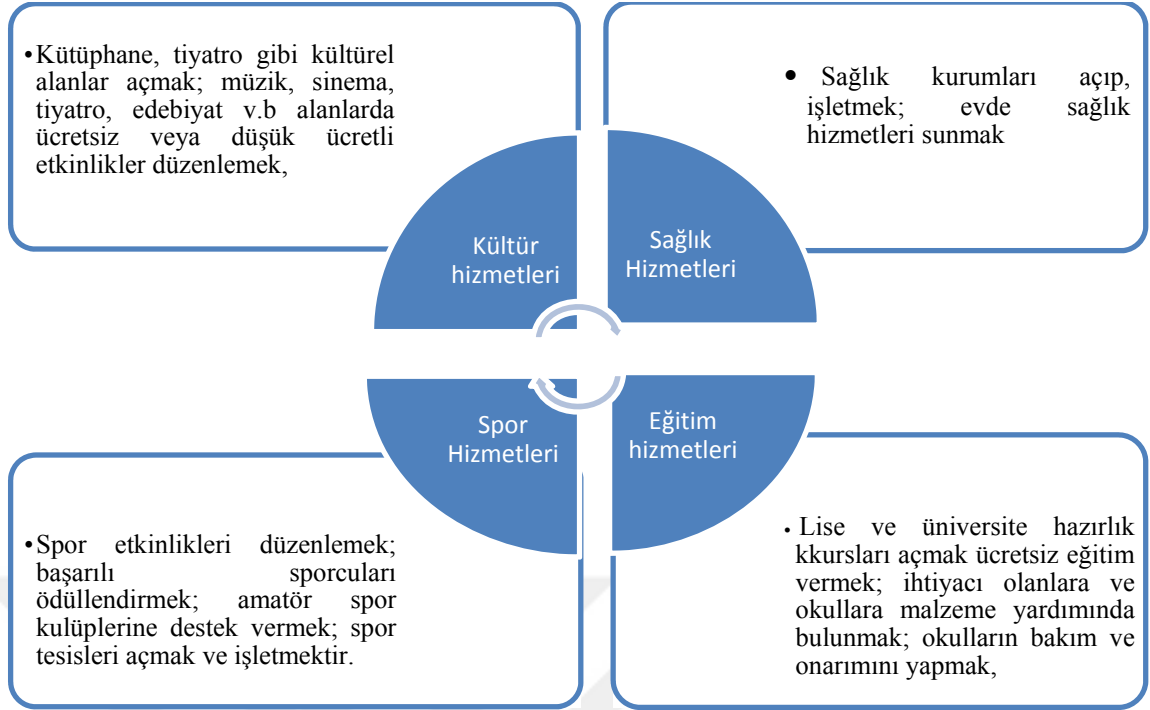
Şekil 3. Türkiye’de Sosyal Hizmet Faaliyetlerinde Öne Çıkan Hedef Kitle

Kaynak: Şahinoğlu, 2014, Yıldırım, 2007'den esinlenerek tarafımızdan hazırlanmıştır.

Bu yardım hizmetlerin yanı sıra belediyeler günümüzde geniş anlamda sosyal belediyecilik olarak adlandırdığımız şekilde kültür, sağlık, eğitim, spor gibi birçok alanda kentsel gelişime yönelik hizmet sunumunda bulunmaktadır.

Şekil 4. Türkiye’de Belediyelerin diğer Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri

Kaynak: Çicek, 2012, Akdoğan 2011, Keleş 2008'den esinlenerek hazırlanmıştır.

Görüldüğü üzere belediyeler birçok alanda hizmet sunmakta ve bu yolla kentlerin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Sosyal belediyecilik alanında belediyeler bütçelerinin büyüklüğüne göre sosyal yardım verme imkânlarına sahiptirler. Belediyelerin bu hizmetleri yerine getirmelerinde herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konuda belediyeler geniş yetki ile donatılmışlardır.

5393 sayılı Kanun'da yer alan "hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir" hükmünü göz önünde bulundurmak gerekir. Belediyeler sosyal belediyecilik faaliyetlerini mevzuat çerçevesinde ancak mali imkânların uygunluğu ve belediyenin yürütmekle mükellef olduğu hizmetlerin önem sırası dikkate alınarak yürütülür (Çicek, 2012: 102-103).

Bazı belediyeler geniş kapsamlı sosyal yardım faaliyetlerini yürütürken, bazıları ise daha sınırlı düzeyde gerçekleştirmektedirler. Bir kısmı huzurevi, aşevi, gençlik merkezi, çocuk yuvaları, yaşlı ve özürllüler için yardımlarda bulunurken bazıları ise sadece kanunda belirtilen hizmetleri yerine getirmektedirler. Bu bağlamda belediyeler büyüklüğüne göre farklı tutarlarda sosyal yardım yapmaktadırlar.

2.4.1. Yaşlılara Yönelik Uygulamalar

Ülkemizde yaşlı nüfusu diğer yaş gruplarında ki nüfuslara göre daha yüksek bir hız ile artış göstermektedir. Küresel yaşlanma süreci olarak adlandırılan “demografik dönüşüm” sürecinde olan Türkiye oransal olarak genç bir nüfus sayısına sahip görünse de mutlak yaşlı sayısı oldukça fazladır. Yaşlı (65 ve daha yukarı yaş) nüfus oranı 2014 yılında %8 iken Nüfus projeksiyonlarına göre 2023 yılında % 10.2, 2050 yılına %20.8, 20175 yılında %27.7’ ye yükseleceği tahmin edilmektedir. 2012 yılında UNECE ülkeleri arasında en yüksek yaşlı nüfus oranına sahip ilk üç ülke sırasıyla %21 İtalya, %20.7 ile Almanya, %19.9 ile Yunanistan’dır. Türkiye bu sıralama da 29. Sırada yer almaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu, 2014: 1).

Nüfusta gerçekleşen ve daha da artacağı beklenen yaşlı nüfus artışı nedeniyle yaşlıların refahının devamını sağlamaya yönelik uygulamalar ön plana çıkmaktadır. Bu durum ekonomik olarak bağımlılık oranının da artışıyla yaşlılara yapılan harcamaların artışını da beraberinde getirmektedir (Taşçı, 2010:181). Aile yapısının çekirdek aile yönünde değişime uğraması, hayat tarzında ki farklılaşma, insanların değişen ilgi ve beklentileri gibi sebeplerle yaşlı kesime görülecek hizmetlerin önemi de artmaktadır. Yaşlı nüfus sağlık harcamalarının genç nüfusa oranla 6 kat olduğu gerçeği göz önüne alınırsa bu alanda çeşitli önlemlerin alınması zorunluluk haline gelmiştir (Yıldırım , 2007: 95).

Belediyelerin görevlerini düzenleyen 5393 sayılı kanunun **14. Maddesinde** hizmetlerin yerine getirilmesinde gözetilecek kesimlerde yaşlıların da bulunduğu belirtilmiştir. Türkiye’de, yaşlılık alanında ki hizmetlere genelde kurum bakımına ağırlık verilmiştir. Başta Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olmak üzere, belediyeler, özel huzur evleri, dernek ve vakıflara ait huzurevleri ile 2014 verilerine göre kapasitesi artmıştır.

Tablo 6.TR Huzurevlerinin Sayısı, Kapasiteleri ve Bakılan Yaşlı Sayısı 2015

Yatılı Bakım Huzurevleri	Huzurevi Sayısı	Kapasite	Bakılan Yaşlı Sayısı
Aile ve Sosyal politikalar bakanlığına Bağlı Huzurevleri	124	12.647	11.688
Belediyelere Ait Huzurevleri	21	2.055	1.439
Yaşlı Yaşam evi	28	114	100
Özel Huzurevi	151	7.612	5.328
Dernek ve Vakıflara Ait Huzurevleri	27	2.308	1.616
Azınlıklara Ait Huzurevleri	7	920	644
Diğer Bakanlıklara bağlı Huzurevleri	2	566	566

Kaynak: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü <http://eyh.aile.gov.tr/> E:T. 06.08.2015

2.4.2. Engellilere Yönelik Uygulamalar

Belediyelere genel olarak, engellilere yönelik her türlü yardım ve hizmet sunma yetkisi ve görevi verilmiştir. Engelliler sosyal ve ekonomik yaşama katılmada büyük sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle bu bireylere yönelik uygulamalar, bu sorunları ortadan kaldırmayı amaçlamalıdır. Türkiye’ de özürllülere yönelik ilk kapsamlı araştırma TÜİK tarafından 2002 yılında yapılmıştır. Bu araştırmaya göre ülkemizde değişik özür gruplarında olmak üzere toplam özürlü insan oranı %12.29’dur. Dünya ölçeğine göre dünyadaki nüfusun %14’ü çeşitli özür gruplarına mahsustur(Yıldırım , 2007: 96).

5393 sayılı Kanun hizmet sunumunda engellilerin de dikkate alınması gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Çiçek, büyükşehir belediyeleri içinse 5216 sayılı Kanun’a 01.07.2005’te 5378 sayılı Kanun’la eklenen “ek madde 1” ile özürlü hizmet birimleri oluşturulması ve bu hizmetlerin engellilere hizmet için kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde sürdürülmesinin öngörüldüğünü

belirtmektedir. Ayrıca bu hizmetlere yönelik olarak “Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği” çıkarılmıştır. Belediyeler şehir içinde kendilerine sunulan ya denetimlerinde olan toplu taşıma hizmetlerinin özürlülerin erişilebilirliğine uygun olması için görevlendirilmişlerdir (Çicek, 2012: 106).

Türkiye’de belediyelerin engellilere yönelik sosyal hizmet ve yardımları ise şöyle sıralanmaktadır: hizmet ve rehabilitasyon merkezleri kurmak ,evde bakım hizmetleri sunmak, ayni ve nakdi yardımlar yapmak, belediye otobüslerinde ücretsiz ya da indirimli binmelerini sağlamak, fiziki düzenlemeleri yapmak, engelli derneklerine destek vermek, eğitimler ve sosyal etkinlikler düzenlemek, danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunmak, istihdam imkanlarını artırmaktır (Şahinoğlu, 2014:81).

2.4.3. Çocuk ve Gençlere Yönelik Uygulamalar

Türkiye genç nüfusuyla öne çıkan bir ülke olarak görülmektedir. 2014 verilerine göre nüfusun %24.3’ü 0-14, %67.8’i ise 15-64 yaş aralığında bulunmaktadır (TÜİK, 2014 <http://www.tuik.gov.tr/> E.T. 02.03.2016).

Çocuk ve gençlere yönelik olarak 5393 sayılı Kanun’da büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyelerin çocuklar için koruma evleri açması zorunluluğu getirilmiş, 6360 sayılı Kanun ile nüfus kriteri 100.000’ e çıkarılmıştır. Gençlere yönelik diğer faaliyetler ise il genel meclisi ve belediye başkanının inisiyatifine bırakılmıştır. Bu nedenle çocuk ve gençlere yönelik hizmetlerde bir standart belirlenememiştir (Çicek, 2012: 105).

Belediyelerin bu konuda ki faaliyetlerin de eğitim hizmetleri büyük önem taşımaktadır. Belediyeler öğrencilere yönelik olarak etüt merkezleri açmakta, burs ve krediler sağlamakta, ayrıca çocuk ve gençlere yönelik kültür-sanat, spor ve sosyal etkinlikleriyle eğitim sürecini desteklemektedirler. Çocuk meclisleri oluşturmak, çocuk kulüpleri kurmak, risk altında bulunan çocukların iyileştirilmesi ve topluma kazandırmak için merkezler açmak belediyelerin ayrıca edindiği sosyal görevlerdir. Belediyelerin eğitim faaliyetleri içerisinde mesleki eğitim de önemli yer tutmaktadır. Bu eğitim gençlerin istihdam edilebilirliğini artırarak refah gelişimini sağlamayı amaçlamaktadır (Şahinoğlu, 2014:82).

2.4.4. Yoksullara Yönelik Uygulamalar

İşsizlik oranının yüksek olduğu ve işsizlik sigortasının daha yeni gündeme geldiği bunun yanı sıra çalışan nüfusun önemli bir kesimi için düşük seviyede seyrettiği ülkelerde, yoksulluk önemli bir sorundur.

Politikanın konusu çoğu zaman insan ve insan ihtiyaçlarıdır. İdareler de eski zamanlardan günümüze yönettikleri toplumların sorunlarına karşı duyarlı olmak zorunda kalmışlardır. İngiltere örneğinde de yerel yönetimlerin sosyal politika ilk olarak yoksullara yönelik uygulamalar şeklinde olmuştur. Bundan dolayı yoksulluk sorunu yerel yönetimlerin son dönemlerde daha yoğun olarak yoksulluk politikalarıyla yer almaya başlaması sosyal belediyeçiliğin önemini artırmıştır (Kesgin, 2012:74).

Bu doğrultuda bu politikalar iş piyasalarını girişi kolaylaştırma ve eğitim yoluyla kişileri istihdam edilebilir bir hale getirecek şekilde geliştirme yoluyla toplumsal yaşamla ilişkilerini güçlendirmeye çalışmaktadır. Ayrıca Belediye Yasası yaşlılar gibi yoksulları da hizmet sunumunda dikkate alınması gerekli kesimler sayarak, bu kesimlerin ihtiyaçlarının belediyeler için önemini ortaya koymaktadır (Şahinoğlu, 2014: 83). Belediyelerin bu ihtiyaçlar doğrultusunda ileriye dönük çalışmalarında Sosyal belediyeçilik uygulamalarını sosyal yardımdan ayıran en önemli unsur ise; bireylere yardım faaliyetlerini istihdamla bağlantılı hale getirirken, uygulamalarıyla bireyleri yapabilir kılmalarıdır (Göksu, 2010:77).

Yoksul gruplar için en belirgin ölçüt “ekonomik bağımlılık” olmaktadır. Bu bağlamda çok çeşitli nedenlerden kaynaklanan yoksulluk sorunun giderilmesi tek başına belediyelerin karşılamayacağı ölçüde geniş kapsamlı ve çok boyutludur (Yıldırım. , 2007:85). Belediyeler merkezden para aktarımının yetersiz olduğu zamanlarda ise sosyal yardımlar için ayrılan paranın yetersiz olduğu durumlarda kendi imkanları ile de finanse edebilmektedir. Örnek belediye olarak Tunceli Ovacık belediyesi hazineye ait yaklaşık 650 dönüm araziye patates nohut ektirmekte olup bu arazilerde gönüllü işçiler çalıştırmaktadır. Bu ürünlerden elde edilen geliri ise yoksullara aktarmakta burslu öğrenci okutmaktadır (<http://www.hurriyet.com.tr/> E.T. 05.02.2016) .

Sosyal devlete kavramına uygun olarak sosyal belediyeçilik, belediyelerin de toplumsal talepleri karşılaması yönünde, sosyal dışlanmayı ve mahrumiyeti ortadan kaldırmak amacıyla, muhtaç kesimin insani ihtiyaçlarına yönelik olarak ihtiyaçlarını

kapsar. Sosyal belediyeçilik bu bağlamda ahevleri açılması ve evlere ücretsiz yemek servisi yapılması, ayni ve nakdi yardımlar, eğitim yardımları, sağlık yardımları, ücretsiz sağlık hizmetleri bu tür sosyal hizmet ve yardım çalışmaları yapmaktadır. Bu eğitim faaliyetleri yanı sıra belediyeler ayrıca düzenli olarak gerçekleştirdikleri kültürel etkinliklerle bireylerin sosyal ve kültürel gelişimine de katkıda bulunmaktadırlar. Ücretsiz veya düşük ücretler karşılığı gerçekleştirdikleri bu etkinliklerle, bu imkânlara erişimi olmayan vatandaşların kent yaşamına adaptasyonunu kolaylaştırmaktadırlar. Bu etkinlikler arasında ise ücretsiz spor etkinlikleri, kültür-sanat etkinlikleri ve ücretsiz veya düşük ücretli olarak düzenlenen geziler önemli yer tutmaktadır (Şahinoğlu, 2014: 83-84).

2.4.5. Kadınlara Yönelik Uygulamalar

Literatürde kadınlara yönelik sosyal yardım ve hizmetler, son yaşanan olaylar ile birlikte daha da önem kazanmıştır. Kadına yönelik olarak 5393 sayılı Kanun'da, büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i (6360 sayılı Kanun sonrası 100000) geçen belediyelerin kadınlar için koruma evleri açması zorunluluğu getirilmiştir. Diğer faaliyetler ise yine aynı şekilde belediye başkanı be meclisin inisiyatifine bırakılmıştır (5393 Sayılı Belediye Kanun).

Bu bağlamda birçok kadın sığınma evleri açılmıştır. 1991-2013 yılları arasında kadın konukevlerine başvurmuş kadınların sayısı 31.715, anneleriyle birlikte gelen çocukların sayısı ise 16.809'dur. Konukevlerinde kalmak durumunda olan çocukların sayısı dikkat çekmektedir. En son yayınlanan verilere göre ülkemizde toplam 3.248 kapasiteli olmak üzere, Bakanlık bünyesinde 90, yerel yönetimlerin bünyesinde 32, Sivil toplum Kuruluşu bünyesinde ise 3 kadın konukevi bulunmaktadır. Afyon, Rize, Niğde, Sinop, Muş ve Bitlis'te kadın konukevleri bulunmamaktadır. Bu illerde kadın konukevlerine uygun bir yerin bulunamaması büyük bir sorun teşkil etmektedir. İstanbul, Kadın konukevlerinin yoğunlukta olduğu şehirlerden biridir (Kadın Konukevleri Çalıştay, 2014.<http://kadem.org.tr/> E.T. 01.10.2015)

Bu bilgiler ışığında belediyelerce kadına yönelik olarak sağlıktan, eğitime birçok alanda hizmetler sunmaktadırlar. Bu hizmetlerse şöyle sıralanabilir; danışmanlık hizmetleri sunmak, kadın ve aile sağlığı merkezleri aracılığıyla sağlık hizmetleri sunmak, kadınlara yönelik meslek ve el sanatları kursları açmak, kültürel ve sportif etkinlikler

düzenlemek, ayni ve nakdi yardımlar yapmak ve düğün şölenleri düzenlemektir (Çicek, 2012:107).

Sonuç olarak sosyal bir belediyenin her şeyden önce yapması gereken ilk iş, en önemli görevi belediye sınırları içerisinde bir sosyal doku haritasının çıkartılmasıdır. Yani belediye, sınırları içerisinde yaşayan halkın gelir durumu, kültürel donanımı, eğitim durumu, yaşı, cinsiyeti gibi bilgileri, anket, istatistik, kamuoyu araştırmaları vb. bilgi toplama ve araştırma teknikleri ile temin etmelidir. Temin ettiği bilgiler sayesinde nerede, hangi kitlenin, neye, ne kadar ihtiyaç duyduğu konusunda ve hizmet sunumunda etkinlik, verimlilik, adalet gibi değerlerin ön plana çıkması sağlanabilecektir (Uçaktürk, Uçaktürk ve Özkan, 2009:3).Bu bağlamda sosyal belediyecilik; kentlerde zor koşullarda yaşamlarını sürdüren yoksulların veyahut dezavantajlı diye adlandırılan grupların temel ihtiyaçlarını karşılamasıyla uygulama alanı bulmuştur ve kurumsal düzlemde çok, fiili duruma geçmiştir.

2.4.6. Kültürel Faaliyetleri

Belediyeler, halkın fiziki ve maddi ihtiyaçlarını yani altyapı, imar, trafik, temizlik, sağlık, eğitim vb. ihtiyaçlarını karşılayarak sosyo-ekonomik gelişmeye katkıda bulunurlar. Ancak insanlar bu ihtiyaçlarının yanında duygularına hitap eden sanat, estetik, müzik ve edebiyat vb. kültürel-sanatsal faaliyetlerin içinde de olmak ister. İnsanların bu ihtiyaçlarına cevap verebilecek kültürel faaliyetleri belediyeler yaparken, hem sanata ve sanatçıya destek verirler (Akdoğan, 2011 <http://www.pendik.bel.tr> E.T.10.12.2016).

Kültürel hizmetler verilirken toplumun eğitim ve kültür anlayışları arasındaki farklılıklar dikkate alınarak, özellikle büyük kentlerin planlı yerlerinde yaşayan eğitilmiş kesimin yanında plansız yani gecekondulu vb. alanlarında yaşayan eğitimsiz kesimin eğitsel ve kültürel ihtiyaçlarının farklı olabileceği düşünülmelidir Bu bağlamda Kültür Politikası çok seslilik ve çoğulculuk üzerine oturmalıdır. Kültürde asıl olan tüm toplumsal kesimlerin varlık alanı bulabilmesidir (Yaşamış, 1996: 284).

2.4.7. Sağlık Hizmetleri

Belediyeler, genel halk sağığını korumak amacıyla hem önleyici hem koruyucu sağıık faaliyetleri yaparlar. Belediye kanunu belediyelere sağııkla ilgili her türlü tesisi açma ve işletme görevi vermiştir. Ayrıca belediyelere umumi hıfzıssııha kanunu ile de sosyal hizmet alanının önemli bir alanı olarak halk sağıığını koruyucu tedbirler alma yetkisi verilmiştir. Belediyeler; üniversite hastaneleri, devlet hastaneleri, araştırma hastaneleri ile işbirliğı içinde veya kendi imkanları ile ilköğretim ve lise çağındaki çocukları sağıık taramalarından geçirmektedirler. Bu kapsamda ağız ve diş sağıığı konusunda muayene ve bilinçlendirme, genel sağıık taraması, diş macunu ve fırçası dağıtımı yapılabilmektedir. Bu sağıık taramaları okul, huzurevi, çocuk yuvası gibi yerlerde olduğı gibi kentlerin dışında yaşayan ve ulaşım imkanı zor olanlar içinde gezici sağıık taraması şeklinde olabilmektedir (Keleş , 2008:61).

Belediyeler yine halk sağıığına yönelik olarak okullara ilk yardım ve ecza dolapları dağıtabilmektedirler. Bununla beraber halkın ulaşabileceğı yerlere önceden hazırlanan afişleri bilgilendirme amacıyla asarlar. Özellikle kentlerin mahrumiyet bölgelerine belediyelerin ana çocuk sağıığı seminerleri verdikleri görölmektedir. Belediyeler, kadın ve çocuklarla birlikte yaşlılar, gençler gibi toplumun birçok kesimini hastalık ve salgından koruma amacıyla kentlerde halk sağıığına yönelik faaliyetler göstermektedir (Varol, 2016 www.merih.net).

2.4.8. Spor Hizmetleri

Belediyelerin sosyal belediyecilik modeli ve yerel sosyal hizmetler kapsamında diğler görevlerinin yanında çocuk ve gençlerin toplumsallaştırılmasını sağıılayacak kültür, sanat ve spor merkezleri açmak, onlara meslek ve beceri edindirme kursları düzenlemek ve pisko-sosyal danışmanlık hizmetlerinde bulunmakla yörenin sosyalleşmesini sağıılamaktır (Es, 2007:30-31).

5393 sayılı kanunda belediyelerin yurtiçi veya yurtdışında ‘kardeş kent’ uygulamasına gidebileceğı belirtilmiştir. Böylelikle belediyeler, kardeş kentler edinerek karşılıklı kültürel, sosyal ve ekonomik ilişkilerini geliştirebilirler. Kanun, bu yetkiyi belediye meclisine vermiştir. Kanunun **18. maddesine** göre belediye meclisleri, ‘kardeş

kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye' karar verirler. Yurt dışı ilişkileri düzenleyen **74. maddede** ise içişleri Bakanlığından izin almak koşuluyla belediyeler yurtdışındaki yerel yönetimlerle kardeş kent olabilirler (5393 Sayılı Belediye Kanunu).

2.4.9. Eğitim Hizmetleri

Belediyelerin sosyal hizmet faaliyetleri arasında yaygın eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Eğitim, sadece belli bir yaş grubuna (çocuklar ve gençler gibi) yönelik bir hak değildir. Eğitimin toplumun her kesimini ömür boyu sürecek bir öğrenme sürecine sokması yaygın eğitimin amacıdır (Keleş , 2008: 60).

5393 sayılı Belediye Kanununun 14. Ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun **7. maddesinde** Büyükşehir ve diğer belediyelere 'meslek ve beceri kazandırma' hizmetlerini yapma veya yaptırma görev ve sorumluluğu verilmiştir. Bu kurslar, toplumun çalışmayan, çalışamayan veya çalışıp da bir meslek veya sanatı öğrenmek isteyen kesimlerine yöneliktir. Bu bağlamda ev hanımları, okumamış genç kızlar, işsiz gençler, engelliler vb. insanlar bu tür etkinliklere katılıp bir meslek veya beceri kazanabilmektedir. Bu kursların ekonomik sonucu şüphesiz bu kesimlerin gelir elde etmesiyle sosyal sonucu ise yeni bir sosyal çevreye katılıp sosyalleşmesidir (5393 Sayılı Belediye Kanunu).

Belediyelerin sosyal amaçlar taşıyan eğitim faaliyetleri içinde yabancı dil, bilgisayar, sağlık, müzik ve spor eğitimleri gibi hizmetleri de halka yönelik olarak verilmektedir. Ayrıca kırsal bölgelerdeki belediyeler, çiftçilik ve hayvancılık yapan halkı organik tarım, arıcılık vb. kurslarla daha etkin ve verimli hale getirmektedirler (Örenç, 2015: 15).

Belediyeler de eğitim hizmetlerinin en yaygını çocuk ve gençlerin okul dışı serbest zamanlarını iyi değerlendirebilmeleri için genelde belediyeler tarafından açılan bilgi evleridir. Bilgi evi, "ilköğretim ve lise çağındaki gençlere kütüphaneye gitme ve kitap okuma alışkanlığı kazandırmayı hedefleyen; geleneksel kütüphanecilik anlayışının dışında, bilgisayar, internet ve kitapların bir arada olduğu, okul derslerine ve SBS' ye

hazırlık kursları ile çocuklarımızın eğitimini destekleyen, farklı seminer ve yarışmaların düzenlendiği, teknoloji merkezlerdir” (<http://www.fatih.bel.tr/b> E.T.01.09.2015)

Bilgi evleri projesi şuan için bir çok belediye de uygulanmaya konulmuş ve özellikle dar gelirli kesimlerin eğitim hayatı ileri deki sosyal hayatı için bir ışık olmuştur. Bu bağlamda Denizli Büyükşehir Belediyesinin bünyesinde uygulamaya devam ettiği Bilgi evi kurs merkezleri de çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak onun yanı sıra dengeli beslenmelerini sağlamak, eğiti oyunlar oynatmak ve okuldan geldikleri zaman boş zamanlarını değerlendirebilecekleri bir yer olmuştur (Denizli Bilgi Evi Merkezleri, 2016. <http://bilgievleri.denizli.bel.tr> E.T. 10.12.2015/)

2.5. SOSYAL REFAH HARCAMALARI AÇISINDAN SOSYAL BELEDİYECİLİK

2.5.1. Sosyal Refah Harcamalar ve Kapsamı

Sosyal harcamalar bireyden toplumun çıkarlarını göz önünde bulundurarak, bireyden çok toplumsal faydayı savunan, hem dışsallığı olan hem de devletin üstlendiği sosyal devlet rolünün gereği olarak yapması gereken harcamalardır (Buğra ve Keyder, 2007: 18).

Hangi harcamaların “sosyal” kabul edileceği değişebilmektedir. Genelde o toplumda o konu ile ilgili bir sorun varsa, bu sorunu çözmek için yapılan harcamalar, sosyal harcama olarak değerlendirilmektedir. Toplumun gelişmesi için yapılan eğitim, sağlık gibi harcamalar da sosyal harcama olarak kabul edilebilir, toplumun dezavantajlı kesimlerine yapılan yardımlar da. Yapılan farklı hesaplamalarda farklı kriterlerin kullanıldığını görmek mümkündür. Örneğin altyapı sorunlarını tümüyle çözmüş ve ortaya çıkabilecek sorunlara kolay alternatif çözümler üretebilecek bir ülke açısından, temiz su gibi yaşamsal öneme sahip gereksinimler bile kolayca fiyatı oluşan bir meta olarak değerlendirilebilir. Böyle bir ülkede Sular İdaresi gibi bir kurumun faaliyetlerinin sosyal olarak değerlendirilmemesi sorun teşkil etmeyebilir Ancak halkının tamamının temiz suya ulaşamadığı ve bu nedenle ciddi sağlık sorunlarının yaşanabildiği bir ülkede, sağladığı hizmet karşılığında bir bedel alıyorsa bile böyle

bir kurumun vatandaşlarının temiz suya ulaşmasına olanak sağlaması, sosyal bir nitelik taşır. Aynı şekilde, ortalama olarak yüksek bir eğitim düzeyine ulaşmış bir ülkede özellikle yüksek öğretim için yapılan harcamaların sosyal harcama olarak görülmesi çok fazla sakınca taşımaz. Ancak Türkiye gibi hem nicel hem de nitel açıdan eğitim sorunu olan ülkelerde, eğitimi öncelikli bir sosyal harcama alanı olarak değerlendirmek bir gerekliliktir (Erdoğan, 2008:9).

Tablo 7. Sosyal Harcamalarının ILO, OECD, AB ve BM Tarafından Sınıflandırılması

SSI (Sosyal Koruma Harcamaları) (1) Tıbbi bakım (2) Hastalık ödeneği (3) Malüllük yardımı(tıbbi bakım ve gelir desteği) (4) Yaşlıların korunması(gelir desteği ve uzun dönemli bakım) (5) Geride kalanların korunması(gelir desteği) (6) Hamilelik yardımı(gelir desteği ve tıbbi bakım) (7) Çocuk ve aile yardımları (8) İşsizlik yardımları ve diğer emek piyasası programları (9) İşsizler için tıbbi bakım, rehabilitasyon ve hastalık ve sakatlık durumlarında gelir desteği (10) Fakirlik ve sosyal dışlanmaya karşı sosyal Yardımlar	ESSPROS (Avrupa Birleştirilmiş Sosyal Koruma İstatistikleri Sistemi): (1) Hastalık ve sağlık bakımı (2) Malüllük (3) Yaşlılık (4) Geride kalanlar (5) Aile/çocuk (6) İşsizlik (7) Ev yardımı (8) Sosyal dışlanma – diğer kategoriler dışındaki
SOCXS (OECD Sosyal Harcamalar Veri Tabanı) (1) Yaşlılık (2) Geride kalanlar (3) Malullükle ilgili (4) Sağlık (5) Aile (6) Aktif emek piyasası programları (7) İşsizlik (8) Ev yardımı (9) Diğer sosyal politika alanları	COFOG (Devlet fonksiyonlarının Birleşmiş Milletler Sınıflandırması) (1) Sağlık (2) Sosyal koruma (2.1) Hastalık ve malullük (2.2) Yaşlılık (2.3) Geride kalanlar (2.4) Aile ve çocuk (2.5) İşsizlik (2.6) Ev yardımı (2.7) Sosyal dışlanma – diğer kategoriler dışındaki (2.8) Araştırma ve geliştirme (2.9) Sosyal koruma – diğer kategoriler dışındaki

Kaynak: ILO, World Social Security Report 2010: Providing Coverage In Times Of Crisis And Beyond, Geneva: 2010: 15-18.

Tablo 7’de göre Uygulamalara bakıldığında hangi harcamaların sosyal harcama olarak kabul edildiğine dair farklar bulunmaktadır. Bu üç metodolojiden SOCX ve ESSPROS metodolojileri birtakım farklılıklara sahip olmalarına rağmen ILO’nun kullandığı yönteme göre benzerlikleri daha fazladır. Her iki metodoloji de, yaşıllık, sağlık, işsizlik, hastalık ve  z rl l k yardımları ile malullük yardımları, konut ve aile yardımları kategorilerinde veri derlemektedir. Ancak, bu kategoriler arasında içerik ve kapsam açısından bir takım farklar bulunmaktadır. İki metodoloji arasında  ne çıkan en önemli farklardan bir tanesi Aktif İş Gücü Piyasası Programları (AİPP) için yapılan harcamaların hesaplamalara dahil edilip edilmediği ile ilgilidir. SOCX, AİPP’yi başı başına bir kategori olarak değerlendirirken, bu tip programlar ESSPROS’ta yer almamaktadır. ILO tarafından kullanılan metodolojide diğer iki metodolojiden farklı olarak sosyal harcama kavramına farklı yaklaşılarak sosyal harcamaların kapsamı daha geniş tutulmuştur. Buna göre bu metodolojide, sosyal harcamaların özellikle refah rejimleri gelişmemiş ülkeler için eğitim harcamaları ve temel gıda maddelerine verilen sübvansiyonlar gibi kalemleri de kapsayacak biçimde genişletilmesi gerektiği varsayılmaktadır. Eğitim harcamalarının kamu sosyal harcamaları içine dahil edilip edilmemesi, özellikle gelişmiş refah devletleri ile refah rejimlerinin fazla gelişmemiş olduğu ülkeler arasındaki sosyal farklara ışık tutması açısından önemli bir tartişma olduğu düşünülmektedir. Gelişmiş sosyal refah sistemlerine sahip ülkeler için, ki bunlar çoğunlukla OECD ve AB  yesi ülkelerdir ve eğitimin hesaplara dahil edilmemesi meşru bir argüman olarak görülebilirken bu ülkelerde okul, bir eğitim kurumu olmanın ötesinde,  ocuk yoksulluğunun farklı tezahürlerinin teşhis edilmesine ve bunlarla mücadele edilmesine zemin oluşturabilecek bir “sosyal bir refah alanı” işlevi görebilmektedir. Bu yüzden Türkiye ve diğer gelişmekte olan ülkelerde ILO metoduna uygun olarak kamu eğitim harcamalarının kamu sosyal harcamaları içine dahil edilmesinin daha anlamlı olacaktır (Buğra & Adar, 2007: 12-17).

Modern refah devletlerinin kökenleri 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarına dayanmakla birlikte, refah devleti bugün tartişılan şeklini büyük  l de ilk kez II. Dünya tam anlamıyla gelişimi, II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan “Altın  ağ ”da (1945–1975 arası) yaşanması ile birlikte II. Dünya savaş ile başlayan dönemde hükümet harcamalarında gözle görülen artış, 1960’lı yılların ortasında ise çok keskin bir hal almıştır. Ve hükümet harcamalarındaki artış 1980’li yılların başına kadar düzenli olarak

artmıştır. 1982 yılından sonra ise hükümet harcamalarının milli gelir içindeki payı, bazı ülkelerdeki düşüşler hariç genel olarak bir hal almaya başlamıştır. Altın çağ sonrasının küreselleşen dünyasında her ne kadar devletler sosyal harcamaları bir yük olarak görmeye, harcamalarını kısmaya ve gelirlerini artırmaya odaklanmış olsalar da, refah devletlerinde sosyal harcamalar düzeyinin arzu edildiği kadar düşürülemediği görülmüştür. Azalma eğilimindeki genel kamu harcamaların aksine, sosyal harcamalar artışını sürdürmeye devam etmektedir. Neo liberal ilkelerin geçerli olduğu günümüzde bu ilkelere en fazla bağlı olan anglo sakson ülkelerde bile sosyal harcamaların hem milli gelir içindeki payı hem de kamu harcamaları içindeki payı azalmak yerine artış göstermektedir (Öztürk Ş. , 2011: 121).

Tabloda 8’de görüldüğü gibi eğitim, sağlık ve sosyal koruma harcamalarında da bir miktar artış yaşanmıştır. Eğitim harcamaları 2005 yılında 20.837 milyon TL iken 89.485, sağlık harcamaları 24.201 milyon TL iken 85.467 milyon TL olmuştur. En büyük artış sosyal koruma harcamalarında gözlenmektedir. 2005’te % 7,3 iken 2015 yılında % 9,9’a çıkmıştır. % 3,2 seviyesindeki eğitim harcamaları % 4,6’ya, sağlık harcamaları % 3,7’den % 4,9’a çıkmış ancak her iki hizmet alanı daha düşük bir artış göstermiştir.

Tablo 8. TR 2005-2015 Kamu Kesimi Sosyal Harcamaları (milyon TL) (%)

	2005 ¹³	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
(CARI FİYATLARLA, MİLYON TL)											
EĞİTİM	20.837	23.190	26.912	32.018	37.346	44.011	51.596	60.155	68.385	79.595	89.485
SAĞLIK¹⁴	24.201	30.319	34.864	41.066	47.954	50.616	56.492	61.667	69.544	77.681	85.467
SOSYAL KORUMA	47.457	56.266	62.847	69.297	79.580	93.074	110.248	127.461	146.451	164.624	190.853
Emekli Aylıkları ve Diğer Harcamalar	42.432	48.298	56.221	62.503	71.798	83.312	96.855	112.312	129.216	145.670	167.994
Sosyal Yardım ve Primsiz Ödemeler	2.632	5.242	4.008	4.810	6.699	7.758	11.388	12.948	15.036	16.549	20.288
Doğrudan Gelir Desteği Ödemeleri	2.393	2.725	2.618	1.984	1.083	2.004	2.005	2.201	2.199	2.406	2.571
TOPLAM	92.495	109.774	124.623	142.381	164.880	187.702	218.336	249.283	284.381	321.899	365.804
(GSYH'YA ORAN, YÜZDE)											
EĞİTİM	3,2	3,1	3,2	3,4	3,9	4,0	4,0	4,2	4,4	4,5	4,6
SAĞLIK	3,7	4,0	4,1	4,3	5,0	4,6	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4
SOSYAL KORUMA	7,3	7,4	7,5	7,3	8,4	8,5	8,5	9,0	9,4	9,4	9,9
Emekli Aylıkları ve Diğer Harcamalar	6,5	6,4	6,7	6,6	7,5	7,6	7,5	7,9	8,3	8,3	8,7
Sosyal Yardım ve Primsiz Ödemeler	0,4	0,7	0,5	0,5	0,7	0,7	0,9	0,9	1,0	0,9	1,1
Doğrudan Gelir Desteği Ödemeleri	0,4	0,4	0,3	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
TOPLAM	14,3	14,5	14,8	15,0	17,3	17,1	16,8	17,6	18,2	18,4	19,0

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Kamu Kesimi Sosyal Harcama İstatistikleri, <<http://www.kalkinma.gov.tr/> E.T: 10.03.2016

Tablo 8’de görülen sonuçları yorumladığımızda, En büyük artışın sosyal güvenlik harcamalarında olması Türkiye’deki sosyal koruma harcamalarının içinde, özellikle sosyal güvenlik kapsamında olan ya da sigortası olup işsiz kalmış olanlara yönelik harcamaların önemli bir yer tutmasıdır.. Özellikle 2014 yılından sonra, seçime katılan tüm siyasi partilerin yoksullukla mücadele konusunda gelir desteği, aile sigortası vb. politikaları gündeme getirmiş olmaları merkezi yönetim tarafından sosyal koruma

¹³ Devlet Mali İstatistikleri ve AB’de uygulanan ESA’95 (Avrupa Muhasebe Sistemi) kod yapısına uyumlu bir bütçe kod yapısı olan analitik bütçe sınıflandırması ilk defa 2004 yılında konsolide bütçe kapsamındaki idarelerin bütçelerinde uygulamaya konulmuştur. 2005 yılında Kamu Kesimi sosyal harcamaları konusunda net bilgiye ulaşılabilmektedir (<http://peb.bumko.gov.tr/> E.T.20.06.2016)

¹⁴ Merkezi yönetim kapsamındaki kuruluşların, döner sermayelerin, bütçe dışı fonların, sosyal güvenlik kuruluşlarının, mahalli idarelerin ve kamu iktisadi teşebbüslerinin sağlık harcamaları yer almaktadır. Merkezi yönetim bütçesi sağlık harcamalarında Sağlık Bakanlığı bütçesinin tamamı (yeşil kart harcamaları dâhil) dikkate alınmaktadır. Diğer merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kuruluşlar ve mahalli idarelerin sağlık harcamalarında sağlık fonksiyonunda yer alan tutarlar ile personelleri için kurumları tarafından yapılan sağlık giderleri esas alınmaktadır. Mahalli idarelerin sağlık harcamalarında mükerrerlik olmaması amacıyla Sağlık Bakanlığı tarafından aktarılan tutarlar kullanılarak il özel idareleri tarafından yapılan yatırımlar dikkate alınmamaktadır. Sağlık Bakanlığının yatırımlarına Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile TOKİ’ye aktarılan tutarlar dâhil edilmektedir. SGK sağlık harcamaları hesaplanırken, sağlık hizmeti sunucularına yapılan ödemeler ile sağlık hizmeti sunucularınca tahsil edilen katılım payları dikkate alınmaktadır <http://www.kalkinma.gov.tr/>, 2016).

harcamalarına ayrılan bütçeyi olumlu yönde etkilemiştir.2005 yılında 47.457 milyon TL iken 2015 yılında 146.45 milyon TL ile ciddi bir artış meydana gelmiştir.

Ancak artışlara rağmen AB ortalamasının % 29,5 olduğu göz önüne alındığında, ülkemizdeki sosyal harcamalar, diğer ülkelerle kıyaslandığında hala düşüktür(Yentürk, 2012: 41). Türkiye'nin % 14 (eğitim harcamalarıyla birlikte % 18) civarında olan oranını normal bir seviyeye çıkarabilmesi için neredeyse yapılan harcamalar kadar bir artış gerekmektedir. Harcamaların arttırılması, diğer eksikliklere yönelik önlemlerle birlikte uygulanmadığı takdirde ise yine yeterli olmayacaktır.

2.5.2. Sosyal Refah Devleti Harcamalarının Yerelleşmesi Sosyal Belediye Harcamaları

Sosyal harcamalardan yola çıkarak sosyal refah harcamaları Pampel ve Williamson' a göre; gelir ve kazanç kayıplarına karşı olarak minimum yaşam standartlarını korumak veya garanti etmek amacıyla tasarlanmış programlar için yapılan hükümet harcamaları olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlama askeri ve sivil çalışanlar için emekli aylıkları, hastalık/hamilelik, iş kazaları, işsizlik, aile yardımları, kamu yardımları, savaş mağdurları, kamu sağlığı ve özel sosyal sigorta programları için sosyal yardım harcamalarını (aynı ve nakdi) içermektedir (Pampel & Williamson, 1988: 1433).

Sosyal refah devletin yerelde uygulanması bakımından belediyelerin geçmişte önemli rolü olduğu bilinmektedir. İngiltere'de çıkarılan bir dizi Yoksulluk Yasası içinde 1601'de çıkarılan yasa ile yerel yönetimler, yoksullukla mücadelenin önemli bir aracı haline getirilmiştir. Yasaya göre belediyeler, yerel halktan alınacak bağış ve vergilerle sınırları içinde ikamet eden çalışamayacak durumdaki yoksullara yardımda bulunacak, bakıma ihtiyacı olan kimsesiz çocuklar ve yaşlılar için barınaklar inşa edecektir Sanayi devrimiyle birlikte devletin sosyal alandaki rolünün büyümesine paralel olarak kentlerdeki hızlı nüfus artışına bağlı ortaya çıkan çarpık kentleşme, kirlilik, suç oranlarının artması, yoksulluk gibi etkenler nedeniyle belediyelerin sosyal sorumlulukları genişlemiştir. Sadece kente göç edenler için değil, artan sınai ve ticari faaliyet için gereken altyapı ihtiyacı yol, elektrik, su gibi kamu hizmetlerinin artmasına neden olmuştur. Merkezi alanda planlanan sosyal politikaların yerel düzeyde uygulanmasını sağlayan temel birimler, yerel yönetimlerdir. Sosyal devletin bir uzantısı olarak

İskandinav yerel yönetimleri için refah belediyeleri, İngiltere’de yerel refah devleti kavramlarıyla nitelendirildiği görülmektedir (Başbakanlık Sosyal Yardım ve Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2010:40).

Belediyeler, devlet sektörünün bir parçası olmasına rağmen sosyal hizmetlerin bir kısmını, yerel düzeye devretme düşüncesinin ardında yatan en büyük sebeplerden biri sosyal hizmetlerin maliyetlerinin düşürülmesi vardır. Bir kamu harcaması olarak sosyal harcamalar temelde vergilerle finanse edilmektedir. Kamu harcamasını arttırmak mümkünken vergileri arttırmak aynı şekilde kabul görmemektedir. Devletler bu nedenle harcamaların maliyetlerini düşürmeye, mümkünse başka kesimlere bu hizmetleri devretmeye çalışmaktadır. Sosyal harcama ise, hane halklarına özellikle toplumun dezavantajlı kesimlerine yapılan ayni ya da nakdi yardımlar ile eğitim ve sağlık hizmetleri gibi toplumun bütününe ilgilendiren alanlarda yapılan hizmetler için katlanılan maliyetler olarak tanımlanabilir. Sosyal harcamalar, genelde sosyal koruma, eğitim ve sağlık hizmetleri için yapılan harcamalar toplamına göre belirlenmektedir (Koç, 2014: 44).

Tablo 9 belediyelerin sosyal harcamalarını kapsamaktadır. TÜİK, sosyal harcamaları, eğitim, sağlık ve sosyal koruma harcamalarının toplamına göre değerlendirdiğinden bu üç alandaki harcamalara tabloda yer verilmiştir.

Tablo 9. Belediyelerin Sosyal Harcamaları 2006-2015 (TL)

Yıllar/Hizmetler	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ¹⁵
Sağlık Hizmetleri	246.977	282.241	331.355	367.496	389.911	427.606	512.192	619.886	715.350	603.706
Eğitim Hizmetleri	74.751	97.504	116.461	129.243	103.825	163.212	160.413	188.418	210.488	188.465
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	307.131	376.096	468.307	477.412	478.871	555.411	715.143	922.567	1.083.200	865.611
Toplam	628.859	755.877	916.123	974.151	972.607	1,146.229	1,387.748	1,730.871	1,084,125	1,657.782
Genel Toplam	21.640.204	25.832.553	30.959.084	31.012.132	34.474.935	41.132.755	46.988.113	59.964.440	63.266.220	49.198.154

Kaynak : (Muhasebat Genel Müdürlüğü) <https://www.muhasibat.gov.tr/> E.T. 10.05.2016

2006 Analitik bütçe sınıflandırmasına geçilmesi ile birlikte belediyelerin tüm harcamaları ayrı kalemlerde belirtilerek gösterilmektedir. Tablo 9'a göre 2006-2015 yılları arasında ki eğitim, sosyal güvenlik ve sosyal yardım ve sağlık hizmetleri altında yer alan harcamaları topladığımızda gerçekleşen sosyal koruma harcamaları oldukça düşüktür. Örneğin, 2014 yılı için sosyal harcamalar 1.084 milyar TL olarak görülmektedir. Aynı yıl için belediyelerin toplam harcaması 63.266 milyar TL olarak görülmektedir. Bu doğrultuda belediyeler, harcamalarının sadece % 1,7 sini sosyal harcamalara ayırmaktadır. Eğitim ve sağlık hizmetlerini hariç tuttuğumuzda oran, 1,5'lara gerilemektedir.

¹⁵ 2015 verileri Ocak- Haziran ayını kapsamaktadır. Bu yüzden tablo yorumları 2014 rakamları dikkate alınarak yapılmıştır.

Tablo 10. Büyükşehir Belediyelerinin Sosyal Harcamaları

Yıllar/Hizmetler	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sağlık Hizmetleri	135.580	153.609	176.460	200.591	223.901	229.385	285.763	354.812	417.889	355.938
Eğitim Hizmetleri	60.928	77.015	92.212	101.530	76.046	102.356	117.585	136.822	157.987	134.811
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	254.853	328.723	387.239	388.492	359.810	407.218	481.542	580.693	746.788	562.095
Toplam	451.361	559.247	656.042	690.613	659.757	738.959	884.89	1,072.327	1,322.664	1,052.844
Genel Toplam	8.370.543	10.304.998	12.313.445	13.662.594	13.836.250	15.570.973	16.837.380	22.681.953	30.376.234	23.219.346

Kaynak : (Muhasebat Genel Müdürlüğü) <https://www.muhasibat.gov.tr/> E.T:02.01.2016

Tablo 10'a göre Büyükşehir belediyeleri tarafından yapılan sosyal harcamalar incelendiğinde 2006 yılında ki rakamların diğer yıllara nazaran oldukça düşük olması göze çarpmaktadır. Yıllar itibari ile rakamlar artan oranlı bir şekilde artmıştır. Sağlık hizmetleri 2006 yılında 135.580 milyar TL iken 2014 yılında 417.889 milyar TL, eğitim hizmetleri 60.928 milyar TL iken 2014 yılında 134.811, sosyal güvenlik harcamaları 254.853 milyar TL iken 2014 yılında 746.788 milyar TL oranında artış göstermiştir. 2014 yılında Büyükşehir belediye bütçesinde genel harcamalar 30.376.234 milyar TL iken sosyal harcamaların toplamı 1.322.66 milyar TL olarak görülmektedir. Bu bağlamda büyükşehir belediyeleri harcamalarının %4.3'nü sosyal harcamalara ayırmaktadır.

Tabloya göre 2014 yılında sosyal harcamaların 2013 yılında 1.072.324 iken 1.322.664 TL'yi bulması toplam harcamaların ise 30.376.234 TL olması, yeni kurulan büyükşehir belediyelerinin artması ve stratejik plan ve bütçelerinin bu doğrultuda hazırlanmış olmalarından kaynaklanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARIDENİZLİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

3.1. DENİZLİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Bu bölümde öncelikle Denizli’nin coğrafi konumu, tarihi, sosyo-kültürel yapısı, nüfus durumu ve ekonomik özellikleri hakkında kısa değerlendirmeler yapılacaktır.

3.1.1. Coğrafi Konum

Denizli, Anadolu Yarımadasının güneybatı, Ege Bölgesinin doğusunda yer almaktadır. Ege, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgeleri arasında bir geçit durumundadır. Denizli ilinin, her iki bölge üzerinde de toprakları vardır. Denizli ili 28° 30' – 29° 30' doğu meridyenleri ile 37° 12' – 38°12' kuzey paralelleri arasında yer alır. Doğudan Burdur, Afyon, batıdan Aydın, Manisa, kuzeyden Uşak, güneyden Muğla illeri ile komşudur. İlin yüzölçümü 11.868 km²'dir, il Türkiye'nin yaklaşık %1,5'ini ve Ege Bölgesinin %18,5'ini oluşturmaktadır. Merkezin denizden yüksekliği 354 metredir. Deniz yüzeyine en yakın yer 170 metre rakımla Sarayköy ilçesi, en uzak yer ise 1350 metre rakımla Çameli ilçesidir (<http://www.denizli.gov.tr/> E.T.03.02.2016).

3.1.2. Tarihsel Gelişimi

Denizli ilk belediye teşkilatı 1876'da kurulmuştur. Bu tarihlerde Denizli, mülki bölünmede Aydın Livası'na bağlı bir kaza merkezidir. 1883'te Sarayköy, Buldan ve Tavas İlçelerinin bağlanmasıyla 'Sancak' haline getirilen Denizli, 1884'te Çal 1888'de Acıpayam İlçelerinin katılımıyla Aydın'a bağlı mutasarrıflık, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla dahil olmuştur (<http://www.denizli.bel.tr/> E.T.03.03.2016)

Cumhuriyetten önce bir köy karakteri gösteren Denizli, dar sokakları, çamurlu ve ışıksız yolları, çoğu çıkmaz sokaklarda yer alan bahçeler arasındaki tek katlı evler ve ‘Kaleiçi’ civarındaki iş yerleri ile henüz gelişimini başlatamamış bir kentti. Zengin evleri ve konakları bile iki kattan fazla değildi. Nitekim 4 Şubat 1931’de Denizli’ye gelerek bugün Etnografya Müzesi olarak kullanılan binada bir gece kalan Atatürk, o günkü Denizli’yle ilgili olarak “Büyükçe bir köy” ifadesini kullanarak Denizli’nin mahrumiyetini vurgulamıştır. Şehirde belediye hizmetleri çok yetersizdi, yolun olmadığı yerde en iyi araç at ve eşekle bunların çektiği çardaklı araba ve faytonlardı. Bir mahrumiyet bölgesini andıran Denizli’nin atılım ve gelişim süreci ancak 1950’li yıllarda başlayabilmiştir. Yeni okulların açılmasıyla gelişen kültür hayatının yanında fabrikaların açılması ve duyulan işçi ihtiyacı ile il merkezi, özellikle 1950 yılından sonra hızlı bir tempo ile büyümeye başlamıştır. Bu hızlı gelişimin ortaya çıkardığı sorunlara karşı hazırlıksız olunması, hizmetlere ulaşabilmede güçlükler yaratmıştır. İmarlı gelişme, altyapı ve benzeri hizmetler bunların başında gelmektedir (Denizli Belediyesi 2014 Faaliyet Raporu :72/).

6 Aralık 2012 tarih ve 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile belediye büyükşehir belediyesine dönüşmüş ve belediyenin sınırı il mülki sınır olarak belirlenmiştir. 6360 sayılı Büyükşehir belediye kanunun 2. Maddesi 3 ve 4. Bendine göre Denizli Büyükşehir belediyeleri merkez iki ilçeye ayrılacaktır. Akköy¹⁶ Pamukkale belediyesi olarak değiştirilecek ve Merkezefendi belediyesi kurulacaktır. (6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2014).

Denizli Belediyesi, 6360 sayılı kanun uyarınca 30 Mart 2014 Yerel Yönetimler Seçimleri sonunda Büyükşehir olarak çalışmalarına başlamıştır.

3.1.3. Nüfus Durumu

1927’de yapılan ilk nüfus sayımına göre, il merkezinde 15.704 kişi sayılmıştır. Denizli 2015-2019 Stratejik Plan’ındaki verilere göre toplam Denizli il nüfusu, 950.557, İl ve ilçe merkez nüfusunun toplam nüfusa oranı % 70,6’dır. Nüfusun 670.812 kişisi il ve

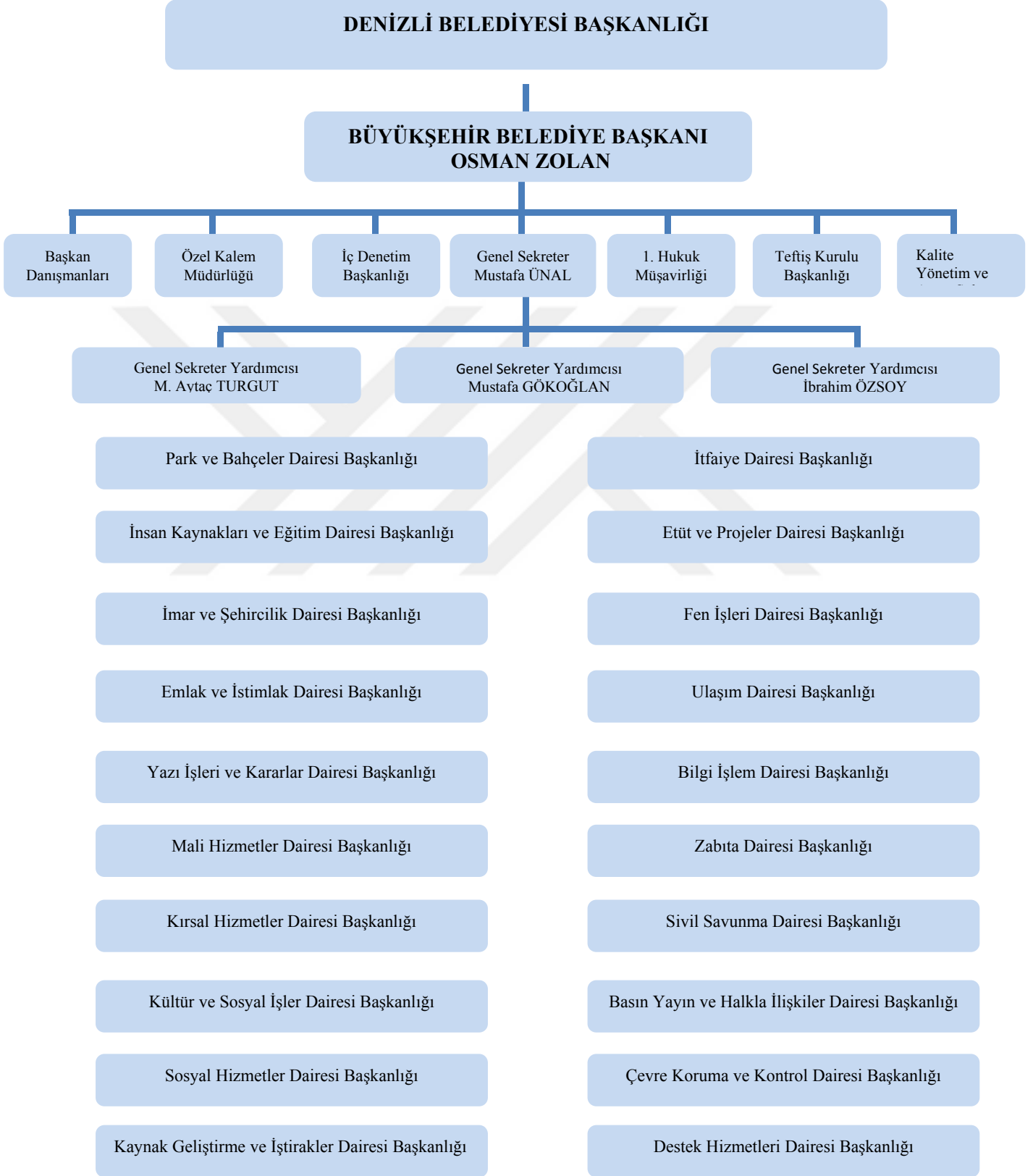
¹⁶ Denizli ilinde, ekli (4) sayılı listede belirtilen köyler ve belediyeler ile aynı listede yer alan Denizli Belediyesinin mahalleleri Akköy ilçesi sınırlarına dâhil edilerek Akköy Belediyesine katılmıştır. Akköy ilçesinin merkezi aynı listede belirtilen Denizli Belediyesinin mahalleleri olarak, ilçenin ismi ise Pamukkale olarak değiştirilmiştir.

ilçe merkezlerinde yaşarken, 279.745 kişisi belde ve köylerde yaşamaktadır. İl merkezi nüfusu 525.497'dir

3.2. DENİZLİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİ

Denizli Belediyesi hizmetlerini halka aktarmak amacıyla yerel yönetim faaliyetleri kapsamında sosyal belediyecilik uygulamaları gerçekleştirmektedir. Tez konumuz gereği, sosyal belediyecilik faaliyetlerini yürüten birimlerin çalışmalarını belirlemek ve bu çalışmaların analizini yapmak amacıyla müdürlükler alt başlıklar halinde, ayrıntılı olarak incelenecektir.

3.2.1. Denizli Büyükşehir Belediyesi Organizasyon Şeması

3.2.2. Denizli Büyükşehir Belediyesi Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerini Yürüten Birimler

3.2.2.1. Etüt ve Proje Daire Başkanlığı

Belediye adına Proje işlerini yürütmek ve koordine etmekle görevli olan birimin dolaylı yoldan sosyal belediyecilik alanında ki görevleri şunlardır:

- ✓ Proje yarışmaları düzenlemek, diğer daire başkanlıkları tarafından düzenlenecek yarışmalara destek vermek,
- ✓ Belediyenin diğer daire başkanlıkları tarafından yine stratejik plana göre öncelikli olarak gerçekleştirilmesi öngörülen projelerini hazırlamak veya hazırlatmak,
- ✓ Daire başkanlığı kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetlerin uygulama adımlarını belirlemek ve fizibilitelerinin gerçekleştirilmesini sağlamak ve projeleştirmek,
- ✓ Oluşturulan projelerin ilgili mevzuata göre, yasal ve mali yönden yapılabilirliğini denetlemek, yasal sürecini başlatmak ve takip edilmesini sağlamaktır
- ✓ Hazırlanan projeleri ilgili birim ya da daire başkanlığına uygulanması için teslim etmek, ihtiyaç olduğu takdirde uygulama aşamasında teknik destek vermek. (<http://www.denizli.bel.tr/>, E.T.2016)

Tablo 11. Denizli Belediyesi'nin Ulusal ve Uluslararası Kurumlarla İşbirlikleri Çerçevesindeki Sosyal Nitelikli Projeleri 2015

Proje adı	Proje Hedefi
-----------	--------------

Denizli'nin bölgesel ve uluslararası rekabet gücünü artırmaya yönelik destek programlarının geliştirilmesi ve uygulanması	Kırsal ve tarımsal eğitim, proje ve destek programlarını geliştirmek ve uygulamak
Bilgi Evleri ve Kurs Merkezleri Faaliyetler	Fatih, Karaman, Esentepe, Yenişehir, Sevindik, Aktepe, Anafartalar, Gökpınar, Atalar ve Kayıhan mahallesinde bulunan bilgi evi ve kurs merkezlerinde öğrencilere hizmetinin yanı sıra öğle yemeği hizmeti vermek
Eğitime Destek Projesi	Öğrencilerin başarı seviyesini artırmak için dev bir destek daha veriyor. Denizli Büyükşehir Belediyesi, 8. ve 12. sınıfta eğitim gören öğrencilerin gireceği TEOG, YGS ve LYS deneme sınavlarının maliyetini karşılayacak.
Sevgi eli	Sevgiyi; sevgiye, ilgiye ihtiyacı olan insanlara ulaştırabilmek
Kadınlara Mikro Kredi¹⁷	Programı doğrultusunda dezavantajlı grupların ekonomik açıdan gelişmelerine katkıda bulunmak amacıyla iş kurmak isteyen 200 kadına 200 Bin TL destek
Eğitim İçin El Ele	Dershaneye gitme imkanı olmayan lise son sınıf ve mezun 180 öğrenciye gönüllü öğretmenlerimiz tarafından üniversiteye hazırlık kursları verilmiştir. Bu kapsamda 25 öğrenci üniversiteye yerleşmiştir.
Ailemi Seviyorum ¹⁸	Bilinçli anneler sağlıklı nesiller yetiştirmek için hamilelik okulu ile hizmet vermektedir.

Kaynak: <http://www.denizli.bel.tr/> E.T: 10.02.2016

Tablo 11'e göre Denizli Belediyesinin, diğer kurumlarla işbirliği içinde yürüttüğü faaliyetlerden sosyal nitelikli olanlar. İncelenmiştir. Projelerin yoksullukla mücadele araçlarından biri olan kayıtlı istihdamla, gençler ve çocuklara yönelik sportif

¹⁷ Denizli Büyükşehir Belediyesi tarafından 2013 yılında hizmet vermeye başlayan Denizli Büyükşehir Belediyesi Mikrokredi Ofisi, 2015 yılında da dar gelirli kadınların yanında olmaya devam etti. Kendi işinin patronu olmak, ev ekonomisine katkı sağlamak ve istihdam yaratmak isteyen kadınlara olan desteğini her geçen yıl artırarak sürdüren Denizli Büyükşehir Belediyesi Mikrokredi Ofisi, bu kapsamda geçen yıl 800 kadına işletmesi için sermaye sağladı. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) ile yapılan işbirliği ile birlikte dar gelirli kadınlara mikrokredi desteğini sürdüren Denizli Büyükşehir Belediyesi Mikrokredi Ofisi, 2015 yılında 800 kadına toplamda 1.607.000 lira kredi dağıtımında bulundu. <<http://www.denizli.bel.tr/>> E.T.15.02.2016

¹⁸ 2016 yılını Nisan ayında başlanmış ve şuan 2.dönem kursunu vermektedir.

ve eğitimsel aktivitelerle, engellilere yönelik ulaşım ve kadınlara ve engellilere yönelik mesleki eğitim ve atölyelerle ilgili olduğu görülmektedir. Sosyal hizmetlere kısıtlı bütçe ayırabilen belediyelerin özellikle uluslararası sosyal içerme projelerine daha çok dâhil olmaları, dezavantajlı kesimlere daha çok hizmet götürebilmelerini sağlayacaktır.

3.2.2.2. Kültür Turizm ve Tanıtım Daire Başkanlığı

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, 32 elemanla belediye sınırları içerisinde (gerektiğinde dışında) ilmi, tarihi, kültürel, eğitici ve sanata yönelik, iç ve dış turizm ile ilgili her türlü kültürel etkinliklerde bulunmak üzere kurulmuştur.

Tablo 12. Denizli Belediyesi İnsan Kaynakları Sayısı ve Personel Yapısı, 2014

Kültür Turizm ve Tanıtım Daire Başkanlığı	Belediye Toplam	Nüfus
32	696	525.497

Kaynak: 2014 Denizli Belediyesi Faaliyet Raporu E.T. 10.03.2016

Belediyenin tüm hizmetleri açısından yaklaşık 500 kişiye 1 belediye personeli hizmet ederken, sosyal hizmetler açısından yaklaşık 15.000 kişiye 1 belediye personelinin düştüğü görülmektedir.

Kültürel faaliyetler, sportif faaliyetler, sosyal yardım, yayın, sosyal faaliyetler ve eğitim faaliyetlerinden sorumlu bir müdürlük olarak aşağıda belirtilen görevleri yerine getirmektedir:

- ✓ Belediye sınırları içerisinde bulunan öğrencilere eğitim desteği vermek,
- ✓ Bilgi evleri idaresi ile ilgili tüm çalışmaları yapmak.
- ✓ Belediye tarafından gerçekleştirilen sergi, konser, dinleti vb. tüm kültürel faaliyetler ile yerel, ulusal ve uluslararası kültürel festivallerin organizasyonunu yapmak veya yaptırmak
- ✓ Stratejik planla belirlenen kent ve kurum kültürünün oluşturulmasını ve buna ilişkin faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilmesini sağlamak,
- ✓ Belediye bünyesinde yürütülecek tiyatro faaliyetlerini ve eğitimlerini yapmak veya yaptırmak,
- ✓ Vatandaşların kendilerini geliştirmesi ve zamanlarını değerlendirmesi için kütüphane ve müze açmaktır.(<http://www.denizli.bel.tr/> E.T. 12.03.2016)

5393 sayılı Kanunun 76. Maddesi çerçevesinde kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması , sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. “Belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.” şeklinde 76. maddede belirtilen kent konseyinin oluşturulması ve sekreteryası ile görevlidir (Beki, 2008:70-71). Bu bağlamda Denizli Belediyesi kent konseyleri 8 tane çalışma komisyonlarından oluşmaktadır ve bu komisyon aylık olarak toplanmaktadır. Her komisyon kendi alanında şehir ile ilgili sorunları ele almaktadır . Ayrıca Kent Konseyi bünyesinde alt meclisler olarak Gençlik, Kadın, Çocuk, Engelli ve Bağımsız Şairler Meclisi olmak üzere 5 meclisin oluşumu ve sekreteryasında bu müdürlük ile gerçekleştirilmektedir (Denizli Belediyesi 2014 Faaliyet Raporu: 111)

Tablo 13. Denizli Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Faaliyetleri ve Öngörülen Maliyetler

Kültür Turizm ve Tanıtım Daire Başkanlığı	12,231,668.6000
---	-----------------

Dezavantajlı grupları desteklemek ve toplumsal yaşamla bütünleşmelerini sağlamak - Emekli ve yaşlı vatandaşlarımız için hobi ve sosyal tesis merkezi	268.600,00
Kültürel zenginliğin ve değerlerin korunması geliştirilmesi ve tanıtılmasını sağlamak -Kent arşivinin geliştirilmesi	315.000,00
Denizli halkının katılımına yönelik kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetleri düzenlemek ve desteklemek -Kent merkezi ve ilçelerdeki ulusal ve uluslararası festivallerin düzenlenmesi veya desteklenmesi -Gençlerimize yönelik ücretsiz kültür sanat kursları -İl merkezi ve ilçelerde Bilgi Evi ve Kurs Merkezleri faaliyetlerinin yürütülmesi Önemli gün ve gecelerde etkinlikler düzenlenmesi -Denizli'nin yöresel müziklerinden oluşan albüm yapılması, -Denizlili sanatçıları ve onların eserlerini tanıtan kitaplar hazırlanması Sempozyum, seminer ve gösteri gibi etkinliklerin artırılarak sürdürülmesi Konservatuvar çalışmalarının sürdürülmesi -Tiyatro eğitimi ve gösteri faaliyetlerinin sürdürülmesi	11.160.400,00
Denizli'nin kalkınma önceliklerini ve sorunlarını dikkate alan katılımcı çalışmaları desteklemek -Kent Konseyi çalışmalarının yürütülmesi ve desteklenmesi	266.000.00
Meslek edindirme faaliyetleri ile işsizlerin kent ekonomisine katılımını sağlamak ve nitelikli işgücünü artırmak -Gençlerimize Yönelik İş Geliştirme Merkezi Vatandaşlarımıza yönelik meslek edindirme kurslarının açılması	490.00.00

Kaynak: 2015 Denizli Belediyesi Performans Programı E.T: 03.02.2016

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün sosyal ve kültürel faaliyetlerini, bu faaliyetler için ihtiyaç duyulan kaynak miktarının ayrıntısını ve 2015 için hedeflenen ve gerçekleştirilen faaliyetleri vermektedir. Müdürlüğün tüm harcamaları, sosyal harcamalar kapsamında değerlendirilemez. Hangi faaliyetlerin sosyal faaliyet ve harcama kısmında değerlendirilmesi gerektiğini belirlemek için 2015 yılında kültür daire başkanlığı bünyesinden ayrılıp ayrı bir birim olan sosyal hizmet daire başkanlığını da incelemek gerekmektedir.

3.2.2.3.Sosyal Hizmet Daire Başkanlığı

Denizli Büyükşehir Belediyesinde sosyal hizmet daire başkanlığı yeni bir yapılanmadır. Çalışmalarını Kültür Turizm ve Tanıtım Daire Başkanlığı ile eşgüdüm içerisinde gerçekleştirmektedir. Sosyal hizmet Daire Başkanlığının görevleri aşağıda sıralanmıştır:

- ✓ Belediyenin görev alanı içerisinde yaşayan yaşlı ve engelli vatandaşların mevcut haklarından faydalanması amacıyla gerekli destek, bilgilendirme ve yönlendirmeyi sağlamak,
- ✓ Yardıma muhtaç kişileri tespit ederek encümen kararı ile gerekli yardımı yapmak,
- ✓ Sel, deprem vb. doğal afetlerde acil olarak afet bölgesine ulaşarak vatandaşlara yardımcı olmak,
- ✓ Ailenin bütünlüğünün korunması ve sosyal refahın arttırılması amacıyla hizmetler gerçekleştirilmesini sağlamak,
- ✓ Belediye tarafından eğitim ve yardım amaçlı gerçekleştirilecek tüm sosyal hizmet faaliyetleri ile ilgili kamu kurum/kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmak,
- ✓ Belediye tarafından gerçekleştirilecek sosyal hizmet faaliyetleri ile ilgili belediyenin tüm kurum/kuruluş ve sivil toplum örgütleri arasında yapacağı protokolleri düzenlemek,
- ✓ Her türlü sportif faaliyete ve çalışmaya destek olmak ve gerçekleştirmek,
- ✓ Başkanlıkça verilecek diğer görevleri yerine getirmektir
(<http://www.denizli.bel.tr/E.T.15.02.2016>)

Tablo 14. Denizli Büyük Şehir Belediyesi Sosyal Hizmet Daire Başkanlığı Faaliyetleri ve Öngörülen Maliyetler

Sosyal Hizmet Daire Başkanlığı Kaynak İhtiyacı	2,908.0975,00
Dezavantajlı grupları desteklemek ve toplumsal yaşamla bütünleşmelerini sağlamak -Kadın Aile Danışma Merkezlerinin oluşturulması -Engellilere yönelik ulaşım kolaylıkları sağlanması -Yaşlı ve engellilere yönelik sosyal faaliyetlerin düzenlenmesi -Yoksullara ilişkin sosyal yardım ve destek faaliyetlerinin düzenlenmesi cenaze evlerine pide gönderilmesi	2.326.000,00
Sosyal yardımların etkinliğini artırmak ve yoksullukla mücadele etmek -Eğitime destek olmak amacıyla lise ve dengi okul öğrencilerine maddi yardım yapılması -İhtiyaç sahibi vatandaşlarımıza hizmet verecek şekilde 5 merkezde Sevgi Eli birimlerinin oluşturulması	3.271.500,00
Denizli halkının katılımına yönelik kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetleri düzenlemek ve desteklemek -Kent merkezi ve ilçelerdeki tüm amatör spor kulüplerinin desteklenmesi Kent merkezi ve ilçelerde her yaş grubu için ücretsiz spor kurslarının düzenlenmesi -Halk oyunları ve dans eğitimleri ile spor etkinlikleri düzenlenmesi	2.630.500,00
Meslek edindirme faaliyetleri ile işsizlerin kent ekonomisine katılımını sağlamak ve nitelikli işgücünü artırmak -Eğitimi desteklemeye yönelik tamamlayıcı eğitim programlarının düzenlenmesi	272.000.00

Kaynak: 2015 Denizli Belediyesi Performans Programı Erişim Tarihi:10.02.2016

Tablo 14'e göre tamamı sosyal nitelikte ki harcamalara baktığımız zaman yapılması planlanan faaliyetler içinde en büyük pay, çocuk ve gençlere (öğrencilere) eğitim amacıyla yapılan harcamalar olarak gözükmektedir. Yaşlılara genelde sosyal etkinlikler yoluyla, engellilere sosyal etkinlikler ve çalışan engellilere ulaşım hizmetleri ile yoksullara doğrudan gıda ve nakdi yardımlar yoluyla ulaşıldığını görüyoruz. Ayrıca sosyal hizmet dire başkanlığının yeni kurulması ile birlikte sevgi eli uygulaması da sosyal yardımlar başlığı altında önemli bir harcama gerektiren bir faaliyettir.

Nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerin kadın sığınma evleri açmaları bir zorunlulukken (6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu,2014). Denizli Belediye'sinde yukarıdaki tablo içinde sığınma evleri bir yana kadınlarla ilgili hiçbir faaliyetin tanımlanmaması, bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

Performans programını dikkatli incelediğinde, kadınlara yönelik tek faaliyet, "dezavantajlı gruplara ilişkin yerel hizmet taleplerini karşılayacak programlar" altında mikro kredi yoluyla maddi destek sağlanmasıdır. Dezavantajlı olarak adlandırılan kesime yapılan yardımlar kültür daire başkanlığı tarafından da ayrıca desteklenmiştir.

2014 yılına kadar olan performans programları incelendiğinde meslek edindirme faaliyetleri için ayrıca bir bütçe ayrılmadığı göze çarpmaktadır. Ancak Denizli'nin Büyükşehir olması ile birlikte dezavantajlı kısım dahil kent ekonomisine katılımı arttırmak amacı ile meslek edindirme kurslarının sayısı artırılmış ve bu faaliyetler için sosyal hizmet harcamalarının tamamının üçte biri oranında harcama yapılmıştır.

3.3. ALAN ARAŞTIRMASI

Bu bölümde araştırma konusunu oluşturan Denizli Büyükşehir Belediyesi sosyal faaliyetleri açısından incelenecek, Denizli Büyükşehir merkez ilçelerinden gelir seviyesine göre seçilen 18 mahallede yapılan anket sonuçları değerlendirilecektir.

3.3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Denizli merkezinde yaşayan halka Denizli Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen sosyal belediyecilik faaliyetlerinin farkındalık ve halkın bu hizmetlerden yararlanma düzeyini ölçmektir.

3.3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırma alanını Denizli Belediyesi merkez belediyeleri; Pamukkale ve Merkezefendi oluşturmaktadır. Araştırma alanında evren, merkez ilçelerinde bulunan gelir düzeylerine göre seçilmiş 18 mahallede yaşayan 184.853 insandır. Bu hedef evreni temsil edebilecek örneklem büyüklüğü, %95 güven aralığında, $\pm$ %5 örnekleme hatası için, 383 olarak belirlenmiştir (Baş, 2006: 47) Buna göre çalışmada, minimum 383 olan örneklem büyüklüğünün her bir mahalle için temsil edebilecek alt sınırı, orantı yoluyla belirlenerek toplamda 413 katılımcıya ulaşılmıştır. Buna göre her bir mahalle için hesaplanan ve ulaşılan katılımcı sayısını gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 15. Çalışma Alanında Yer Alan Mahalle ve Büyüklükleri

Mahalle Adı	Evren Büyüklüğü (Mahalle Nüfusu)	Örneklem Büyüklüğü (Ulaşılmaması gereken)	Ulaşılan Örneklem Büyüklüğü
-------------	-------------------------------------	---	--------------------------------

İlbade	5678	12	16
Sevindik	9102	19	19
Mehmet Akif	12861	27	28
Eskihisar	4042	9	9
Gültepe	8417	18	18
Adalet	16365	35	35
Servegazi	10746	23	23
Değirmenönü	16546	35	37
Yenimahalle	12.241	26	26
Bağbaşı	8376	18	18
Zeytinköy	11.538	25	28
Yunus Emre	5816	13	16
İnci Pınar	14.640	31	33
Aktepe	12.985	28	29
Asmaievler	4.399	10	10
Anafartalar	8.654	19	19
Deliktaş	10.556	22	22
Dokuzkavaklar	11.891	25	26

Kaynak: Denizli Büyükşehir Belediyesi Pamukkale ve Merkezefendi Merkez Belediyeleri 2015-2019 Stratejik Planı, s. 73, s. 17

3.3.3. Verilerin Hazırlanması ve Toplanması

Araştırmada, çalışmanın amacına yönelik değerlendirmeleri yapmamızı sağlayıcı soruların yer aldığı anket formu kullanılmıştır. Söz konusu sorular, araştırma alanından (Denizli Büyükşehir Belediyesi) alınan bilgiler dâhilinde oluşturulmuş, uygulamada Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı'nın görüşleri alınarak desteklenmiştir. Ankette tüm sorular kapalı uçlu olarak hazırlanmıştır. Baş (2001)'a göre kapalı uçlu sorular denekler arasında karşılaştırma yapmaya imkân tanıyan sorular olduğu ve her katılımcı için aynı alternatifli cevapları içerdiği için açık uçlu sorulara göre araştırmacılar avantaj sağlamaktadır (Baş, 2001: 56).

Soruların anlaşılabilirliğini test etmek üzere anket formları, alandan küçük bir kesite uygulanarak, gerekli düzeltmeler yapılmıştır. 2016 Nisan ayı içinde de uygulama safhasına geçilmiştir. 1 ay süren saha çalışması sonucunda Mayıs ayında tamamlanmıştır.. Son olarak araştırmaya ilişkin veriler SPSS(v20) paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde ilk olarak Frekans ve yüzde yöntemi daha sonra iki değişken arasında ilişkileri analiz etmek için Crosstabb analizi kullanılmıştır.

3.4. ARAŞTIRMANIN BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

3.4.1. Güvenilirlik Analizi

Güvenilirlik analizi herhangi bir konuda örnekleme oluşturan birimler üzerinden, veri toplamak amacı ile geliştirilen ölçme aracı olarak kullanılan ifadelerin kendi aralarında tutarlılık gösterip göstermediğini test etmek amacı ile kullanılır (Ural & Kılıç, 2005: 231).

Güvenilirlik analizi yapılabilmesi için öncelikle bireysel özellikleri araştıran sorular hariç soru sayısı 30'un üzerinde olmalıdır. Bir diğer husus ise ölçme aracı çok sayıda rastgele seçilen deneklere uygulanmalıdır ve denek sayısı en az 50 olmalıdır. Güvenilirlik katsayısı 0 ile 1 arasında değer alır ve bu değer 1'e yaklaştıkça güvenilirlik artar (Kalaycı, 2010: 405).

Alfa (α) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibi yorumlanır (Kalaycı, 2010: 405).

- ❖ $0 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- ❖ $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,
- ❖ $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir ve
- ❖ $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 16. Güvenilirlik Analizi

Cronbach's Alpha	Ölçüme Giren Soru Sayısı	Geçerli Denek Sayısı
------------------	--------------------------	----------------------

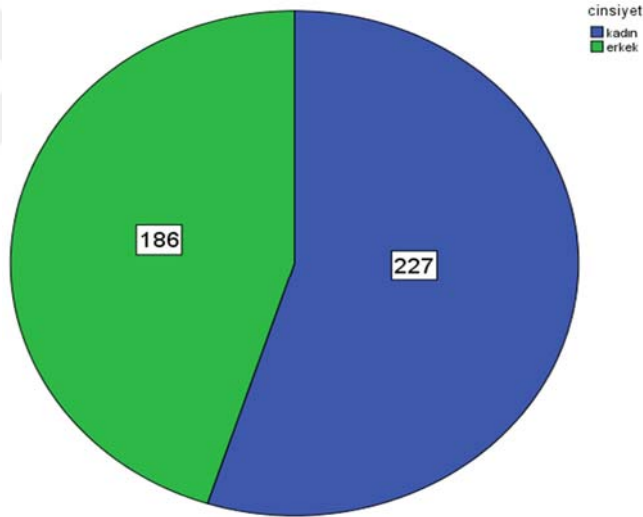
0,95	63	306
------	----	-----

Güvenilirlik analizi sonucunda 63 farklı değişken ile ölçülen Cronbach's Alfa değeri 0,95 olarak tespit edilmiştir. Buradaki sonuç anket verilerinin yüksek derece güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.4.2. Frekans Analizi

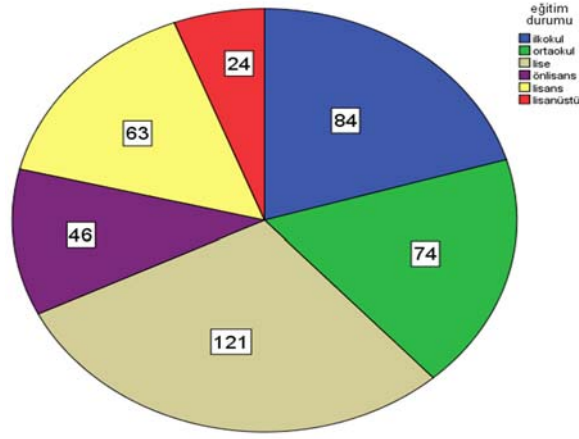
3.4.2.1. Demografik Özelliklere İlişkin Dağılım

Grafik 1: Cinsiyet

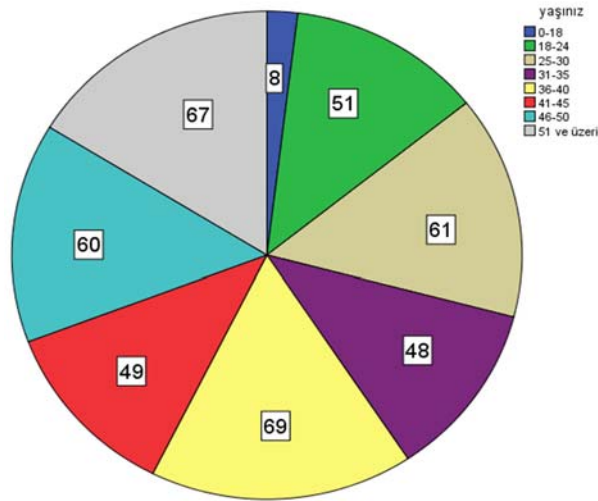
Grafik 1'e göre araştırmaya katılanların cinsiyet dağılımı incelendiğinde katılımcıların %54.96' u kadın, %45.04'ü erkek olduğu görülmektedir. Kadınların oranının fazla olmasının nedeni ise anket çalışması yapılan mahallelerde kadın nüfusun ağırlıkta olmasından, kadınların anket sorularını cevaplamaya daha meyilli olmaları ve kadınların sosyal yardım ve hizmetlerden daha fazla yararlanıyor olmasından kaynaklanmaktadır.

Grafik 2 : Eğitim Durumu

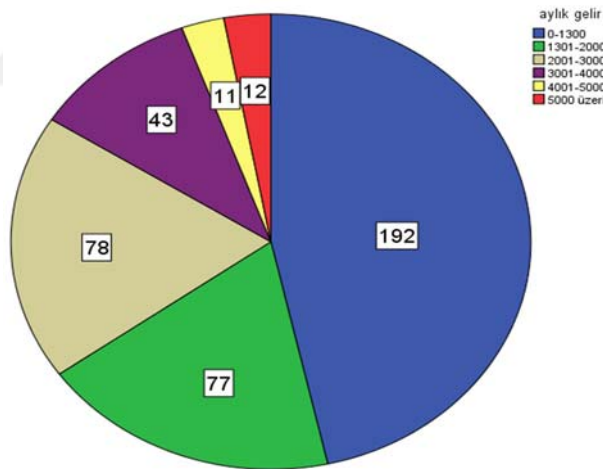
Grafik 2'ye göre katılımcıların %20,4'ü ilkokul, %18'i ortaokul, %29,1'i lise, %11,2'si ön lisans, %15,3'ü lisans, %5,6'sı lisansüstü eğitime sahiptir. Araştırmaya katılanların eğitim durumu incelendiğinde, katılımcıların önemli çoğunluğu lise ve ilkokul mezunu oldukları anlaşılmaktadır. Bunun sonucunda anketin seçili mahallelerde gelir düzeyine göre oransal şekilde ayrılması ve özellikle gelir seviyesi düşük olan mahallelerde eğitim durumunun ilkokul seviyesinde kalması; gelir seviyesi yüksek olan mahallelerde eğitim durumunun en az lise seviyesinde olduğu düşünülebilir.

Grafik 3: Yaş Dağılımı

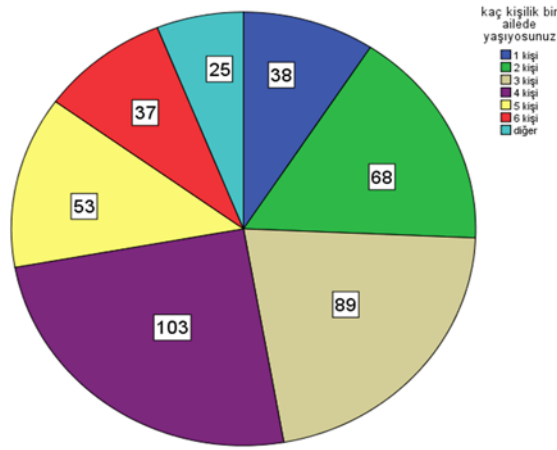
Grafik 3’de araştırmaya katılanların yaş dağılımları verilmiştir. Katılımcıların yaş aralıkları incelendiğinde %37’si orta yaş altı, yaş, %36’sı orta yaş ve %41’i ise orta yaş üstü olduğu anlaşılmaktadır.. Çalışmaya katılanlar arasında 65 yaş ve üzerinde katılımcı olmamıştır.

Grafik 4: Aylık Gelir

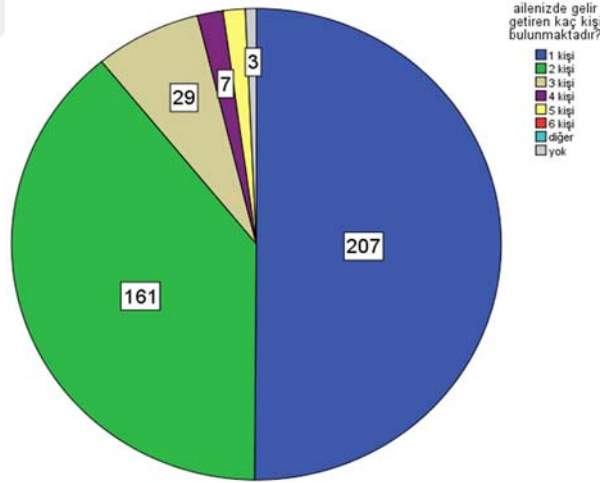
Grafik 4’göre katılımcıların aylık gelirleri incelendiğinde % 46,4’ü 0-1300 TL, %18,7’si 1301-2000 TL, %18,9’u 2001-3000 TL, %104’ü 3001-4000 TL, %2,7’si 4001-5000 TL arası ve %2,9’u ise 5000 TL üzeri almaktadır. Burada özellikle 0-1300 TL gelire sahip %18,9’luk gelir gurubunun yüzde olarak fazla olmasının nedeni olarak katılımcılar değerlendirildiğinde ev hanımı kadınların görece yüksek sayıda olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Grafik 5: Katılımcıların Ailelerinde Yaşayan Birey Sayısı

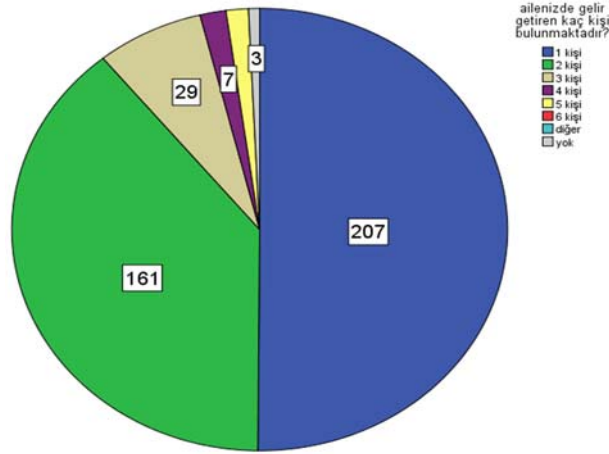
Grafik 5'e göre katılımcıların kaç kişilik bir ailede yaşadıkları incelendiğinde %9,2'si 1 kişi, %16,3'si 2 kişi, %21,6'sı 3 kişi, %25'i 4 kişi, %12,9'u 5 kişi, %9'u 6 kişi ve %6,1'i 6 kişi ve üzeri bir ailede yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 6: Gelir Getiren Kişi Sayısı

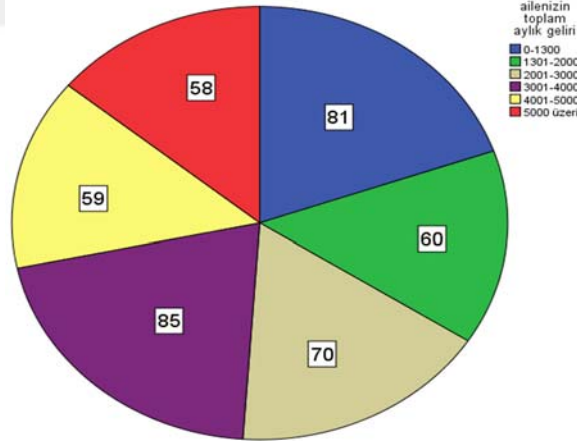
Grafik 6'ya göre katılımcıların ailelerinde gelir getiren kişi sayısı incelendiğinde % 50'si 1 kişi, %39,1'i 2 kişi, %7 'si 3 kişi, % 1,7'si 4 kişi, %1,5 'i 5 kişi, %0,7' si ise gelir getiren kişi olmadığını belirtmişlerdir. Buna göre katılımcıların ailelerinde anne – baba ikisinin birden gelir getirmediği düşünülmektedir.

Grafik 7: Katılımcıların Ailelerinin Toplam Aylık Gelir Sayısı

Grafik 7'ye göre katılımcıların bireysel olarak aylık gelirleri incelendiğinde % 19,4'ü 0-1300 TL, %14,6'sı 1301-2000 TL, %17'si 2001-3000 TL, %26,6'sı 3001-4000 TL, %14,3'ü 4001-5000 TL arası ve %14,1'i ise 5000 TL üzeri almaktadır.

Grafik 8: Katılımcıların Sosyal Güvenceleri

Grafik 8'e göre sosyal güvence dağılımı incelendiğinde %18,2'si yok, %43'ü' SGK, %7,5'i Bağ-kur, %21,4.1'ü emekli sandığı, %3,9'u yeşil kart, %6,1'i özel sigortaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Buna göre katılımcıların bir çoğu asgari ücretle çalışmakta özellikle gelir seviyesi düşük mahallelerde yaşayanların herhangi bir sosyal güvencesi bulunmamaktadır.

3.4.3. Farkındalık Yararlanma ve Değerlendirme Düzeyine Yönelik Bulgular

3.4.3.1 Belediyenin Sosyal Yardım Hizmetlerinin Farkındalık Dağılımı

Tablo 17. Sosyal Yardım Hizmetleri Farkındalığı

	Yakacak		Giyim		Barınma		Ulaşım		Bakım		Cenaze		Tekerlekli Sandalye		Eğitim		Ramazan Çadırı	
	S ¹⁹	% ²⁰	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Farkındayım	339	82,1	296	71,7	268	64,9	276	66,8	273	66,1	332	80,4	261	63,2	283	68,5	352	85,2
Farkında Değilim	73	17,7	143	34,6	143	34,6	135	32,7	138	33,4	80	19,4	150	36,3	129	31,2	60	14,5

Denizli Büyükşehir Belediyesinin yapmış olduğu sosyal yardımları farkında mısınız? Sorusuna alınan yanıt neticesinde Tablo 17'ye göre katılımcıların yakacak yardımını %80, giyim %71, barınma % 64 ulaşım %66, bakım %66, cenaze % 80, tekerlekli sandalye %63,

¹⁹ S harfi SPSS analiz sonuçlarında verilen tabloda kişi sayısını ifade etmektedir.

²⁰ % SPSS analizi sonucunda verilen tabloda yüzdelik oranlarını ifade etmektedir.

eğitim %68 ve ramazan çadırının ise %85 farkında olduğu görülmektedir. Buna göre katılımcıların yarısından fazlasının belediye hizmetlerinden haberdar olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle Belediyenin yaptığı yakacak yardımı **339 kişi** ve ramazan aylarında hizmet her

	Kurslar		Aile danışmanlığı		Psikolojik Danışmanlık		Hukuk Danışmanlığı		Evlilik Okulu		Spor Kursları		Festival ve şenlikler	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Farkındayım	314	76	219	53	194	47	190	46	273	66,1	271	65,6	300	72,6
Farkında değilim	97	23,5	192	46	217	52,5	221	53,5	138	33,4	140	33,9	111	26,9

gün başka bir mahalle de hizmet veren ramazan çadırları **352 kişi** , giyim yardımı **296 kişi** ile halkın büyük çoğunluğu tarafından bilinmektedir.

Tablo 18. Kültürel Hizmetlerin Farkındalığı

Tablo 18’göre belediyenin kültürel hizmetler adı altında yürütmekte olduğu hizmetlerden kurslar %76, psikolojik danışmanlık %53,aile danışmanlığı %46, evlilik okulu %66, spor kursları %65, festival ve şenlikler % 72,6 oranında bilinmektedir. Katılımcılar çoğu belediyenin bünyesinde açmış olduğu kurslardan haberdardır ancak danışmanlık hizmetleri konusunda eksiklikler olduğu düşünülmektedir. Bulgular kadar çalışma esnasında sözel olarak katılımcılar bu konuda ki düşüncelerini anket formuna aktarmışlardır.

Tablo 19.Sosyal Hizmet Projeleri Farkındalığı

	Sevgi eli		Bilgi Evi		Mikro Kredi		Eğitime Destek Projesi		Eğitim İçin El Ele	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Farkınayım	326	78	232	56	198	47,9	185	44,8	177	42,9
Farkında Değilim	85	20,6	179	43	213	51,6	226	54,7	234	56,7

Tablo 19 ‘a göre katılımcılara belediyenin proje kapsamında yürüttüğü hizmetlerin haberdarlığı sorulduğunda sevgi elinin %78 kişi, bilgi evi kurs merkezlerinin %56 kişi, mikro kredilerin %47,9 kişi, eğitime destek projesinin %44,8 kişi ve eğitim için el ele projesinin %42,9 kişi tarafından bilindiği anlaşılmaktadır.

3.4.3.2. Belediyenin Sosyal Yardım Hizmetlerinden Yararlananların Dağılımı

Tablo 20.Sosyal Yardımlardan Yararlanma Düzeyi

	Yakacak		Giyim		Barınma		Ulaşım		Bakım		Cenaze		Tekerlekli Sandalye		Eğitim		Ramazan Çadırı	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Yararlanıyorum	67	16,2	31	7,5	23	5,6	25	6,1	273	66,1	69	16,7	27	6,5	31	7,5	111	26,9
Yararlanmıyorum	344	83	380	92	388	93	385	92	138	33,4	342	82,5	384	93	381	92,3	300	72,6

Denizli Büyükşehir Belediyesinin yürütmekte olduğu sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanıyor musunuz? Sorusuna katılımcıların verdikleri yanıtlar incelediğinde, yakacak yardımının %16,2 giyim yardımının %7,5 barınma yardımının %5,6, ulaşım yardımının %6,1 bakım yardımının, %66,1, cenaze yardımının %16,7 tekerlekli sandalye % 6,5 , eğitim yardımının %7,5 ve ramazan çadırının %26,9 oranında yararlanıldığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre Tablo 17’de katılımcılardan 339 kişi tarafından bilinen yakacak yardımından 67 kişinin yararlandığı ve Tablo 17’yi doğrular şekilde 357 kişi tarafından bilinen ramazan çadırının 300 kişinin yararlandığı görülmektedir.

Tablo 21.Kültürel Hizmetlerden Yararlanma Düzeyi

	Kurslar		Aile danışmanlığı		Psikolojik Danışmanlık		Hukuk Danışmanlığı		Evlilik Okulu		Spor Kursları		Festival ve şenlikler	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Yararlanıyorum	121	29,3	26	6,3	12	2,9	11	2,7	28	6,8	110	26,6	127	30,8
Yararlanmıyorum	290	70,2	385	93,2	398	96,4	399	96,6	381	92,3	300	72,6	284	68,8

Tablo 21’de sosyal belediyeçiliğin diğer ayağı olan dezavantajlı kesimlerin sosyalleşmesini sağlayan kültürel hizmetlerden katılımcıların yararlanma düzeyi verilmiştir. Buna göre katılımcılardan %29,3 ‘ü kurslardan, %6,3’ü aile danışmanlığından, %2,9’u psikolojik danışmanlıktan, %2,7’si hukuk danışmanlığından, %6,8’i evlilik okulundan, % 26,6’sı spor kurslarından ve %30, 8’i festival ve şenliklerden yararlanmaktadır. Tablo 18’de belirtildiği üzere, kursların 318 kişi tarafından bilinmesi ancak 121 kişinin yararlanıyor olması belediyenin açmış olduğu kursların bazı mahallelerde kümelenmesinden ve ulaşım zorluğu yaşanmasından kaynaklanmaktadır²¹.Aile danışmanlığı, evlilik okulu ve psikolojik danışmanlık gibi hizmetlerin ise halka yeterince tanıtılması yararlanılmıyor olmasına neden olmuştur.

²¹ Denizli Büyükşehir Belediyesinin açmış olduğu spor kursları Pamukkale belediyesi merkezinde faaliyet göstermekte, seramik, meslek edindirme adı altında geçen aşçılık kursları ise Merkezefendi Belediyesi’nin özellikle Yenimahalle mahallesinde kümelenmiştir

Tablo 22. Sosyal Hizmet Projelerinden Yararlanma Düzeyi

	Sevgi eli		Bilgi Evi		Mikro Kredi		Eğitime Destek Projesi		Eğitim İçin El Ele	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Yararlanıyorum	77	18,6	33	8	17	4,1	6	1,5	6	1,5
Yararlanmıyorum	333	80,6	378	91,5	394	95,4	403	97,6	403	97,6

Tablo 22'ye göre Belediyenin kendi bünyesine ve aynı zamanda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İle beraber yürüttüğü projelerden (mikro kredi) katılımcıların yararlanma düzeyleri incelenmiştir. Buna göre katılımcılar farkında olup en çok yararlandığı proje sevgi elidir ve bu hizmetten katılımcıların % 18,6'sı yararlanmakta, bilgi evi kurs merkezlerinden % 8'i, mikro kredilerden %4,1'i eğitime destek ve eğitim için el ele projelerinden %1,5 i yararlanmaktadır.

3.4.3.3. Belediye Hizmetlerinden Yararlananların Memnuniyet Analizi

Tablo 23.Sosyal Yardımların Memnuniyet Analizi

	Yakacak		Giyim		Barınma		Ulaşım		Bakım		Cenaze		Tekerlekli Sandalye		Eğitim		Ramazan Çadırı	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Ç.iyi	65	15,7	59	14,3	59	14,3	62	15	61	14,8	66	16	60	14,5	59	14,3	64	15,5
İyi	116	28,1	96	23,2	89	21,5	97	23,5	96	23,2	99	24	93	22,5	91	22	101	24,5
Orta	142	34,4	164	39,7	166	40,2	16	39,7	159	38,5	163	39,5	165	40	167	40	161	39
Kötü	12	2,9	15	3,6	17	4,1	14	3,4	16	3,9	14	3,4	16	3,9	13	3,1	12	2,9
Ç.kötü	12	2,9	10	2,4	11	2,7	9	2,2	11	2,7	12	2,9	11	2,7	11	2,7	12	2,9

Denizli Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik bağlamında yürütmekte olduğu sosyal hizmet ve yardımlardan memnunuz? Sorusuna katılımcıların bir çoğu faaliyetleri orta seviyede olduğunu söyleyerek çekimser davranmıştır. Değerlendirme sonucunda katılımcıların %16 sının ölçek analizinde çok iyi olarak ifade etmesi ile cenaze yardımı ardından katılımcıların %15,7 'sinin beğenisi ile yakacak yardımı gelmektedir. Tablo 20 'de de belirtildiği gibi söz konusu hizmetler katılımcılar tarafında farkındalığı olan ve yararlanan

hizmetlerdir. Katılımcıların **%16'sı** ile cenaze yardımı, **% 15,5'i** ile yakacak yardımını ve **%15,5'i** ramazan çadırı en beğendiği hizmetler olmuştur.

Tablo 24.Kültürel hizmetlerin Memnuniyet Analizi

	Kurslar		Aile danışmanlığı		Psikolojik Danışmanlık		Hukuk Danışmanlığı		Evlilik Okulu		Spor Kursları		Festival ve şenlikler	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Çok iyi	63	15,3	57	13,8	54	13,1	51	12,3	53	12,8	58	14	58	14
İyi	91	22	91	22	93	22,5	92	22,3	94	22,8	100	24,2	102	30,4
Orta	156	37,8	162	39,2	163	39,5	165	40	164	39,7	153	37	151	44,9
Kötü	14	3,4	14	3,4	14	3,4	16	3,9	15	3,6	17	4,1	17	5,1
Çok kötü	12	2,9	8	1,9	8	1,9	8	1,9	8	1,9	9	2,2	8	1,9

Tablo 24 de belediyenin yapmış olduğu kültürel hizmetlerin katılımcılar tarafından değerlendirilmesi verilmektedir. Katılımcıların **%15'i** belediyenin kurs hizmetlerini çok beğenmektedir ki söz konusu hizmetler yukarıda tablolarda da belirtildiği gibi en çok faydalanılan hizmetlerdir. Aile danışmanlığı ,psikolojik danışmanlık ve hukuk danışmanlığı **%1,9** ile beğenilmeyen, eleştiri alan hizmetler arasında yer almaktadır. Bununla birlikte **%15,3** ile kurslar ve **% 14** ile festival ve şenlikler **%13,8** ile ise aile danışmanlığı en beğenilen hizmetlerden olduğu düşünülmektedir.

Tablo 25. Sosyal Hizmet Projeleri Memnuniyet Analizi

	Sevgi eli		Bilgi Evi		Mikro Kredi		Eğitime Destek Projesi		Eğitim İçin El Ele	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Çok iyi	55	13,3	45	10,9	45	10,9	45	10,9	47	11,4
İyi	105	25,4	102	24,7	100	24,2	101	24,5	101	24,5
Orta	157	38,	160	38,7	163	39,5	157	38	157	38
Kötü	12	2,9	12	2,9	11	2,7	13	3,1	13	3,1
Çok kötü	6	1,5	8	1,9	8	1,9	7	1,7	7	1,7

Tablo 22’den de bilindiği üzere katılımcılar tarafından en çok faydalanan sosyal hizmet projelerinden biri olan sevgi eli diğer hizmetler arasında %13,3 ile en çok beğenilen hizmet olmuştur.

Tablo 26.Sosyal Hizmetlerin Düzenli Faydalanılması

	S	%
Evet	102	24,7
Hayır	310	75,1

Tablo 26’ya göre katılımcıların %24,7 sosyal hizmet faaliyetlerinden düzenli olarak faydalandığını, %75,1’i ise faydalanmadığını belirtmişleridir. Sosyal hizmet daire başkanı ile yapılan görüşmeler sonucunda hizmetlerden düzenli olarak faydalanılmamasının en büyük nedenin yardımların mevsimlik olması, veya ihtiyaç doğrultusunda gerçekleşmesi gösterilmektedir.

Tablo 27.Belediye Hizmetlerinden Nasıl Haberdar Olunduğunun Ölçülmesi

	S	%
Yetkililer Beni Buldu	14	3,4
Yakınlarım Vasıtasıyla	110	26,6
Belediye Afiş ve Reklamları	154	37,3
Muhtarlık	13	3,1
Yerel Gazete	7	1,7
Yerel Tv	52	12,6
İnternet	45	10,9
Diğer	16	3,9

Tablo 27’de katılımcıların belediye hizmetlerinden nasıl haberdar olduklarının analiz sonuçları verilmiştir. Buna göre %37,3 ‘ü belediye afiş ve reklamlarından, % 26,6’sı yakınları vasıtasıyla, %12,6’sı yerel tv ile ve %10,9’u ise internetten öğrendiklerini belirtmişlerdir. Yerel gazeteler, yetkililerin bulması ve muhtarlık ise hizmetlerden haberdar olma da en az kullanılan yöntemlerden biri olmuştur.

Tablo 28.Sosyal Hizmet ve yardım İçin Başvurulup Alınmayan Kurum Olup Olmadığı

	S	%
Evet	82	19,9
Hayır	327	79,8
Evet ise,		
Belediye	33	8
Valilik	20	4,8
Vakıf/Dernekler	31	7,5
Muhtarlık	3	0,7
Hayır Kurumları	2	0,5
İş çevrem	3	0,7
Diğer	3	0,7

Katılımcılara daha önce sosyal hizmet ve yardım için başvuruda bulunup yardım alamadığı kurum olup olmadığı sorulmuştur. Tablo 28’e göre katılımcıların % 79,8’i hayır, % 9’u ise evet yanıtını vermişlerdir. Evet yanıtını verenlerin %7,5’i yardım alamadığı kurum olarak vakıf ve dernekleri göstermişler, %4,8’i valilik ve %8’i belediyeden yardım alamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 29.Belediye Hizmetlerinde Rahatsız Olunan Hususlar

	S	%
Yardım ve hizmetlerin onur kırıcı şekilde olması	21	5,1
Bürokratik işlemler ve engeller	79	19,1
Yardım ve hizmetlerin düzensiz olması	75	18,2
Yardıma İhtiyacı olmayanlarında faydalanması	97	23,5
Siyasi parti yandaşlarının kulanması	54	13,1
Görevli memurlarının davranışları	7	1,7
Yok	79	19,1

Tablo 29’da görüldüğü üzere katılımcıların %23,5’i yardımdan ihtiyacı olmayanlarında faydalanmasından rahatsız, %19,1’i bürokratik işlemler ve engellerden, %18,2’ si ise tablo 26’ da ki sonucu doğrular nitelikte yardım ve hizmetlerin düzensiz olmasından rahatsızdır. %13,1’i siyasi parti yandaşlarının kulanmasından, %1,7’si görevli memurların davranışlarından rahatsız olduklarını ifade etmişler, %19,1 ‘i se rahatsız olduğu hiçbir husus olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 30.Sosyal Hizmet Veya Sosyal Yardım İçin İlk Başvurulan Kurum

	S	%
Belediye	213	51,6
Valilik	64	15,5
Vakıf/Dernekler	71	17,2
Muhtarlık	35	8,5
Hayır Kurumları	12	2,9
İş çevrem	9	2,2
Diğer	8	1,9

Sosyal Hizmet ve yardım için ilk başvuru kurum sorulduğunda katılımcıların %51,6’sı belediye cevabını vermişlerdir. Ardından % 17,2 ‘si vakıf ve dernekler, %15,5’si valilik, %8,5’i muhtarlık , %2,9’u hayır kurumları cevabını vermişlerdir. Sosyal Yardım için en az tercih edilen yer ise katılımcıların çalıştığı kurum ve diğer seçenekler olmuştur.

Tablo 31.Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Katılımcılar İçin Neyi İfade Ettiği

	S	%
Sosyal yardım almayı	119	28,8
Sosyal hizmet almayı	149	36,1
Kurs ve eğitim faaliyetleri almayı	91	22
Kültür festival ve konser faaliyetleri	43	10,4
Diğer	11	2,7

Tablo 31’de görüldüğü üzere sosyal belediyecilik faaliyetleri katılımcıların %36,1’i tarafından sosyal hizmet almayı ifade etmektedir.%36,1’i sosyal hizmet almayı, %22’si kurs ve eğitim faaliyetlerini, % 10,4’ü ise sosyal belediyeciliğin kültür festival faaliyetlerini ifade ettiğini belirtmişlerdir. Anket ve analiz sonucunda katılımcıların hangi hizmetlerden faydalaniyor, ise sosyal belediyecilik faaliyetleri de o doğrultuda şekillenmiştir.

Tablo 32.Sosyal Hizmet ve Yardımı Veren En iyi Kurum

	S	%
Belediye	198	47,9
Valilik	61	14,8
Muhtarlık	31	7,5
Hayır Kurumları	40	9,7
Vakıf Dernekler	58	14
Yok	25	6,1

Tablo 32’ye göre sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini Tablo 30’da ki bilgileri doğrular nitelikte %47,9 ile belediyenin verdiği belirtilmiştir. Ardından katılımcıların % 14,8’ i valilik, % 7,5’i muhtarlık, %9,7’si hayır kurumları %14’ü ise vakıf ve derneklerin verdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 33.Denizli'nin Büyükşehir Belediyesi Olması Sonrası Değişiklik Değerlendirilmesi

	S	%
Oldu (iyi yönde)	272	65,9
Oldu (azaldı)	41	9,9
Olmadı	100	24,2

Tablo 33'e göre 2014 yılından sonra Denizli Belediyesi'nin Büyükşehir Belediyesi olması ile birlikte sosyal yardım ve hizmetlerinde bir değişme olup olmadığı sorulmuştur. %65,9'u oldu iyi yönde, %9,9'u oldu kötü yönde ve %24,2'si ise olmadığını belirtmişlerdir. Verilere göre Denizli Büyükşehir Belediyesinin Büyükşehir olduktan sonra sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini arttırdığı sosyal belediyecilik anlayışını yerine getirdiği söylenebilmektedir.

3.4.4. Diğer Bulguların Değerlendirilmesi

Tablo 34. Aylık Gelir ile Sosyal Hizmet ve Yardım Faaliyetlerinden Yararlananların Karşılaştırılması

		Aylık gelir													
		0-1300		1301-200		2001-300		3001-4000		4000-5000		5000 ve üzeri		Total	
		S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Yakacak Yard. Total	Evet	51	12,4	11	2,7	4	1	0	0	0	0	0	0	67	16,3
	Hayır	140	34,1	66	16,1	73	17,8	43	10,5	11	2,7	11	2,7	344	83,7
		191	46,5	77	18,7	77	18,7	43	10,5	11	2,7	11	2,7	411	100
Giyim Yard. Total	Evet	23	5,6	4	1	3	0,7	0	0	0	0	1	0,2	31	7,5
	Hayır	168	40,9	73	17,8	74	18	43	10,5	11	2,7	11	2,7	380	92,5
		191	46,5	77	18,7	77	18,7	43	10,5	11	2,7	12	2,9	411	1000
Barınma Yard. Total	Evet	17	4,1	3	0,7	2	0,5	0	0	0	0	1	0,2	23	5,6
	Hayır	174	42,3	74	18	75	18,2	43	10,5	11	2,7	11	2,7	388	94,4
		191	46,5	77	18,7	77	18,7	43	10,5	11	2,7	12	2,9	411	100
Ulaşım Yard. Total	Evet	15	3,6	6	1,5	2	0,5	1	0,2	0	0,0	1	0,2	25	6,1
	Hayır	176	42,8	71	17,3	75	18,2	42	10,2	11	2,7	11	2,7	386	39,9
		191	46,5	77	18,7	77	18,7	43	10,5	11	2,7	12	2,9	411	100
Cenaze Yard. Total	Evet	36	8,8	19	4,6	8	1,9	4	1	0	0	2	0,5	69	16,8
	Hayır	155	37,7	58	14,	58	16,8	39	9,5	11	2,7	10	2,4	342	83,2
		191	46,5	77	18,7	77	18,7	43	10,5	11	2,7	12	2,9	411	100
Tekerlek. Yard. Total	Evet	15	3,6	8	1,9	2	0	0	0,2	1	0,2	1	0,2	27	6,6
	Hayır	176	42,8	69	16,8	75	10,5	43	2,4	10	2,4	11	2,7	384	93,4
		191	46,5	77	18,7	77	10,5	43	2,7	11	2,7	12	2,9	411	100
Eğitim Yard. Total	Evet	21	5,1	4	1	3	0,7	2	0,5	0	0	1	0,2	31	7,5
	Hayır	170	41,3	73	17,7	75	18,2	41	10	11	2,7	11	2,7	381	92,5
		191	46,4	77	18,7	78	18,9	43	10,4	11	2,7	12	2,9	412	100
Ramazan Çadırı Total	Evet	59	14,3	25	6,1	14	3,4	8	1,9	3	0,7	2	0,5	11	26,9
	Hayır	132	32	52	12,6	63	15,3	35	8,5	8	1,9	10	2,4	300	72,8
		191	46,4	77	18,7	78	0,2	43	10,4	0	2,7	0	2,9	412	100

Sosyal hizmetlerden özellikle sosyal yardım hizmetlerinden, toplumda gelir seviyesi düşük grupların yararlanması beklenmektedir. Tablo 34'e göre yakacak yardımından en fazla yararlanan kesim 0-1300 TL arası gelire sahip katılımcılar olmuştur.3000 TL ve üzerinde gelir elde edenlerin ise sosyal yardım almadığı kısmen cenaze yardımında ve ramazan çadırından faydalandığı dikkat çekmektedir. Belediyenin bünyesinde gerçekleştirmiş oldu bu yardımlardan gelir seviyesi düşük olanların faydalanan sayısının totalde düşük olmasının en büyük nedeni ise farkındalığın olmamasından kaynaklanmaktadır.

Katılımcıların çoğu belediyenin tekerlekli sandalye ve ulaşım yardımlarından haberdar değillerdir. 0-1300 TL arası gelire sahip katılımcılardan tekerlekli sandalye yardımı alan 15 kişi bulunurken, 1301-2000 TL arası gelir seviyesine sahip katılımcılardan 8'i bu yardımdan faydalanırken 69'u bu yardımı almamaktadır.

Tablo 35.Aylık Gelir ile Kültürel Hizmetlerden Yararlananların karşılaştırılması

		Aylık Gelir													
		0-1300		1301-200		2001-300		3001-4000		4000-5000		5000 ve üzeri		Total	
		S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Kurslar	Evet	52	12,7	22	5,4	26	6,3	16	3,9	2	0,5	3	0,7	121	29,4
	Hayır	138	33,6	55	13,4	52	12,7	27	6,6	9	2,2	9	2,2	290	70,6
	Total	190	46,2	77	18,7	78	19,0	43	10,5	11	2,7	12	2,9	411	100
Aile Danışmanlığı	Evet	9	2,2	5	1,2	8	1,9	2	0,5	1	0,2	1	0,2	26	6,3
	Hayır	181	44	72	17,5	70	17,0	41	10	10	2,4	11	2,7	385	93,7
	Total	190	46,2	77	18,7	78	19	43	10,5	11	2,7	12	2,9	411	100
Psikolojik Danışmanlık	Evet	6	1,5	1	0,2	3	0,7	1	0,2	0	0	1	0,2	12	2,9
	Hayır	184	44,9	76	18,5	74	18	42	10,2	11	2,7	11	2,7	398	97,1
	Total	190	46,3	77	18,8	77	18,8	43	10,5	11	2,7	12	2,9	410	100
Hukuk Danışmanlığı	Evet	4	1	0	0	4	1	2	0,5	0	0	1	0	11	2,7
	Hayır	186	45,4	77	18,8	73	17,8	41	10,0	11	2,7	11	2,7	399	97,3
	Total	190	46,3	77	18,8	77	18,8	43	10,5	11	2,7	12	2,7	410	100
Evlilik Okulu	Evet	9	2,2	6	1,5	7	1,7	3	0,7	2	0,5	0	0	28	6,8
	Hayır	181	44	71	17,3	69	16,8	40	9,7	9	2,2	11	2,9	381	92,7
	Total	190	46,2	77	18,7	78	19	43	10,5	11	2,7	11	2,7	411	100
Spor Kursları	Evet	40	9,8	20	4,9	29	7,1	14	3,4	3	0,7	4	1	110	26,8
	Hayır	150	36,6	57	13,9	48	11,7	29	7,1	8	2	8	2	300	73,2
	Total	190	46,3	77	18,8	77	18,8	43	10,5	11	2,7	12	2,9	410	100
Festival Ve Şenlikler	Evet	48	11,7	25	6,1	31	7,5	15	3,6	3	0,7	5	1,2	127	30,9
	Hayır	142	34,5	52	12,7	47	1,4	28	6,8	8	1,9	7	1,7	284	69,1
	Total	190	46,2	77	18,7	78	19	43	10,5	11	2,7	12	2,9	411	100

Tablo 35 ‘de katılımcıların aylık geliri ile kültürel hizmetlerden yararlanması arasında ki ilişkiye bakılmıştır. Buna göre Gelir seviyesi 0-1300 TL arasında olan katılımcıların 52’si kurslara katıldıklarını belirtmişlerdir. Belediyenin bünyesinde açmış olduğu kurslar dezavantajlı

kesimlere iş imkanı da sağlıyor olabilmesinden dolayı gelir seviyesi düşük katılımcılar tarafından gelir seviyesi yüksek olanlara oranla en çok faydalanılanlar arasında olmaktadır. Ardından belediye kurslarının ücretsiz olması nedeni ile spor kursları da 0-1300 TL geliri olanları tarafından tercih edilmektedir.

Festival ve şenlikler de diğer hizmetlerde olduğu gibi gelir ile ters orantılı bir ilişkiye sahiptir. 0-1300 TL arası geliri olan katılımcıların 48'i evet yararlanıyorum, 142'si hayır diyerek yararlanmadıklarını ifade etmişlerdir. 13001-2000 TL arası geliri olanlardan ise 25'i evet yararlanıyorum, 52'si hayır yararlanmıyorum demişlerdir. 2001-3000 TL arasında geliri olanlardan ise 31'i yararlanmakta, 47'si bu hizmetlerden yararlanmamaktadır.

Tablo 36. Aylık Gelir İle Sosyal Hizmet Projelerinden Yararlananların Karşılaştırılması

		Aylık Gelir													
		0-1300		1301-2000		2001-3000		3001-4000		4000-5000		5000 ve üzeri		Total	
		S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Sevgi Eli	Evet	46	11,2	15	3,6	9	2,2	7	1,7	0	0	0	0	77	18,7
	Hayır	144	35	62	15,1	68	16,5	36	8,8	11	2,7	333	2,9	333	81
Total		190	46,2	77	18,7	78	19	43	10,5	11	2,7	411	2,9	411	100
Bilgi Evi	Evet	17	4,1	6	1,5	7	1,7	3	0,7	0	0	0	0	33	8,0
	Hayır	173	42,1	71	17,3	71	17,3	40	9,7	11	2,7	12	2,9	378	92,0
Total		190	46,2	77	18,7	78	19	43	10,5	11	2,7	12	2,9	411	100
Mikro Kredi	Evet	10	2,4	2	0,5	3	0,7	1	0,2	0	0	0	0	17	4,1
	Hayır	180	43,8	75	18,2	75	18,2	42	10,2	11	2,7	11	2,7	394	95,9
Total		190	46,2	77	18,7	78	19	43	10,5	11	2,7	12	2,9	411	100
Eğitime Destek Projesi	Evet	4	1	1	0,2	1	0,2	0	0	0	0	0	0	6	1,5
	Hayır	186	45,4	76	18,5	77	18,8	42	10,2	10	2,4	12	2,9	403	98,3
Total		190	46,3	77	18,8	78	19,0	42	10,2	10	2,4	12	2,9	409	100
Eğitim için el Ele	Evet	5	1,2	0	0	0	0	1	0,2	0	0	0	0	6	1,5
	Hayır	185	45	77	18,7	78	19	42	10,2	9	2,2	12	2,9	403	98,1
Total		190	46,2	77	18,7	78	19	43	10,5	9	2,2	12	2,9	411	100

Tablo 36’da aylık gelir ve sosyal hizmet projeleri karşılaştırılmış ve gelir seviyesi düşük olanların özellikle sevgi elinden yararlandığı tespit edilmiştir. Katılımcıların 46’sı sevgi elinde yararlanmış 146’sı ise yararlanmadığını belirtmişlerdir. 1301 -2000 TL arası geliri olanlardan ise 15’i evet, 62’si hayır cevabını vererek sevgi elinden yararlanmadıklarını ifade etmişlerdir. Gelir seviyesi arttıkça hizmetlerden yararlanma oranları da düşmektedir.

Bilgi evi kurs merkezlerinin de her mahallede bulunmaması nedeni ile 0-1300 TL arasında geliri olan katılımcıların 17’si yararlanabilmiştir.

200 bin kadına 200 bin TL mikro kredi amacı ile hizmete başlayan projede yararlananlardan ise 10’u evet 186’sı hayır cevabını vermişlerdir. Sayıca az olmasının en büyük nedeni ise kadınların mikro kredi için verilen kriterleri sağlayamamasından ileri gelmektedir. Kriterler doğrultusunda söz konusu hizmetten en çok yararlanan ise 0-1300 TL arası geliri olan katılımcılar olmuşlardır.

Eğitime destek projesine ise katılımcıların gelir seviyesi 0-1300 TL arasında olanların 4’ü evet 186’sı hayır cevabını vermişlerdir. Eğitim için el ele projesinde ise gelir seviyesi 0-1300 TL arasında olanların 5’i evet 185’i hayır cevabını vermişlerdir

Tablo 37.Sosyal Güvence ile Sosyal Yardım Hizmetlerinin Karşılaştırılması

		Sosyal Güvence													
		Yok		SGK		BAĞ-KUR		Emekli Sandığı		Yeşil Kart		Özel Sigorta		Total	
		S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Yakacak Yardımları	Evet	24	5,8	23	5,6	6	1,5	3	0,7	11	2,7	0	0	67	16,3
	Hayır	51	12,4	152	37	26	6,3	85	20,7	5	1,2	25	6,1	344	83,7
	Total	75	18,2	175	42,6	32	7,8	88	21,4	16	3,9	25	6,1	411	100
Giyim Yardımları	Evet	10	2,4	11	2,7	3	0,7	2	0,5	5	1,2	0	0	31	6,2
	Hayır	65	15,8	164	39,9	29	7,1	86	20,9	11	2,7	25	6,1	380	93,4
	Total	75	18,2	175	42,6	32	7,8	88	21,4	16	3,9	25	6,1	411	100
Barınma Yardımları	Evet	5	1,2	7	1,7	4	1	1	0,2	6	1,5	0	0	23	5,6
	Hayır	70	17	168	40,9	28	6,8	87	21,2	10	2,4	25	6,1	388	94,4
	Total	75	18,2	175	42,6	32	7,8	88	21,4	16	3,9	25	6,1	411	100
Ulaşım Yardımları	Evet	5	1,2	14	3,4	2	0,5	3	0,7	1	0,2	0	0	25	6,1
	Hayır	70	17	161	39,2	30	7,3	85	20,7	15	3,6	25	6,1	386	93,4
	Total	75	18,2	175	42,6	32	7,8	88	21,4	16	3,9	25	6,1	411	100
Cenaze Yardımları	Evet	11	2,7	35	8,5	8	1,9	10	2,4	5	1,2	0	0	69	16,8
	Hayır	64	34,1	140	34,1	24	5,8	78	19	11	2,7	11	6,1	342	83,2
	Total	75	42,6	175	42,6	32	7,8	88	21,4	16	3,9	16	6,1	411	100
Tekerlekli Yardımları	Evet	8	1,9	9	2,2	5	1,2	3	0,7	2	0,5	0	0	27	6,6
	Hayır	67	16,3	166	40,4	27	6,6	85	20,7	14	3,4	25	6,1	384	93,4
	Total	75	18,2	175	42,6	32	7,8	88	21,4	16	3,9	25	6,1	411	100
Eğitim Yardımları	Evet	10	2,4	12	2,9	1	0,2	3	0,7	5	1,2	0	0	31	7,5
	Hayır	65	15,8	164	39,8	31	7,5	85	20,6	11	2,7	25	6,1	381	92,5
	Total	75	18,2	176	42,7	32	7,8	88	21,4	16	3,9	25	6,1	412	100
Ramazan Çadırı	Evet	19	4,6	44	10,7	14	3,4	21	5,1	7	1,7	6	1,5	111	26,9
	Hayır	56	13,6	131	31,8	18	4,4	67	16,3	9	2,2	19	4,6	300	72,8
	Total	75	18,2	175	42,7	32	7,8	88	21,4	16	3,9	25	6,1	411	100

Tablo 37’de katılımcıların yararlanmış oldukları sosyal güvence ile sosyal yardımlar karşılaştırılmıştır. Veriler doğrultusuna yakacak yardımından yararlanan 24 kişi hiçbir sosyal güvencesi olmayan ve 23 kişi ise SGK’dan yararlanan, 11 kişi Yeşil kart, 6 kişi ise Bağ-kur’dan yararlanan bireylerden oluşmaktadır. Özel sigortaya sahip olanlar ise yakacak yardımından faydalanmamaktadır.

Giyim yardımından yararlanan 10 katılımcı hiçbir sosyal güvencesi olmadığını, 11’i ise SGK’dan yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Ulaşım yardımından en fazla 14 kişi ile SGK’dan yararlanan bireyler faydalanmaktadır. Hiçbir sosyal güvencesi olmayan katılımcılardan 5’i bu yardımdan faydalanabilmekte, totalde ise 25 kişi yararlandığını belirtmektedir. Bu yardımların katılımcılar tarafından bilinmemesi ve ulaşım yardımından yararlanma kriterinin 65 yaş üstü olarak belirlenmesi yararlanan sayısını da düşürmektedir.

Cenaze yardımı ve ramazan çadırı en fazla yararlanılan sosyal yardımlardan olmakla birlikte SGK’dan faydalanan 35 kişi bu yardımları aldıklarını belirtmişlerdir. Ramazan çadırı içinde aynı durum mevcuttur hiçbir geliri olmayan 19 kişi, SGK’ya tabi 44 kişi, bağ-kur 14 kişi ve emekli sandığından yararlanan 21 kişi totalde 111 kişi ramazan çadırından faydalandıklarını belirtmişlerdir. Cenaze yardımı ve Ramazan çadırı belediyenin sosyal güvence ve aylık gelir ayrımı yapmaksızın herkese sunduğu bir hizmettir. Bu nedenle katılım diğer yardımlara oranla daha fazladır.

Tablo 38.Kültürel Hizmetler ile Proje Hizmetlerinin Karşılaştırılması

		Sosyal Güvence													
		Yok		SGK		BAĞ-KUR		Emekli Sandığı		Yeşil Kart		Özel Sigorta		Total	
		S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Kurslar	Evet	16	3,9	54	13,1	10	2,4	29	7,1	4	1	8	1,9	121	29,4
	Hayır	59	14,4	121	29,4	22	5,4	59	14,4	12	2,9	17	4,1	290	70,6
	Total	75	18,2	175	42,6	32	7,8	88	21,4	16	3,9	25	6,1	411	100
Aile Danışmanlığı	Evet	2	0,5	12	2,9	3	0,7	8	1,9	1	0,2	0	0	26	6,3
	Hayır	73	17,8	163	39,7	29	7,1	80	19,5	15	3,6	25	6,1	385	93,7
	Total	75	18,2	175	42,6	32	7,8	88	21,4	16	3,9	25	6,1	411	100
Psikolojik Danışmanlık	Evet	0	0	7	1,7	2	0,5	2	0,5	0	0	1	0,2	12	2,9
	Hayır	75	18,3	167	40,7	30	7,3	86	21	16	3,9	24	5,9	398	97,1
	Total	75	18,3	174	42,4	32	7,8	88	21,5	16	21,5	25	6,1	410	100
Hukuk Danışmanlığı	Evet	0	0	5	1,2	2	0,5	3	0,7	0	0	1	0,2	11	2,7
	Hayır	75	18,3	169	41,2	30	7,3	85	20,7	16	3,9	24	5,9	399	97,3
	Total	75	18,3	174	42,4	32	7,8	88	21,5	16	3,9	25	6,1	410	100
Evlilik Okulu	Evet	2	0,5	12	2,9	3	0,7	9	2,2	1	2,2	1	0,2	28	6,8
	Hayır	73	17,8	161	39,2	29	7,1	79	19,2	15	19,2	24	3,6	381	92,7
	Total	75	18,2	175	42,6	32	7,8	88	21,4	16	21,4	25	3,9	411	100
Spor Kursları	Evet	14	3,4	39	9,5	7	1,7	36	8,8	1	0,2	13	3,2	110	26,8
	Hayır	61	14,9	135	32,9	25	6,1	52	12,7	15	3,7	12	2,9	300	73,2
	Total	75	18,3	174	42,4	32	7,8	88	21,5	16	3,9	25	6,1	410	100
Festival Ve Şenlikler	Evet	16	3,9	54	13,1	13	3,2	31	7,5	3	0,7	10	2,4	127	30,9
	Hayır	59	14,4	121	29,4	19	4,6	57	13,9	13	3,2	15	3,6	284	69,1
	Total	75	18,2	175	42,6	32	7,5	88	21,4	16	3,9	25	6,1	411	100

Tablo 38'e göre belediyenin yapmış olduğu kültürel hizmetlerden yararlanma düzeyine baktığımız zaman SGK 'dan yararlanan katılımcılar tarafından daha çok tercih edildiği dikkat çekmektedir. Söz konusu sosyal güvenceden faydalanan katılımcılardan 54'ü kurslar ,39'u spor kursları ve 54'ü festival ve şenliklerden yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Belediyenin bünyesinde açmış olduğu kurslardan yararlanan 16 kişi sosyal güneçleri olmadığını, 10 kişi bağ-kur, 29 kişi emekli sandığı, 8 kişi ise emekli sandığından faydalanmadıklarını belirtmişlerdir. Söz konusu kurslar aşçılık kursu haricinde hobi kursları olarak geçmektedir ve tüm katılımcılara hitap etmektedir.

Aile danışmanlığı, hukuk danışmanlığı, psikolojik danışmanlık kurları ise katılımcılar tarafından ez az tercih edilen hizmetler olmakla birlikte SGK 'dan faydalanan bireyler tarafından aile danışmanlığından 12 kişi, hukuk danışmanlığından 7, psikolojik danışmanlıktan yararlanan 5 kişidir.

Evlilik okulunu da en çok tercih eden 12 kişi ile SGK 'dan yararlanan bireyler olmuştur. Ardından 9 kişi ile emekli sandığından yararlanan bireyler, evlilik okula katıldıklarını bildirmişlerdir.

Spor kursları ve festival ve şenlikler en fazla katılımın sağlandığı kültürel hizmetlerden olmaktadır. Spor kurslarına hiçbir sosyal güvencesi olmayan 14 kişi, SGK'dan yararlanan 39kişi, BAĞ-KUR 7 kişi, emekli sandığından yararlanan 36 kişi kurslara katıldıklarını bildirmişlerdir. Festival ve şenliklerde ise 54 kişi SGK'dan yararlanan bireyler tarafından tercih edilmektedir.

Tablo 39.Sosyal Güvence ile Sosyal Proje Hizmetlerinin Karşılaştırılması

		Sosyal Güvence													
		Yok		SGK		BAĞ-KUR		Emekli Sandığı		Yeşil Kart		Özel Sigorta		Total	
		S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Sevgi Eli	Evet	17	4,1	29	7,1	6	1,5	11	2,7	11	2,7	3	0,7	77	18,7
	Hayır	57	13,9	146	35,5	26	6,3	77	18,7	5	1,2	22	5,4	333	81
	Total	74	18	176	42,8	32	7,8	88	21,4	16	3,9	25	6,1	411	100
Bilgi Evi	Evet	4	1	14	3,4	1	0,2	6	1,5	4	1	4	1	33	8
	Hayır	70	17	162	39,4	31	7,5	82	20	12	2,9	21	5,1	378	92
	Total	74	18	176	42,8	32	7,8	88	21,5	16	3,9	25	6,1	411	100
Mikro Kredi	Evet	5	1,2	6	1,5	0	0	0	0,7	0	0	3	0,7	17	4,1
	Hayır	69	16,8	170	41,4	32	7,8	85	20,7	16	3,9	22	5,4	394	95,9
	Total	74	18	176	42,8	32	7,8	85	21,4	16	3,9	25	6,1	411	100
Eğitime Destek Projesi	Evet	0	0	2	0,5	2	0,5	2	0,5	0	0	0	0	6	1,5
	Hayır	74	18	173	42,2	30	7,3	85	20,7	16	3,9	25	6,1	403	98,3
	Total	74	18	175	42,9	32	7,8	87	21,2	16	3,9	25	6,1	409	100
Eğitim için El Ele	Evet	0	0	2	0,5	1	0,5	3	0,5	0	0	0	0	6	1,5
	Hayır	74	18	173	42,2	31	7,3	85	20,7	16	3,9	24	6,1	403	98,3
	Total	74	18	175	42,9	32	7,8	88	21,2	16	3,9	24	6,1	409	100

Tablo 39'a göre belediyenin sosyal proje kapsamında yürüttüğü hizmetlerden yararlananları hangi sosyal güvenceden faydalandıkları verilmiştir. Sevgi elinde yararlananların 17'sinin hiç. bir sosyal güvencesi yoktur, 29'u SGK, 6'sı BAĞ-KUR , 11; emekli sandığı ve yeşil kart sahiplerinden oluşmaktadır.

Bilgi ev kurs merkezlerinden yararlanan katılımcıların 14'ü SGK' ya tabidir. Mikro kredilerde katılımcılar tarafından bilinmekle birlikte katılımı az olan hizmetlerden biridir. Bunun en büyük sebebi olarak mikro kredi almak belli kriterlerin olması ve bunu sağlayan bayanların sayıca az olmasıdır. Söz konusu kredileri alan 5 kişinin hiçbir geliri yoktur, 6 kişi ise SGK' ya tabidir.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Halka en yakın kurumlardan olan belediyeler, halkın gündelik yaşamı üzerinde en etkili kurumlardır. Bu kurumlar hangi formda olursa olsun tarih boyunca kentsel hizmetlerin karşılanması yanı sıra sosyal politikaların hayata geçirilmesinde etkili olmuşlardır. Yerel yönetimlerin bu alanda ki etkinliği ülkelerin tarihine, yönetim biçimi ve geleneklerine bağlı olarak farklı biçimlerde ortaya çıkmıştır.

1970’li yıllara kadar vatandaşların sosyal gereksinimlerini karşılayan merkezi idareler, mali krize girince bu krizden çıkmanın yollarından birinin de yetkileri ve sorumlulukları belediyelere devretmek olmuştur. Böylelikle hem belediyeler güçlenmiş, hem de sorumlulukları artmıştır.

Gelişmiş ülkelerde belediyeler 20.yy başından itibaren kentsel hizmetlerin ve sosyal politikaların sağlanmasında görevler yerine getirmeye başlamış ve belediyelerin bu alanda ki rolünde gelişmiş ülkelerde refah devleti tipinin ortaya çıkması büyük bir gelişme olmuştur.

Ülkemizde de belediyelerin önem kazanması, 1950’lerden sonraki kentleşme süreci ile ortaya çıkmıştır. Sosyal belediyecilik olarak nitelendirilebilecek uygulamalar, 1970’lerden sonra hayata geçirilmeye başlamış ve 1990’lardan sonra artışa geçmiştir. Hizmete yönelik talebin artmasını sağlayan etmenlerden biri kentin artan sorunlarıysa, diğeri artan gelir ve eğitim düzeyine bağlı tercih farklılaşmalarıdır.

Türkiye’de 2000’li yıllardan sonra yapılan kanuni düzenlemelerle, yeni kamu yönetimi anlayışının getirdiği yenilikler, yönetim yapımızda kendine yer bulmuştur.

Sosyal Belediyecilik faaliyetleri her ne kadar kanun ve yönetmeliklerle belediyelere verilen bir görev olsa da, halkın ihtiyaç duyduğu hizmetler belediyeler tarafından çok daha önceleri yerine getirilmeye başlanmıştır. 1994 yılından beri Denizli Belediyesi’nde olduğu gibi birçok belediyede sosyal belediyecilik hizmetleri yapılmaya başlanmış ve devam etmektedir. Kanuni düzenlemeler yapılan bu hizmetlerden çok sonraları ortaya çıkma durumunda kalmıştır. Bugün adı sosyal belediyecilik olarak ifade edilen hizmetler, aslında Türkiye’de kültürel anlamda sahip olunan yardımlaşma ve dayanışma, iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma gibi birçok değerlerin yansıması olarak eskiden beri devam eden sorumluluklardır. Batıdaki anlayış la bu anlamda çok ciddi fark bulunmaktadır. Sahip olunan milli ve manevi değerler zaten bir kanun ve

yönetmeliğe ihtiyaç bırakmadan, bu topluma sosyal hizmetlerin götürülmesini etkili kılmaktadır.

Bilindiği üzere Hangi harcamaların “sosyal” kabul edileceği değişebilmektedir. Genelde o toplumda o konu ile ilgili bir sorun varsa, bu sorunu çözmek için yapılan harcamalar, sosyal harcama olarak değerlendirilmektedir. Toplumun gelişmesi için yapılan eğitim, sağlık gibi harcamalar da sosyal harcama olarak kabul edilebilir, toplumun dezavantajlı kesimlerine yapılan yardımlar da. Kurumlar için yapılan farklı hesaplamalarda farklı kriterlerin kullanıldığını görmek mümkündür. Ülkemizdeki sosyal harcamaların boyutlarının belirlenmesi, belediyelerin bu alandaki durumunun ölçülmesi için bir gösterge olacaktır. Yapılan çalışmalarda OECD ve AB ülkelerine göre ülkemizdeki sosyal harcamalarının GSMH ’ya oranının düşük olduğu görülmektedir. Örneğin AB ortalamasını yakalayabilmek için şu anki harcama miktarı kadar bir artış gerekmektedir. Harcama miktarının yanı sıra Türkiye’nin sosyal koruma hizmetlerinin içeriği ve kapsamı bakımından da önemli eksiklikleri olduğu kabul edilmektedir.

Sosyal harcamalara yönelik ifade edilen eleştirilere karşın sosyal harcama oranlarının yüksek olduğu ülkelerde ekonomik refah ve gelişmişliğin de yüksek olduğu görülmektedir. Bu noktada sosyal adalet kavramı önem kazanmaktadır.

Bu bağlamda 2011’de OECD tarafından yayınlanan Sosyal Adalet Raporu’nda kullanılan yoksulluğu önleme, eğitim hizmetlerine erişim, işgücü piyasasına katılım, sosyal uyum(içerme)- ayrımcılık yapmama, sağlık ve kuşaklararası adalet göstergelerinin her birinde listenin en sonlarında yer alan Türkiye’nin OECD’nin sosyal olarak en adil olmayan ülkesi olduğu ortaya konulmuştur.

Denizli Büyükşehir Belediyesinin Büyükşehir olmasından sonra faaliyetlerini arttırdığı sosyal belediyeçilik alanında daha iyi hizmet verebilmek adına Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığını iki birime ayırıp Sosyal Hizmetler Daire başkanlığını kurmuştur.

Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinde ki anlayışın ve yapılan faaliyetlerin zamanla değiştiği “sosyal yardım” olarak kabul edilmesinden çok “kültürel faaliyetler” olarak çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Denizli Belediyesinin bu doğrultuda yaptığı sosyal belediyeçilik faaliyetlerinde sosyal hizmet ve yardımlar oldukça başarılıdır. Belediye bütçesi yıllar itibari ile bakıldığında sosyal harcamalara ek bütçe ayrılmıştır. Özellikle büyükşehir olması ile söz konusu harcamalar neredeyse üçte bir oranında artmıştır.

Dezavantajlı kısımlara yönelik olarak yapılan Bilgi Evi Kurs Merkezleri, Sevgi Eli, Engellilere ve yaşlılara evde bakım hizmetleri takdir edilecek niteliktedir.

Denizli Büyükşehir Belediyesi'nde sosyal hizmet ve yardımların farkındalığını ölçmek için yapılan anket sonucunda görülen şudur ki, Araştırmaya katılanların büyük çoğunlu sosyal yardım ve kültürel hizmetlerin farkındadır ancak sosyal proje hizmetlerinden eğitime destek ve eğitim için el ele faaliyetleri diğer hizmetler kadar bilinmemektedir. Söz konusu farkındalığın Büyükşehir Belediye Binasının bulunduğu Pamukkale merkez belediyesinde daha fazla olduğu görülmektedir.

Araştırma sonucunda Belediyenin sosyal proje kapsamında yürüttüğü hizmetlerinde “sevgi eli” haricinde bilinmediği görülmekte ve bu hizmetten **bu** hizmetten katılımcıların % 18,6'sı yararlanmaktadır. Ardından %8 ile bilgi evi kurs merkezleri, %4,1 ile ise mikro krediler gelmektedir. Sevgi eli projesi gelir seviyesi düşük aileleri kapsamaktadır ancak çalışmada aylık geliri 2001-300 TL olan 7 kişinin bu hizmetlerden yararlandığı görülmektedir. Bunun nedeni olarak katılımcıların sevgi eline bulundukları bağışları da hizmetten yararlanıyor olarak algılaması gösterilebilir. Bu bağlam da sevgi eli farkındalığı ve yararlanma düzeyi yüksek bir proje olduğu düşünülmektedir. 2015 yılı faaliyet raporuna göre Sevgi Eli' ne 20.497 vatandaş aynı bağışta bulunmuş olup, böylelikle 64.325 vatandaşın ihtiyaçları karşılanmıştır.

Belediyenin sosyal yardımları içerisinde en bilinmeyenler Tekerlekli sandalye ve barınma yardımları, kültürel hizmetlerde; psikolojik ve hukuk danışmanlığı, sosyal proje de ise eğitime destek ve eğitim için el ele projeleri olmuştur. Bunun nedeni olarak ise söz konusu hizmetlerin internet, TV ya da afiş ve reklamlar vasıtasıyla yeterince tanıtımının yapılmıyor olmasıdır.

Alan araştırması sonucu Denizli Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyeçilik anlayışı ve bu yönde yaptığı harcamalar çerçevesinde yaptığı sosyal hizmetlerin; engellilerin topluma kazandırılmasına yönelik uygulamalar, istihdama yönelik meslek edindirme kursları, aile, kadınlar, çocuklar, gençler ve yaşlılara yönelik hizmetler, evlilik okulu ile çiftlere evlilik hakkında bilinçlendirmeler sayılabilir.

Sosyal belediyeçilik hizmetlerinde doğal olarak, Türkiye'nin kendine özgü ekonomik ve sosyal ortamının yarattığı sorunlar da etkisini göstermektedir. Kentsel ölçekte bu sorunların en önemlilerinden biri de kuşkusuz nesnel verilere erişme zorluğudur. Çünkü sosyal hizmet ve yardımların etkin bir şekilde sürdürülebilmesi için

ihtiyaç sahiplerinin adil bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Denizli Büyükşehir Belediyesinde Sosyal hizmet daire Başkanlığı'nın yaşadığı en büyük problem de bu doğrultudadır ihtiyacı olan olmayan herkesin bu yardımlardan yararlanma istediğidir.

Araştırma alanında önemli diğer bir sonuç ise; Denizli'nin Merkez iki belediyeden oluşması ve yapılan hizmetleri eşit olarak dağıtamamasından dolayı Merkezefendi belediyesinde yaşayan katılımcıların sosyal yardım ve hizmetlerin farkında olmadığı tespit edilmiş farkında olanların ise hizmetlerden yeterince yararlanamamasıdır. Kültürel hizmetlerde yer alan kursların(aşçılık, seramik, spor kursu) sadece Yenimahallede veriliyor olması Pamukkale Belediyelerinde yaşayan halkın ulaşım güçlüğü nedeni ile katılım sağlayamaması da hizmetlerden yararlanma düzeyini düşürmektedir.

Aylık gelir ile yardımların karşılaştırılması sonucunda ise varılan sonuç; yakacak yardımından en fazla yararlanan kesim 0-1300 TL arası gelire sahip katılımcılar olmuştur .Denizli Büyükşehir Belediyesi faaliyet raporuna göre 3.340 kişiye 790.700.00 TL tutarında sosyal yardımlarda bulunulduğu belirtilmiştir. Çalışma sonucunda yardımdan yararlanan kişi sayısı ise görece az olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak sosyal yardımlardan yararlanan katılımcıların bazı sebepler dolayısıyla (anketörlerin farklı bir kurumdan geldiklerini sanmaları ve yardımlarının kesileceğini düşünmeleri) yardım aldıklarını gizlemeleri sosyal yardımlardan yararlananların sayılarını düşürdüğü düşünülmektedir. 3000 TL ve üzerinde gelir elde edenlerin ise sosyal yardım almadığı kısmen cenaze yardımında ve ramazan çadırından faydalandığı dikkat çekmektedir. Bu sonuç teoride sosyal belediyeciliğin görevleri kısmında anlatılanları doğrular niteliktedir. 3000 TL üzerinde gelir elde edenlerin bu hizmetlerden yararlanıyor olması belediyenin ramazan çadırı ve cenaze hizmetlerini tüm halka belli bir kriter olmadan sağlıyor olmasıdır.

Araştırma sonucunda katılımcıların %24,7 si sosyal hizmet faaliyetlerinden düzenli olarak faydalandığını, %75,1'i ise faydalanmadığını belirtmişleridir.

Belediye hizmetlerinden haberdar olma durumları da farklılık göstermektedir. Buna göre %37,3'ü belediye afiş ve reklamlarından, % 26,6'sı yakınları vasıtasıyla, %12,6'sı yerel tv ile ve %10,9'u ise internetten öğrendiklerini belirtmişlerdir. Sosyal hizmet ve yardım için başvurulup alınmayan kurum olup olmadığına bakıldığında katılımcıların % 79,8'i hayır, %,9'u ise evet yanıtını vermişlerdir. Evet yanıtını verenlerin

%7,5'i yardım alamadığı kurum olarak vakıf ve dernekleri göstermişler, %4,8'i valilik ve %8'i belediyeden yardım alamadıklarını belirtmişlerdir.

Belediye hizmetlerinden rahatsız olunan hususlara bakıldığı zaman, katılımcıların %23,5'i yardımdan ihtiyacı olmayanlarında faydalanmasından rahatsız, %19,1'i bürokratik işlemler ve engellerden, %18,2'si ise tablo 26' da ki sonucu doğrular nitelikte yardım ve hizmetlerin düzensiz olmasından rahatsızdır. %13,1'i siyasi parti yandaşlarının kulanmasından, %1,7'si görevli memurların davranışlarından rahatsız olduklarını ifade etmişler, %19,1 'i se rahatsız olduğu hiçbir husus olmadığını belirtmişlerdir.

Sosyal hizmet veya sosyal yardım için ilk başvurdukları kurum sorulduğunda katılımcıların %51,6'sı belediye cevabını vermişlerdir. Ardından % 17,2 'si vakıf ve dernekler, %15,5'si valilik, %8,5'i muhtarlık, %2,9'u hayır kurumları cevabını vermişlerdir.

Sosyal belediyecilik faaliyetlerinin katılımcılar için neyi ifade ettiği sorulduğunda katılımcıların %36,1'i tarafından sosyal hizmet almayı ifade etmektedir. %36,1'i sosyal hizmet almayı, %22'si kurs ve eğitim faaliyetlerini, % 10,4'ü ise sosyal belediyeciliğin kültür festival faaliyetlerini ifade ettiğini belirtmişlerdir.

Sosyal hizmet ve yardımı veren en iyi veren kurum sorulduğunda katılımcılar %47,9 ile belediyenin verdiği belirtilmiştir. Ardından katılımcıların % 14,8' i valilik, % 7,5'i muhtarlık, %9,7'si hayır kurumları %14'ü ise vakıf ve derneklerin verdiklerini belirtmişlerdir.

Denizli'nin Büyükşehir belediyesi olması sonrası değişiklik değerlendirildiğinde katılımcıların %65,9'u oldu iyi yönde, %9,9'u oldu kötü yönde ve %24,2'si ise olmadığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların geliri arttıkça hizmetlerden yararlanma oranları da düşmektedir. Bu bağlamda kültürel hizmetlerden yararlanan kesim gelir seviyesi 1300-2001 TL arasında olanlardır. En az yararlanan hizmet ise sosyal proje hizmetleridir. Yeterince bilinmiyor olması ve yararlanmak için bir takım kriterlerin sağlanması gerekliliği yararlanma düzeyini düşürmektedir. Bilgi evi kurs merkezlerinde ise durum farklıdır kurs merkezlerinin her mahallede bulunmaması ve öğrencilerin bu hizmetlerden yararlanabilmek için aylık belli bir ücret ödemesi gerekliliği bu hizmetten yararlananların sayısının düşürmektedir.

Ancak sosyal hizmetler kısmında sadece dezavantajlı kesimlere yardım yapmak ile sınırlı kalmış ve gençlere ve çocuklara yönelik hizmetlerin de genelde kırtasiye, yiyecek, giyecek gibi yardımlardan, sportif faaliyetler ve eğitsel kurslar gibi etkinliklerden oluştuğu görülmektedir. İhtiyaç sahibi ancak eğitime devam edebilenler dışında sokakta yaşayan, şiddet gören ya da suça bulaşmış çocuk ve gençlere yönelik çok net bir faaliyet alanı tanımlanmadığı görülmektedir.

Çalışmada ayrıca bir eksiklik olarak tespit ettiğimiz huzurevleri ile ilgili her belediyenin belli nüfus kriterine göre huzurevi açması, sığınma evlerinde olduğu gibi belediye kanununa eklenen bir maddeyle zorunlu hale getirilmesi önerilmektedir.

Denizli Büyükşehir Belediyesine yönelik diğer bir sorun ise bütçede sosyal harcamaların sınıflandırmalarında yaşanan eksikliktir. Belediyelerin performans programlarını ve faaliyet raporlarını oluştururken aynı formatı kullanmamaları, bu sıkıntıyı arttırmaktadır. Bazı belediyelerin, performans hedefleri ve hedef gerçekleştirmeleri çok net sunulmuşken; bazı belediyelerde hedeflerin neler olduğu bile tespit edilememektedir.

Belediyelerin popülist kaygılardan kaynaklı gelirleri yetersiz kaldığında altyapı, çöplerin toplanması, yolların bakım ve onarımı, parklar ve eğlenme dinlenme alanları gibi faaliyetlerinden tamamen vazgeçmediği; sosyal politika alanındaki hizmetlerinden ise daha büyük ölçüde vazgeçme kararı aldıkları görülmektedir. Bu doğrultuda mali özerkliğin tamamen olmasa da kısmen arttırılması ve dolayısıyla belediye gelirlerinin arttırılması sağlanmalıdır. Bu bağlamda belediyelerin sosyal ihtiyaçlara daha fazla yönelmelerinin mümkün olabilecektir.

Sonuç olarak Türkiye’de yerel yönetimlerde dolayısıyla sosyal belediyecilik anlayışında yaşanan gelişim oldukça önemli bir aşama kaydetmiştir. Ancak gelişmiş ülke örnekleriyle kıyaslandığında ve mevcut sorunlar düşünüldüğünde kurumsal olarak sosyal belediyecilikten söz edilebilmesi için halen atılması gereken büyük adımlar mevcuttur.

Bu adımlar: Belediyelerin sosyal belediyecilik alanında yaşadığı en büyük sıkıntı mali yetersizliktir. Bunu çözmek için 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerindeki il özel idarelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Bu noktada diğer illerdeki il özel idarelerinin de kaldırılarak gelirlerinin belediyelere aktarılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

Kitaplar

- A.Çam, Çiğdem. (2013). *Yerelleşme ve Yerel İktidar Edirne Alan Araştırması*. Beta Yayınları
- Abay, Ali. Rıza. (2004). "Türkiye'de Sosyal Hizmetlerin Algılanması ve Uygulanması Sorunu" . *Türkiye'de Sosyal Refah Politikaları Çerçevesinde Sosyal Hizmetler; Birinci Sosyal Hizmetler Şurası* (s. 593-606). Ankara: SHÇEK Yayını.
- Akdoğan , A. (2011). *Kamu Maliyesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- AKP. (2008). Ak Parti Siyaset Akademisi, Yerel Yönetimler Ders Notları. Ankara: AR-GE Baskı Başkanlığı, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3.Baskı.
- Aktan, Coşkun. Can (1993). *Kamu Ekonomisinde Piyasa Ekonomisine: Özelleştirme*. Ankara: Takav Matbaası.
- Aktan, Coşkun. Can., & Vural, İstiklal. Yaşar. (2002). Gelir “Dağılımında Adalet(siz)lik ve Gelir Eşit(siz)liği Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri”. C. C. Aktan içinde, *Yoksullukla Mücadele Stratejileri* (s. 19-60). Ankara: Hak-iş Yayınları.
- Aktel, Mehmet. (2003). *Küreselleşme ve Kamu Yönetimi*. Ankara: Asil Yayın Evleri.
- Altunışık, Remzi., Coşkun, Recayi., Bayraktaroğlu, Serkan., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. İstanbul: Skarya Yayıncılık.
- Ay, Hakan. (2008). *Vergi Politikaları ve Baskı Grupları*. İzmir: Maliye ve Hukuk Yayınları.
- Aydın; Murat (2008). Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler. Yedirenk yayınları İstanbul
- Aytaç, Mustafa. (1998). *Matematiksel İstatistik*, . Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- Bahadıroğlu, Yavuz. (2012). *Biz Osmanlıyız*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Baş, Türker. (2001). *Anket, Anket Nasıl Hazırlanır? Anket Nasıl Uygulanır? Anket Nasıl Değerlendirilir?* Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bayraktar, S. Ulaş., & Penpecioglu, Mehmet. (2013). Yerel Liderlik Toplumcu Belediyecilik ve Ali Dinçer: 1977- 1980 Dönemi Ankara Belediyesi. İ. Kamalak, & H. Gül içinde, *Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar ve Türkiye Uygulamaları* (s. 159-196). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Bayramoğlu, Sonay. (2015). *Toplumcu Belediye Nam- ı Diğer Belediye Sosyalizmi*. Ankara: NotaBene Yayınları.
- Bernstein, Eduard. (2011). *Sosyalizmin Ön koşulları ve Sosyal Demokrasinin Görevleri (Çeviren: Levent Bakaç)*. İstanbul : Kayhan Matbaacılık.

- Bilgin, Kamil. Ufuk. (2013). İsveç'te Yrel Yönetimler. M. Okçu, & H. Özgür içinde, *Dünyada Yerel Yönetimler* (s. 339-364). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Buğra, Ayşe., & Keyder, Çağlar. (2007). *Bir Temel Hak Olarak Vatandaşlık Geliri*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çicek, Eda Uysal (2012). *Türkiye' de Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Politikaları; Batı Akdeniz Örneği*. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği.
- Çukurçayır, Akif. (2006). *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi 3. Baskı*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Çukurçayır, Akif. (2013). Almanya'da Siyasal Sistem ve Yerel Yönetimler. M. Okcu, & H. Özgür içinde, *Dünyada Yerel Yönetimler Örnekler Uygulamalar* (s. 50-70). Ankara: Seçkin yayınevi.
- Devrim, Fevzi. (1999). *Kamu Maliyesine Giriş*. İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Egeli, Haluk. (2011). *Parafiskalite ve Parafiskal Yükümlükler (Sosyal Güvenlik Reformu Kapsamında)*. İzmir: Altın Nokta Yayınevi.
- Erdoğan, M. Mustafa. (2008). *Türkiye' de Sosyal Bütçe*. İstanbul: Tesev Yayınları.
- Ersöz, Halis. Yunus. (2004). *Sosyal Politika Perspektifinden Yerel yönetimler*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Eryılmaz, Bilal. (1997). *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması*. İstanbul: Birleşik yayıncılık.
- Es, Muharrem. (2007). *Kent Üzerine Düşünceler*. İstanbul: Plato Danışmanlık ve Eğitim Yayınları.
- Göze, Ayferi. (1995). *Liberal Maxiste Faşist ve Sosyal Devlet*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım 3.Bası.
- Göze, Ayferi. (2007). *Siyasal Düşünceler ve Yönetimler*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Güler, Murat. (2013). Toplumcu Belediyeciliğin Doğuş Koşulları Üzerine. İ. Kamalak, & H. Gül içinde, *Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları* (s. 125-159). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Günaydın, Davuthan. (2011). Küreselleşmenin Refah Devleti Sağlık Politikalarına Etkileri:Türkiye Örneği.
- Kalaycı, Şeref. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın.
- Keleş, Ruşen. (1994). *Yerinden Yönetim ve siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Kesgin, Bedrettin. (2012). *Yoksullukla Yerel Mücadele Sosyal Belediyecilik*. Bursa: Ekin Yayınları.
- Koray, Meryem. (2007). Sosyal Politika: Nereye Doğru?" Prof. Dr. Cahit Talaş Anısına Güncel Sosyal Politika Tratışmaları. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi*.
- Kurt, Hacı. (2013). Yerel Yönetim Reformları Işığında Yerel Yönetimlerin Hareket Alanları; Toplumcu Belediyecilik Mümkün mü? İ. Kamalak, & H. Gül içinde,

- Yerel Yönetimlerde Sosyal demokrasi Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları* (s. 269-295). İstanbul: Kakledon Yayıncılık.
- Muter, Naci. B., Çelebi, A Kemal., & Sarkınç, Süreyya. (2006). *Kamu Maliyesi*,. Manisa: Emek Matbaası.
- Ortaylı, İlber. (2001). *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Özbek, Nadir. (2006). *Cumhuriyet Türkiye'si'nde Sosyal Güvenlik ve Sosyal Politikalar*. İstanbul: Tarih Vakfı Emeklilik Gözetim Merkezi Yayınları.
- Özden, Kemal, (2013). *Yerel Yönetimlerde Güncel Sorunlar ve Tartışmalar*, Ankara Seçkin Yayınları
- Pehlivan, Osman. (2012). *Kamu Maliyesi*. Trabzon: Murathan Yayınevi.
- Kalabalık, Halil. (2005). *Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Kleimbaum, D., Kupper, Lawrence., & Miller, Keith. (1998). *Appried Regression Analysis and Other Multiveriable Methods*. Duvbury Press.
- Sallan Gül, S. (2004). *Sosyal Devlet Bitti Yaşasın Piyasa*. İstanbul: Etik Yayınları.
- Sözer, Ali. Nazım. (1994). *Türkiye'de Sosyal Hukuk:Spsyal Tazmin,Sosyal Hizmet,Sosyal Yardım,Sosyal Teşvik* . Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Sözer, Ali. Nazım. (1997). *Sosyal Devlet Uygulamaları:Almanya,İngiltere,Hollanda Türkiye*. İzmir: Cemiyet Yayınları.
- Şeker, Murat. (2011). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Bütçeyi İzleme Raporu*,. Tesev Yayınları.
- Talas, Cahit. (1992). *Türkiye'nin AçıklamalıSosyal Politika Tarihi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Talas, Cahit. (1999). *Ekonomik Sistemler*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Topak, Oğuz. (2012). *Refah Devleti ve Kapitalizm*. İstanbul: İletişim Yayınları
- Ural , Ayhan., & Kılıç , İbrahim. (2005). *Bilimsel Araştırma Süresi ve SPSS Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yentürk, Nurhan (2012) STK'lar İçin Sosyal Koruma Harcamalarını İzleme Kılavuzu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul,
- Yıldırım, Kazım. (2007). *Sosyal Hizmet*. İstanbul: Sakarya Yayıncılık.
- Yıldırım, Selahattin. (1990). Yerel Yönetim ve Demokrasi, Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslar arası Sempozyum Bildiri ve Tartışmalar Kitabı. *Ankara Büyükşehir Belediyesi Yayınları Metropol İmar A.Ş.*
- Yılmaz, Gülay. Akgül. (2006). *Oecd Ülkeleri ve Türkiye'de Sosyal Devlet ve Sosyal Harcamalar* . İstanbul: Arıkan Yayınları
- Yolcuoğlu, İsmail. Galip. (2012). *Türkiye'de Sosyal Refah Devletine Geçiş Süreci*. Ankara: Nobel Yayınları.

Makaleler

- Akdoğan, Yalçın. (2002). Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik. *Eminönü Bülteni, Şubat Sayısı*.
- Akpınar, Turgut. (1999). Tarihte Sigorta ve Yurdumuzda Sigortaya Dair İlk Fetvalar. *Hukuk Tarihi Üzerine Makaleler, iletişim Yayınları*.
- Aksoy, Kasım. (2006). Avrupa Refah Devletinin Bunalımı. *İlem Yıllık sayı, 1 Yıl, 1*.
- Aktan, Coşkun. Can., & Dilek, Dileyici. (2012). *Kamu Ekonomisi - 1, Açıköğretim Fakültesi Yayını no; 1669*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.
- Aktan, Coşkun. Can., & Özkıvrak, Özlem. (2008). *Sosyal Refah Devleti*. İstanbul: Okutan.
- Arın, Tülay. (1994). *Türkiye’de Sosyal Güvenlik Fonlarının Açıkları: Liberal Sosyal Güvenlik Rejiminin Çelişkileri ve İflası”, 10. Türkiye Maliye Sempozyumu, Kamu Kemimi Finansmanı*. Adana: Çukurova Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü Yayını.
- Arısoy, İbrahim., Ünlükaplan, İlter., & Ergen, Zühal. (2010). Sosyal Harcamalar ve İktisadi Büyüme İlişkisi: Türkiye Ekonomisinde 1960 – 2005 Dönemine Yönelik Bir Dinamik Analiz. *Maliye Dergisi Sayı158 Ocak-Haziran* , 398-421.
- Ateş, Hamza. (2009). Sosyal Belediyecilik. *MÜSİAD Çerçeve Dergisi Sayı,49*, 88-95.
- Aysan, Fatih. (2007). Belediyelerin Üstledikleri Yeni Rol "Sosyal Belediyecilik". *Sosyal Politikalar Dergisi S.2*, 26-29.
- Batuman , Bülent. (2010). Toplumcu bir Belediyecilik Modeli: “Yeni Belediyecilik Hareketi” 1973–1977”, . *Mülkiye Sayı 266, Cilt XXXIV*.
- Bircan, H., Karagöz, Y., & Kasapoğlu, Y. (2003). Ki-Kare ve Kolmogorov Smirnov Uygunluk Testlerinin Simulasyon İle Elde Edilen Veriler Üzerinde Karşılaştırılması. *Cumhuriyet Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 1* , 69-80.
- Çağdaş, Tülin. (2011). Türkiye’de Yerel Yönetimlerde İdari Özerklik. . *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 391-416.
- Çelik, Abdullah. (2014). Sosyal Belediyecilik Anlayışı; Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 16/1*, 1-20.
- Dogliani, Patrizia. (2002). European Municipalism in the first half on the twentieth century: the socialist network. *Contemporary European History 11 Sayı.4* , 573-596.
- Duyan, Veli. (2003). Sosyal Hizmetin İşlev ve Roller. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, Cilt:4, Sayı:2 Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını*.
- Ege, Sema. (2000). Fabian Society ve İki Yenilikçi Yazar G. Bernard Shaw Cilt:40 Sayı: 3-4. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi .
- Ekin, Nusret. (2001). Yeni Çağa Doğru Sosyal Güvenlikte Arayışlar. Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan, Cilt: 2 ,. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi,.

- Ersöz, Halis. Yunus. (2006). Sosyal Politika- Rafah Devletii- Yerel Yönetimler İlişkisi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası(Prof.Dr.Toker Dereliy' ye Armağan Özel Sayısı, Cilt.55, Sayı.1.*
- İzci, Ferit., & Turan, Menaf. (2013). Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi C.18 S.1*, 117-152.
- Karaer, Tacettin. (1990). Fransa'da Yerel Yönetim Reformu Üzerine. *Amme İdare Dergisi Cilt,23, Sayı 3.*
- Karamustafaoğlu, M. Tunçer. (1961). İngiliz İşçi Partisi. *Cit:18 Sayı: 1-4* . Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
- Kayaoğlu, İsmet. (1981). Halife en-Nasır’ın Fütüvvete Girişi ve Bir Fütüvvet Buyrultusu. *Anakara Üniveristesi İlahiyat Fakültesi Dergisi XXV.*
- Keleş, Ruşen (2009). Yerel Seçimler Yaklaşırken Türkiye’de Sosyal Belediyecilik. *Özel Kalem Dergisi Yıl, 2 Sayı, 21*, 30-32.
- Koray, Meryem., & Temiz, Hasan. Ejder. (2014, Sayı,42). Merkezi Yönetimle İlişkiler, Kısıtlar ve Harcamalar Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik ve Dört Büyükşehir Belediyesi Açısından Uygulamalar. *Çalışma ve Toplum*, s. 13-14.
- Köksal, O. (2011). Bir Kültürel Liderlik Paradoksu: Liderlik. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt,8 Sayı,15*, 101-122.
- Mengi, Ayşegül. (1997). Federal Almanya'da Yerel Yönetimler. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi Cilt, 6 Sayı,4.*
- Nazlı, Aylin. (1993). Suçlu Çocuklar ve Sosyal Hizmetler. *Sosyoloji Dergisi Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Yayını Sayı;4.*
- Negiz, Nilüfer. (2011). Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma C. 16, S. 2, s:323-343. *Süleyman Demirel Üniv., İ.İ.B.F.D., C. 16, S. 2, s:323-343.*
- Örenç, Ayhan. (2015) Belediyelerde Eğitim Hizmetleri (Şişli Belediyesi Örneği) *İstanbul ABMYO Dergisi* , S. 32, s:15-32
- Özbek, Nadir. (2002). Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Sosyal Devlet:Toplum ve Bilim. *Bahar*, 7-33.
- Öztürk, Feyza. (2005). İsveç'te Yerel Yönetimler. *Çağdaş Yerel Yönetimler Vergisi Cilt,12 Sayı,3 TODAİE.*
- Pektaş, Ethem. Kadri. (2010). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Akademik İncelemeler Dergisi sayı,5*, 5-22.
- Şenkal, Abdülkadir., & Sarıipek, Doğa. Başar. (2007/2, 14). Avrupa Birliği’nin Karşılaştırmalı Refah Modelleri ve Sosyal Politikada Devletin Değişen Rolü” *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.*

- Şenocak, Hüseyin. (2006). Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi İstanbul Üniversitesi*. İstanbul.
- Taşçı, Faruk. (2010). Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri. *Çalışma ve Toplum*, 157-202.
- Toprak, Düriye., & Şataf, Ceyda. (2009). Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı . *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt,1, Sayı 1.
- Ünal, Feyzullah. (2011). Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Yasal ve Yapısal Dönüşümü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı.30, 241-248.

Bildiri

- Buğra, Ayşe., & Adar, Sinem. (2007). Türkiye'nin Sosyal Koruma Harcamalarının Karşılaştırmalı Bir Analizi., *Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu*, 9-16.
- D.Yaşamış, Firuz. (1996). *Belediye Yönetimi*. Ankara: Zirve Ofset.
- Göksu, Mehmet. Tefik. (2010). I. Yerel Yönetimler Sempozyumu: Sosyal Belediyecilik,. Ankara: Ak Parti Genel Merkez Yerel Yönetimler Başkanlığı,.
- Özdemir, Süleyman. (2006). Başlangıcından Günümüze Refah Devletlerinde Sosyal Harcamaların Analizi. *Sosyal Siyaset Konferansları, İstanbul, İ.Ü. İktisat Fakültesi Yayını*.
- Özdemir, Süleyman. (2007). *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Öztürk, Hasret., & Gül, Hüseyin. (2012). Sosyal Belediyecilik Sosyal Devlete ve Sosyal Haklara Bir Alternatif mi? IV. *Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi*, 377-392.
- Uçaktürk, Türkan., Uçaktürk, Ahmet., & Özkan, Mehmet. (2009). Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Bağlamında Sosyal Belediyecilik: Biga Belediyesi Örneği . *VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, On Sekiz Mart Üniversitesi*.
- Ünusan, Teoman. (1999). Dünyada Mahalli İdareler. *T.C.İçişleri Bakanlığı Mahalli, Yayın no:27 Ankara*.

Tezler

- Arslan, Miraç. (2013). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslar İlişkisi Bölümü. *Yerel Yönetimlerde Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri Arnavutköy Belediyesi Örneği*. İstanbul: (yayımlanmış yüksek lisans tezi).
- Beki, Abdülhakim. (2008). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları : Ümraniye Belediyesi. *T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (yayımlanmış doktora tezi)*.

- Berk, Zübeyde. (2010). Kent Yoksulluğu ve Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kırıkkale Belediyesi Örneği. Isparta : Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (yayınlanmış yüksek lisans tezi.)
- Çalışkan, Abdülkerim. (2001). Sosyal Refahın Sağlanmasında Devletin Etkinliği ve Türkiye Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İzmir.
- Efe, Hüsammetin. (2012). Türkiye' de Sosyal Belediyecilik Bayrampaşa Belediyesi Örneği. *Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri enstitüsü Kenstsel Sistemeler ve Ulaştırma Yönetimi*. İstanbul: yayınlanmış yüksek lisans tezi.
- Erdal, Süleyman. (2012). Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti Uygulamaları Açısından İsveç Modelinin Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı Maliye Bölümü Doktora Tezi*. İzmir.
- Fidan, Ali. (2006). Sosyal Politikaya Katkısı Açısından 5393 Sayılı Belediye Kanun. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (yayınlanmış yüksek lisans tezi)*.
- Keleş, Sümeyra. (2008). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği*. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Başkanı (yayınlanmış yüksek lisans tezi).
- Koç, Neslihan. (2014). Sosyal belediyecilik hizmetleri ve finansmanı: Ege Belediyeler Birliği örneği. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.(yayınlanmamış doktora tezi) Manisa
- Köse, Hazal. (2010). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir Karşılaştırma: Maltepe ve Kadıköy ilçe Belediyeleri Örnekleri. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim dalı*. İstanbul: Yayınlanmış Yüksek lisans tezi.
- Öz, Cihan. Selek. (2010). Sosyal Belediyecilik Bağlamında Evde Bakım Hizmetleri (İstanbul, Ankara, Kocaeli Büyükşehir Belediyeleri Örnekleri). *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (yayınlanmış doktora tezi)*. Sakarya.
- Özcan, Güngör. (2009). Türkiye'de Kamu Harcamalarını Sosyal Refah Devleti Anlayışı Açısından Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı Maliye Programı (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)* . İzmir.
- Öztürk, Hasret. (2012). *Değişen Sosyal Devlet Anlayışı ve Sosyal Belediyecilik*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı (yayınlanmış yüksek lisans tezi).
- Öztürk, Şenol. (2011). Sosyal Yatırım Devletin Yükselişi Pasif Sosyal Harcamalardan Aktif Sosyal Harcamalara Geçiş. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi Ana bilim Dalı, İstanbul (Yayınlanmış doktora tezi)*.
- Şahinoğlu, İlker. (2014). Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı. *Marmara üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü kamu Yönetim Ana Bilim Dalı (yayınlanmış yüksek lisans tezi)*. İstanbul.
- Yay, Serdar. (2014). Sosyal Refah Devletinde Sosyal Yardımlar: Türkiye'de Sosyal Yardımlar ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi*

Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilimdalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) İzmir.

Yılmaz, Fikret. (2013). OECD Ülkeleri ve Türkiye'de Sosyal Refah Devleti Bağlamında Kamu Sosyal Harcamaların Gelir Dağılımı Üzerine Etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetim Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).* Bolu.

İnternet Kaynakları

Akcakaya, Murat. (2003). *Fransa'da Yerel Yönetimler ve Halkın Karar Alma Süreçlerine Katılımı.* Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi 153-174: file:///C:/Users/vatan/Downloads/326-641-1-SM.pdf Erişim Tarihi: 19.06.2016

Akdoğan, Yalçın., 2011. Sosyal Belediyecilik, <http://www.pendik.bel.tr/kalkinma/bpi.asp?caid=306&cid=2495>, Erişim Tarihi: 19.03.2016

Aktan, Coşkun. Can. (2003). *Sosyal Devletin Araçları.* <http://www.canaktan.org/politika/refah-devleti/araclar.htm> Erişim Tarihi: 15.10.2014

Aktan, Coşkun. Can.. (2014). *Sosyal Refah Devleti, Doğuşu, Gelişimi.* Ekim 28, CanaktanWEB: <http://www.canaktan.org/politika/refah-devleti/dogusu-gelisim>. Erişim Tarihi: 10.10.2014

Aktuğ, Selim. (2010). *Kavramsal Açıdan Ekonomik Büyüme, Ekonomik Kalkınma ve Bölüşüm İlişkileri.* <https://sosyalpolitikainfo.files.wordpress.com/2010/06/bolusum.pdf> Erişim Tarihi: 02.04.2015

Ankara Belediyesi Başkanlık Uzmanları. (1977). *Toplumcu Belediye.* Ankara Belediyesi Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü: <https://www.ankara.bel.tr/genel-sekreter-yardimcisi-selma-okuroglu/basin-yayin-ve-halkla-liskiler-dairesi-baskanligi/> Erişim Tarihi: 05.06.2015

Başbakanlık Sosyal Yardım ve Araştırmalar Genel Müdürlüğü, tarihinde Sosyal Yardım Algısı ve Yoksulluk Kültürü, : <http://ailetoplum.aile.gov.tr/> Erişim tarihi: 15.02.2015

Bell, J., & Peton, J. (1896). *Glasgow: Its Municipal Organisation and Administration* . https://ia801406.us.archive.org/9/items/glasgowitsmunici00bell/glasgowitsmunici00bell_bw.pdf Erişim Tarihi: 02.05.2015

www.metinberber.com/kullanici_dosyalari/file/F.doc Erişim Tarihi: 12.11.2015

Demircan, Esra. (2008). *Girişimci Sıfatıyla Devlet: 1980 Sonrası Türkiye Analizi.*, <http://girisim.comu.edu.tr/> Erişim Tarihi: 02.11.2015

Denizli Belediyesi 2014 Faaliyet Raporu, http://www.denizli.bel.tr/userfiles/file/2014_Faaliyet_Raporu.pdf Erişim Tarihi: 10.01.2016

- Denizli Bilgi Evi Merkezleri, (2016). <http://bilgievleri.denizli.bel.tr/> Erişim Tarihi:08.01.2016
- Denizli Bilgi Evleri ve Kurs Mekezleri, . <http://bilgievleri.denizli.bel.tr/> Erişim Tarihi: 03.02.2016
- Denizli Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, http://www.denizli.bel.tr/userfiles/file/stratejik_plan_2015-2019.pdf Erişim Tarihi: 20.02.2016
- Kalkınma Bakanlığı . (2001). Kalkınma Bakanlığı Sekizinci Beş yıllık Kalkınma planı <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/KalkinmaPlanlari.aspx> Erişim tarihi:10.03.2015
- Ersöz, Yunus. Halis. (2005). *5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Deneyimleri*, . İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı: 50, s: 134-151 : <http://www.iudergi.com/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/viewFile/243/236> Erişim tarihi: 10.10.2015
- Fischer, J. (2005). “*Swedish Budget Rules: Praise from Brussels, Pressure at Home*. ECFIN,Economic analysis from the European Commission’s Directorate General for Economic and Financial Affairs Country Focus, Volume 2, Issue: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication_summary1467_en.htm Erişim Tarihi: 01.03.2015
- Flora, Peter., & Heidenheimer, Arnold. J. (2009). The Historic Core And Changing Boundaries Of The Welfare State” . *The Development of Welfare States in Europe and America*.[https://books.google.com.tr/books?id=PHD3TsVlqKAC&pg=PA301&lpg=PA301&dq=Flora,+Peter.,+%26+Heidenheimer,+Arnold.+J.+\(2009\).+The+Historic+Core+And+Changing+Boundaries+Of+The+Welfare+State%E2%80%9D+.+The+Development+of+Welfare+States+in+Europe+and+America&source=bl&ot](https://books.google.com.tr/books?id=PHD3TsVlqKAC&pg=PA301&lpg=PA301&dq=Flora,+Peter.,+%26+Heidenheimer,+Arnold.+J.+(2009).+The+Historic+Core+And+Changing+Boundaries+Of+The+Welfare+State%E2%80%9D+.+The+Development+of+Welfare+States+in+Europe+and+America&source=bl&ot) Erişim Tarihi: 19.01.2015
- Fraser, Hamish., & Maver, Irane. (1996). *Glasgow: 1830 to 1912*. Haziran 10, 2015 tarihinde Let Glasgow Fourish: https://books.google.com.tr/books/about/Glasgow_1830_to_1912.html?id=4Ta8AAAAIAAJ&redir_esc=y Erişim tarihi: 10.03.2015
- Gough, Ian. (1987). *The Welfare State, in: The New Palgrave Dictionary of Economic Theoy and Doctrine*. London: Macmillan Press Ltd. (Çev. Kamil Güngör): http://www.canaktan.org/politika/anti_leviathan/anasayfa-leviathan.htm Erişim tarihi: 05.03.2015
- Kadın Konukevleri Çalıştay, .. (2014). *Kadın Konukevleri Çalıştay*. <http://kadem.org.tr/kadin-konukevleri-calistayi-calistay-raporu/> Erişim tarihi: 07.07.2015
- MİGM.. 2016 tarihinde Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu: http://www.migm.gov.tr/kurumlar/migm.gov.tr/YAYINLAR/FAAL%C4%B0YET%20RAPORLARI/2014_Faaliyet_Raporu.PDF Erişim Tarihi: 05.08.2015

- Muhasebat Genel Müdürlüğü, M. . <https://www.muhasebat.gov.tr/> Erişim tarihi: 10.05.2015
- Pampel, Fred., & Williamson, John. (1988). "Welfare Spending in Advanced Industrial Democracies, 1950-1980", *The American Journal of Sociology*.<https://www2.bc.edu/~jbw/documents/WilliamsonPampel1988.pdf> Erişim Tarihi: 10.05.2015
- Pierson, Paul. (2001). *Coping with Permanent Austerity: Welfare State Restructuring in Affluent Democracies, The New Politics of the Welfare State*. Oxford University Press: [https://books.google.com.tr/books?id=Je7SNvJVLWQC&pg=PA410&lpg=PA410&dq=Pierson,+Paul+\(2001\),+Coping+with+Permanent+Austerity:+Welfare+State+](https://books.google.com.tr/books?id=Je7SNvJVLWQC&pg=PA410&lpg=PA410&dq=Pierson,+Paul+(2001),+Coping+with+Permanent+Austerity:+Welfare+State+) Erişim tarihi:02.02.2016
- S.Demircan, ESRA. (2008). *Girişimci Sıfatıyla Devlet: 1980 Sonrası Türkiye Analizi*,. <http://girisim.comu.edu.tr/> Erişim tarihi:20.09.2015
- SALAR; http://english.skl.se/municipalities_county_councils_and_regions, Erişim Tarihi: 15.02.2015
- Sosyal Güvenlik Kurulu, (2014). *SGK*. Ekim<http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/tarihce> Erişim tarihi:26.09.2015
- Sharma, Subhash. (1996). *Applied Multivariate Techniques*. New York: John Wiley and Sons Inc.http://ekowiki.ekonomika.be/wiki/images/9/90/Applied_Multivariate_Techniques_-_Subhash_Sharma.pdf Erişim Tarihi: 03.02.2016
- TBB, . (2014). *6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanuna İlişkin Rehber*. Türkiye Belediyeler Birliği: <http://www.tbb.gov.tr/> Erişim tarihi:10.11.2015
- Türkiye İstatistik Kurumu, . (2014). *İstatistiklerle Yaşlılar*. <http://www.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 07.07.2015
- Türkiye İstatistik Kurumu, . (2014). *TUIK*. <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=18616> Erişim tarihi:10.11.2015
- Uğur, Suat. (2015). *Sosyal güvenlik Sistemlerinde Özel Emeklilik Programlarının Yeri ve Gelişimi*. TİSK dergisi, : http://www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ana&ana_id=54 Erişim tarihi:05.06.2015
- Yalçındağ, Selçuk. (2003). *Federal Almanya'da Yerel Yönetimler*.http://www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/5c1aab388d5bbc4_ek.pdf?dergi=Amme%20Idaresi%20Dergisi Erişim Tarihi: 19.06.2016
- Wedderburn, Dotothy. (1965). *Facts and Theoris of the Welfare State*. tarihinde socialist register: <http://socialistregister.com/> Erişim Tarihi:24.09.2014
- www.resmigazete.gov.tr/arsiv/6953.pdf Erişim Tarihi: 01/12/2014
- www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm Erişim Tarihi:03.04.2015
- www.mevzuat.gov.tr/4447 İşsizlik Sigortası Kanunu.Erişim Tarihi:23.06.2015

www.mevzuat.com 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, Erişim Tarihi: 23.06.2015
www.mevzuat.com 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, Erişim Tarihi: 10.06.2015
www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf 5393 Sayılı Belediye Kanunu, Erişim tarihi: 10.12.2015
www.mevzuat.com. 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, Erişim Tarihi: 10.06.2015
www.milliyet.com.tr/tkp-li-ovacik-belediye-baskani-nin-gundem-2099471/ Erişim Tarihi: 03.01.2016
<http://www.merkezefendi.bel.tr/mevzuat/StratejikPlan.pdf> Erişim Tarihi: 19.05.2016
http://www.pamukkale.bel.tr/upload/Anasayfa/Faaliyet_Bilgileri/stratejik_plan_2015_2019.pdf Erişim tarihi: 19.05.2016

Diğer Kaynaklar

Sosyal Politikalar Açılımları Çalışma Grubu, (Yöneten). (2012). *Kuruluştan Bugüne Kalkınma Ajanslarında Sosyal Politikalar Genel Değerlendirme ve Önerilerle* [Sinema Filmi].
Talas, Cahit. (1991). *Öğretilerde Sosyal Devlet*. İnsan Hakları Yıllığı.

EKLER

A) Demografik Sorular

1.Cinsiyetiniz ?

☐ Kadın ☐ Erkek

2.Eğitim durumunuz?

☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Önlisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü

3.Yaşınız?

☐ 0-18 ☐ 18-24 ☐ 25-30 ☐ 31-35 ☐ 36-40
☐ 41-45 ☐ 46-50 ☐ 51 ve üzeri

4. Aylık geliriniz ne kadar?

☐ 0-1300 TL ☐ 1301-2000 TL ☐ 2001-3000 TL
☐ 3001-4000 TL ☐ 4001-5000 ☐ 5000 TL ve üzeri

5.Kaç kişilik bir ailede yaşıyorsunuz?

☐ 1 Kişi ☐ 2 Kişi ☐ 3 Kişi ☐ 4 Kişi
☐ 5 Kişi ☐ 6 Kişi ☐ Diğer

6. Ailenizde gelir getiren kaç kişi bulunmaktadır?

☐ 1 Kişi ☐ 2 Kişi ☐ 3 Kişi ☐ 4 Kişi
☐ 5 Kişi ☐ 6 Kişi ☐ Diğer ☐ Yok

7.Ailenizin yaklaşık aylık toplam geliri ne kadardır?

☐ 0-1300 TL ☐ 1301-2000 TL ☐ 2001-3000 TL
☐ 3001-4000 TL ☐ 4001-5000 ☐ 5000 TL ve üzeri

8. Herhangi bir sosyal güvenceniz var mı?

☐ Yok ☐ SGK ☐ Bağ- kur ☐ Emekli Sandığı ☐ Yeşil Kart
☐ Özel Sigorta ☐ Diğer

B. Denizli Büyükşehir Belediyesi'nde Yürütülen Sosyal Yardım ve Hizmetlere Yönelik Farkındalık ve Yararlanma Düzeyi (1=çok iyi, 2=iyi, 3= orta, 4=kötü, 5= çok kötü)

B.1.Sosyal Yardımlar	Farkındalık		Yararlanma		Değerlendirme				
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	1	2	3	4	5
Yakacak yardımı									
Giyim yardımı									
Barınma (kira) yardımı									
Ulaşım yardımı									
Bakım(yaşlı vb.) yardımı									
Cenaze yardımı									
Tekerlekli Sandalye, Baston vb.yardımları									
Eğitim Yardımı (kitap, kırtasiye v.b)									
Ramazan Çadırı									
B.2. Kültürel Hizmetler									
Kurslar (Meslek Edindirme)									
Aile Danışmanlığı									
Psikolojik Danışmanlık									
Hukuk Danışmanlığı									
Evlilik Okulu									
Spor Kursları									
Festival ve şenlikler									

B.3. Denizli Büyükşehir Belediyesinin yürüttüğü sosyal hizmet projeleri	Farkındalık		Yararlanma		Değerlendirme				
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	1	2	3	4	5
Sevgi Eli									
Bilgi Evi									
Mikro kredi									
Eğitime destek projesi									
Eğitim için el ele									

C.

9. Sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinden düzenli olarak (her ay, her yıl, her kış) faydalanabiliyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

10. Belediyenin sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinden, kurslardan nasıl haberdar oluyorsunuz?

☐ Yetkililer beni buluyor ☐ Yakınlarım vasıtasıyla ☐ Belediye afiş ve reklamları ile
☐ Muhtarlık ☐ Yerel gazete ☐ Yerel TV ☐ İnternet ☐ diğer

11. Daha önce sosyal hizmet ve yardım talebi için başvurup alamadığınız bir kurum oldu mu?

☐ Evet ☐ Hayır

Evet ise;

☐ Belediye ☐ Valilik ☐ Vakıflar / Dernekler ☐ Muhtarlık ☐ Hayır kurumları
☐ İş çevrem (çalıştığım kurum) ☐ Diğer

12. Belediyenin sosyal yardım ve hizmet kapsamında en rahatsız olduğunuz hususlar nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz) (önem derecesine göre sıralanmalı 1-2-3)

☐ Yardım ve hizmetlerin onur kırıcı şekilde olması ☐ Bürokratik işlemler ve engeller
☐ Yardım ve hizmetin düzensiz olması ☐ Yardımdan ihtiyacı olmayanlarında faydalanması
☐ Siyasi parti yandaşlarının kolanması ☐ Görevli memurların davranışları

13.Sosyal hizmet ya da yardıma ihtiyaç duyduğunuz faaliyetler için ilk başvurduğunuz kurum ve kuruluş hangisi?

☐ Belediye ☐ Valilik ☐ Vakıflar / Dernekler ☐ Muhtarlık ☐ Hayır kurumları
☐ İş çevrem (çalıştığım kurum) ☐ Diğer

14. Sosyal belediyeçilik faaliyetleri sizin için neyi ifade ediyor?

☐ sosyal yardım almayı ☐ sosyal hizmeti almayı ☐ kurs ve eğitim faaliyetleri almayı
☐ kültür /festival ve konser faaliyetlerini ☐ diğer

15. Sosyal hizmet ve yardımları en iyi hangi kurumun verdiğini düşünüyorsunuz?

☐ Belediye ☐ Valilik ☐ Muhtarlık ☐ Hayır kurumları ☐ vakıf ve dernekler ☐ Yok

16. Belediyeniz büyükşehir olduktan sonra gerçekleştirilen sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinde değişiklik var mıdır?

() oldu (iyi yönde) () oldu (azaldı) () olmadı

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Bilgehan MERMER

Doğum Yeri : Seyhan

Doğum Tarihi : 06.06.1990

Medeni Durumu : Bekar

E- Posta : bilgehan_mermer@hotmail.com

Eğitim Durumu

Yüksek Lisans : 2013-2016 Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim dalı

Lisans : 2009-2013 Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi

Lise : 2004 – 2008 Yabancı Dil Ağırlıklı Çivril Lisesi

Yabancı Dil ve Düzeyi

1. İngilizce: Orta Düzey

İş Deneyimi

1. Temmuz 2011 – Ağustos 2011: TC Merkez Bankası Dış İlişkiler Bölümü (staj)
2. 2015 -2016 Güz Dönemi : S.D.Ü Yalvaç Meslek Yüksek Okulu (Kamu maliyesi-Vergi hukuku)
- 3.2015-2016 Güz Dönemi : S.D.Ü Büyükkutlu Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu (Kamu Maliyesi)
- 4.2015 -2016 Bahar Dönemi : S.D.Ü Yalvaç Meslek Yüksek Okulu (Türk Vergi sistemi)
5. 2015-2016 Bahar Dönemi : S.D.Ü Büyükkutlu Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu (TKY)